

Acc No: 2339

శ్రీ

2740/KOP

భాగవతకథ

(శ్రీ మద్భాగవత దర్శనము)

చతుర్వింశ భాగము

హిందీ మూలము

శ్రీగంధ ప్రభు దత్త బ్రహ్మచారి మహా రాజు

ఆంధ్రానువాదకులు, శ్రీరామ శరణ్

శ్రీ కుందుర్తి వేంకట నరసయ్య

శ్రీ వేంకటేశ్వరార్జు భారతీ ధర్మసంస్థ

హైదరాబాదు.

సర్వ సామ్య సంకలీతము

తృతీయ ముద్రణము

2000 ప్రతులు

1985

Acc No: 2338

294.592

~~VEA~~

PRA

వెల రూ॥ 5

ప్రతులు లభించుచోటు

దివాకర్ల పబ్లికేషన్సు

శంకరమఠము

నల్లకుంట

ప్రైడ్ థాడ-500 044

2740/ROP

తొలి పలుకు

బ్రహ్మ సృష్టిలో మానవుడు తమోతముడుగా పరిగణింపబడుచున్నాడు. అందు కితరజీవజంతువులకు లేని జ్ఞానమతని కుండుటయే కారణము. భగవంతుడు కరుణాశుభై ప్రసాదించిన యీ జ్ఞానము సాహాయ్యమున మానవుడు తురీయ పురుషార్థమైన మోక్షమును బొందుటకు యత్నింప వలయును. అతడట్లు చేయనిచో నాహారభయ నిద్రాదులతోఁ గలము పుచ్చుచుండు నితర జీవులకును అతనికిని ఆకారమున మాత్రమే భేదముండును. మోక్ష ప్రాప్తికి మన పూర్వులు మూడు మార్గములను నిర్దేశించి యుండిరి. అవి జ్ఞాన, కర్మ, భక్తి మార్గములు. ఈ కలియుగమున వీనిలో మొదటి రెండు మార్గములను అవలంబింపఁ జాలువా రరుదుగా నుందురు. ఇంక మూడవదైన భక్తి మార్గమును స్త్రీలనక, పురుషులనక, బాలురనక, వృద్ధులనక, పండితులనక, పామరులనక అందఱు ననుసరించి మోక్షసౌధమును జేరవచ్చును.

వేదార్థోపబృంహణార్థమై భగవంతుడగు కృష్ణుడై పాయ నుడు బ్రహ్మసూత్ర శ్రీ మద్భాగవతములతోపాటు పదునెనిమిది మహాపురాణములను, ఉపపురాణములను కూడ రచించి యుండెను. ఇవి కథోపాఖ్యాన పూర్వకముగా వేదనిక్షిప్తములైన థర్మ సీతి తత్త్వములను జిజ్ఞాసువు లందఱికిని సుబోధ మొనరించును. పదు నెనిమిది పురాణములలో భాగవత మొకటి. ఇది శ్రీ మద్భాగవతమా, దేవీ భాగవతమా, అను విషయమున వండితులలో వివాదమున్నది.

కాని పలువురది శ్రీ మద్భాగవతమేయని భావించుచున్నారు. ఇది యెంతమనోహరమో, భాషా భావము లందంత క్లిష్టమైనది. అందు చేతనే “విద్యావలాం భాగవతే పరీక్షా” అను నానుడి యేర్పడుటయు, పోతరాజు “భాగవతము తెలిసి పలుకుట చిత్రంబు శూలికైనఁ దమ్మిచూలికైన”నని చెప్పుటయు సంభవించినది. “భగవతః ఇదమ్” (భగవంతునికి సంబంధించునది) అని భాగవత శబ్దమునకు ప్యుత్పత్తి. ఇందు భగవత్సాహిత్య బోధకములైన విషయములు కథలు అనేకములుండును.

సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము, మన్వంతరములు, వంశానుచరితము అను పంచలక్షణములు పురాణమునందుండును. శ్రీమద్భాగవతము పురాణమగుటచే నిందా పంచలక్షణములును కలవు. వీనితో పాటించు శ్రీమన్నారాయణునికి సంబంధించిన ఏక వింశత్యవతారములును (21) వర్ణింపఁబడి యున్నవి. “యదాయదాహి ధర్మన్యగ్ధానిర్భవతి భారత” “పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతాం, ధర్మ సంస్థాప నార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే” అని శ్రీ మద్భాగవద్గీతలో భగవంతుఁడు చెప్పినట్లాతఁడు ధర్మ సంస్థాపనము కొఱుకును. సాధురక్షణ, దుష్టశిక్షణముల కొఱుకును భూమిపై నవతరించుచుండును. ఆ యవతారముల విషయమే శ్రీ మద్భాగవతము నందు ప్రపంచింపఁబడినది. మత్స్యకూర్మాద్యవతారములన్నియు నవతార ప్రయోజనములను నిర్వహించిన మాట వాస్తవమేయైనను “కృష్ణస్తు భగవాన్ స్వయ” మ్మను సూక్తి ననుసరించి యిందు దశమస్కంధమున శ్రీ కృష్ణుని జన్మాది వృత్తాంతములు విపుల తరముగా వివరింపఁబడినవి. భాగవత తాత హారమునకు దశమస్కంధము తరళ ప్రాయము.

శ్రీ మద్భాగవతమున కర్మజ్ఞాన విషయములు కూడ ప్రతిపాదించబడినను భక్తికే అందు ప్రాధాన్యము. మోక్ష ప్రాప్తి కదియే పరమసాధనమని యది బోధించును. అందలి కథోపాఖ్యానములన్నియు భక్తిమహత్త్వ ప్రతిపాదనమునందే పర్యవసించును. జగద్గురు శ్రీ శంకరాచార్యులవారు కూడ భక్తిని నిరసింప లేదనుటకు “మోక్షసాధన సామగ్ర్యాం భక్తి రేవ గరీయసీ” అని వివేక చూడామణిలో చెప్పియుండుట నిదర్శనము. సత్యముకూడ నంతే. కలియుగము నందలి జనులు కర్మజ్ఞాన మార్గముల నవలంబింపఁజాలని వారగుటచే భక్తినే ఆశ్రయింపవలయును. సంసార సాగర తరణమునకు భక్తియే నిరపాయమైన నౌక. వ్యాసభగవానుఁడు భాగవతము నిగమ కల్ప తరువు నుండి జాతిన ఫలమని చెప్పియుండెను. అది కల్పతరువువలె భక్తులకు సర్వాభీష్టముల సిద్ధింపఁ జేయును

వ్యాసుఁడు సంస్కృతమున రచించిన శ్రీ మద్భాగవతమును మహా భక్తుఁడును, కవిపుంగవుఁడైన బమ్మెర పోతరాజు గద్య పద్యాత్మముగా తెలుఁగున కనువదించెను. అతఁడు రచించిన భాగవతము నందలి కొన్ని భాగము లే కారణము చేతనో శిథిలమగుటచే వాని నతని మిత్రులతో శిష్యులతోయైన గంగన, సింగన, నారయ యనువారు పూరించిరి. అయినను తెలుఁగున భాగవతము మాట విన్నంతనే పోతరాజే తలంపునకు వచ్చును. ఆంధ్ర దేశమున నతని భాగవతమున కున్నంత ప్రచారము మఱి గ్రంథమునకును లేదనుటలో నతిశయోక్తిలేదు. అందుకతని పద్యములందలి ధారాశుద్ధియు నాన్యతో దృశ్యమైన మాధుర్యమును కారణములు. అందలి కవ్యము తొండో, తెండో నోటికి రాని అక్షరాస్యుఁడు మొన్న

మొన్నటి వఱకు ఆంధ్ర దేశమున నుండెడి వాడు కాడు. కాల
వైపరీత్యముచే నిప్పుడందలి పద్యములను కంతగతము రొనరించు
కొను వారి సంఖ్య చదువుకొన్న వారిలోనే చాల తక్కువైనది.
పోతరాజు సంస్కృత భాగవతమును యథాతథముగా నాంధ్రీక
రించియుండలేదు. భక్తిభావ భరితమైన భాగముల నాతడు పెంపొం
దించి యుండెను. అది గాక పద్యకావ్యముల నర్థము చేసికొనఁ
గలవా రిప్పు డెందఱో యుండరు. ఆందుచే సంస్కృత భాగవతము
నకు రెండు మూడు వచనానువాదములు కూడ వెలసినవి. భాగ
వతమువంటి ఉత్తమ గ్రంథమెంత అధికముగా ప్రచారము పొందిన
లోకమున కంత మేలు కలుగును.

తపోనిష్ఠాగరిష్ఠులు, యోగిపుంగవులు, భక్త శిఖామణులు
నైన శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రభుదత్త బ్రహ్మచారిగారు జగద్ధితార్థమై శ్రీ భాగ
వతము నందలి విషయములను కథాదృష్టాంతానుభవ పూర్వకముగ
సరళసుందరమైన పిండి భాషలో నఱువది సంపుటములుగా వచన
రూపమున రచించి యుండిరి. అది పిండి భాషాభిజ్ఞుల అదృష్టము.
వానిని భక్తవరేణ్యులు శ్రీ రామశరణ్ కుండుర్తి వేంకట నర్సయ్య
గురుపుంగవులు సర్వసుబోధమైన భాషలో తెలిగించి యుండిరి.
భక్తిప్రధానమైన శ్రీ మద్భాగవతమును భక్తవరేణ్యుడైన పోత
రాజాంధ్రీకరించుటవలన నాంధ్రవలోకమున కెంత మహోపకారము
జరిగినదో భక్త చూడామణులైన శ్రీ ప్రభుదత్తబ్రహ్మచారి గారి
పిండి గ్రంథమును భక్తి నముద్రులైన శ్రీ కుండుర్తి గురుపుంగవు
లాంధ్రీకరించుటవలన కూడ ఎంత మహోపకారము జరిగినది. ఆ

గ్రంథమునకు శ్రీ మద్భాగవత ధర్మనమను పేరు సార్థకము. అది రెండుసార్లు ముద్రితమైనది. కాని ప్రతులిప్పుడు లభ్యములగుటలేదు. అది చూచి నిత్యధర్మకార్యపరాయణులును వదాన్యశేఖరులునైన భక్తులొక రా సంపుటములను పునర్ముద్రించుట వలన లోకమునకు మేలు కలుగునను నుద్దేశముతో అందుకు సంకల్పించిరి. వారు సిద్ధ సంకల్పులు. వారి సంకల్పబీజము వృక్షమై యిప్పుడీ గ్రంథముల రూపమున ఫలించినది. ఆంధ్రు లాఫలమును ఆస్వాదించి ఆనంద పారవశ్యము పొందుదు రనుటలో సందేహము లేదు.

ఆ భక్తులే శ్రీ వేంకటేశ్వరార్షధర్మసంస్థను స్థాపించి దాని పక్షమున అష్టాదశ మహా పురాణములను తెలుగు లిపిలో తాత్పర్య సహితముగ ముద్రించి ఆంధ్రులకు మహాపకారము చేయుచున్నారు. ఈ భాగవతకథా సంపుటములు కూడ శ్రీ వేంకటేశ్వర ఆర్షభారతి ధర్మసంస్థ పక్షముననే ముద్రింపబడుచున్నవి.

శ్రీ వేంకటేశ నామ్నా

భారత సంస్కృతి ప్రవర్ధనార్థాయ

సంస్థావితేయం ధర్మ

సంస్థార్థా క్షయతు భగవతః కృపయా.

నిగమకల్పతరో ర్గళితం ఫలం
 శుకముఖాదమృతద్రవ సంయుతం
 పిబత భాగవతం రస మాలయం
 ముహూరహో రసికా భువి భావుకాః

- సంస్కృత భాగవతము

లలితస్కంధము కృష్ణ మూలము శుకా
 లాపాభిరామమ్ము - మం
 జులతాశోభితమున్ సువర్ణ సుమన
 స్సుజ్జేయమున్ సుందరో
 జ్వలిల వృత్తమ్ము మహాఫలమ్ము విమల
 వ్యాసాలవాలమ్మునై
 వెలయున్ భాగవతాఖ్య కల్పతరువు
 ర్విన్ సద్విజ్రశేయమై

- శ్రీ మదాంధ్ర మహాభాగవతము

విషయ సూచిక

1.	సప్తమ దైవస్వత మస్వంతరము	1
2.	అగామి సప్తమస్వంతరముల కథ	18
3.	మస్వంతరములందు మన్వాదుల కార్కములు	24
4.	బలి సురల స్వర్గము కౌఞకు యత్నించుట	30
5.	క్షయిష్టువగు స్వర్గముపై బలి దండెత్తుట	38
6.	దేవగురుని సమ్మతితో సురలు స్వర్గమును ద్భజించుట	44
7.	పుత పరాభవముచే నదితి దుఃఖము	53
8.	అదితికి కశ్యపుని ఉపదేశము	63
9.	పయోవ్రత విధి	69
10.	పయోవ్రతముచేఁ ప్రసన్నుడై ప్రభువు వ్రతక్షమగుట	75
11.	అచ్యుతుఁ డదితికి పుత్రుడగునట్లు పరమొనంగుట	82
12.	వామనమూర్తి ప్రాదుర్భావము	92
13.	వటు వామనుని ఉపనయనము	99
14.	బలి యజ్ఞమున వామనుడు	108
15.	బలి-వామనుడు	116
16.	వామనుడు బలికులమును గూర్చి ప్రశంసించుట	124
17.	వామనుడు బలి యొక్క ప్రపితామహుల బ్రశంసించుట	132
18.	వామనుడు బలిని మూడడుగు లడుగుట	139
19.	శుక్రాచార్యుఁడు శిష్యునకు వ్రపదేశించుట	145
20.	శుక్రాచార్యుని వ్యావహారిక ధర్మము	153
21.	శుక్రాచార్యుని విపరీత ధర్మము	162

భాగవతకథ

బలిచక్రవర్తి

మొదటి భాగము

సప్తమ వైవస్వత మన్వంతరము

శ్లో॥ మనుర్వివస్వతః పుత్రః శ్రాద్ధదేవ ఇతి శ్రుతః !
సప్తమో వర్తమానో యస్తదపత్యాని మే శృణు॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౩ అ. ౧ శ్లో

తే. నరవరాధీశ యిప్పుడు నడుచుచున్న
వాడు సప్తమ మనువు వైవస్వతుండు
శ్రాద్ధ దేవుండనందగు జనవరేణ్య
పదురు నందను లతనికిఁ బ్రకటబలులు॥

—శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ప్రపంచములో విశ్వకర్మచే నిర్మింపబడిన పదార్థములన్నిటికి నేదియో ఒక సంజ్ఞగలదు. సంజ్ఞలేని పదార్థమేలేదు. సంజ్ఞావంతములగు పదార్థములకు చాయ అవశ్యముండి తీరును. చీకటిలో సమస్త వస్తువులున్నను వాని సంజ్ఞ అజ్ఞాతముగ నుండును. ఘట, పట, వస్త్ర భూషణాది వివిధ పదార్థములున్నను సంధికారముతో

వాని వివేకముండదు. ప్రకాశము లేక చాయ వ్యక్తముకాదు. కావున సంజ్ఞా చాయలకు స్వామి వివస్వంతుడగు సూర్యుడు. అతని వలననే శ్రాద్ధదేవాది ధర్మ ప్రవర్తకుల యుత్పత్తియగును.

సముద్ర మంథన కథను సమాప్తమొనర్చి పూర్వకథను బ్రారంభించుచు శ్రీ శుకుడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను :-
 “రాజా ! నేను నీకు చతుర్థశ మన్వంతర కథలను గూర్చి చెప్పుచున్నాను. కృత, త్రేత, ద్వాపర, కలియుగములను నవి నాలుగు. ఇట్టి యుగ చతుష్టయములు వేయి గడచిన బ్రహ్మకొక పగలగును. దీనిని గల్పమందురు. ఒక కల్పమునకు పదునాలుగు మన్వంతరములుండును. ప్రతి మన్వంతరమునను భగవంతునియొక్క ఒక విశిష్టావతారముండును. ఇంతవరకు నేను నీ కాణు కల్పముల యొక్కయు, వానిలోవచ్చు నవతారముల యొక్కయు వర్ణనమును గావించితిని. ప్రథమ స్వాయంభువ మన్వంతరమున యజ్ఞ భగవానుడు మన్వంతరావతారమయ్యెను. ద్వితీయ మన్వంతరము స్వారోచిశము. దానిలో విభుడవతరించెను. తృతీయమగు నుత్తమ మన్వంతరమందు సత్యసేనుడను భగవదవతారము వచ్చెను. చతుర్థమగు దామప మన్వంతరమున గజమును గ్రాహ్యమునుండి వదలించిన హరి యవతారము వచ్చినది ఐదవదగు రైవత మన్వంతరమున వైకుంఠ భగవానుడు వచ్చెను. ఆఱవదగు జాతుష మన్వంతరమున మన్వంతవతారుడగు వజ్జిత భగవానుడు సముద్ర మంథనమును విచిత్రలీల లొనర్చెను. ఈ సమయమున జరుగుచున్న మన్వంతరము వైవస్వత మన్వంతరము. ఇంతవరకు దీనిలో నిరు

వది యెనిమిది మహాయుగములు గడచినవి. ఈ యిరువది యెనిమిదవ కలియుగాదియందే పూర్ణావతారుడగు నంద నందనుడవతరించినాడు.”

అంతఃబరీక్షిన్మహారాజిట్టడిగెను :- “ఈ మన్వంతరము పేరేమి ? దీని కధిపతియగు మనువెవరు ? ఇందులో భగవంతుని మన్వంతరావతారములేవి ? ఇంద్ర, మనుపుత్ర, సప్తర్షి, దేవగణములెవరు ? దీనిని మీరు విస్తారముగ జెప్పవలయును.”

ఇది విని శుకదేవుఁ డిట్లనెను :- రాజా ! వర్తమానమగు నీ సప్తమ మన్వంతరమున కధిపతి వివస్వంతుని పుత్రుడగు శ్రాద్ధదేవుడు. ఈతని కిష్వాశు, నభగ, ధృష్ట, శర్యాతి, నరిష్యంత, నాభాగ, దిష్ట, కరూష, వృషద్ర, వసుమంతులను బదుగురు మనుపుత్రులుదయించిరి. వారి వంశజులే నేటివరకు వృధివిని శాసించుచున్నారు. నీవు వీరి వంశజుడవే. అదిత, వసు, రుద్ర, విశ్వేదేవ, మరుద్గణము అశ్వినీ కుమారులు, విభుగణము వీరు దేవతాగణములు. ఈ మన్వంతరపు ఇంద్రునిపేరు పురందరుడు. కశ్యప, అత్రి, వసిష్ఠ, విశ్వామిత్ర, గౌతమ, జమదగ్ని, భరద్వాజ వీరి మన్వంతరముల నప్తర్షులు, ఈ మన్వంతరమందు కశ్యపభగవానుని వలన వదితయిందు వాచునుడను మన్వంతరావతారము వచ్చెను. ఇంద్రునకుఁడమ్ముడగుటచే నీతఁడు పేంద్రుడనియును బిలువబడెను. ఈ విధముగా నిర్ణేడు మన్వంతరములు గడిచినవి. ఊర్వుడు నేను రాబోవు నేడు మన్వంతరముల వర్ణమునొనర్చెదను.

దీనిని దివ్యదృష్టిచే గాంచి వూజులగు మాతండ్రియు సర్వ సమర్థుడగు వ్యాసమహర్షి దీనిని లిఖించి యుండెను. రాజౌపు అష్టమమన్వంతరాధిపతియును వివస్వతుని పుత్రుడగు సావర్ణియే కాగలడు. ఈతడు శ్రాద్ధదేవ మనువునకుఁ దమ్ముడు. వీరికిఁ దండ్రి యొక్కడే. తల్లులు వేరు.

అంతఁ బరీక్షిన్మహారాజగుఁ బరీక్షితు ఈ విధముగ బ్రశ్నించెను :- “స్వామీ ! ఇద్దరు పుత్రులును మనువులైన వివస్వంతుని భార్యలెవరు ? పుత్రులెవరో నాకు తెలుపవలయును. ఈ విషయమును జెప్పిన తరువాత నష్టమ మన్వంతరమును వర్ణించుడు.”

ఇది విని శుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఇది చాల పెద్ద కథ, వేనీ మన్వంతర ప్రసంగమున దీనినిఁ జెప్పుటకుఁ బ్రారంభించినచోఁ గథా ప్రవాహమాగిపోగలడు. కాని సంక్షేపముగ నీకు వివస్వంతుడగు మార్యనంతతిని గూర్చి చెప్పెదను.”

కశ్యపుని భార్యయగు నదితి గర్భమునుండి పండ్లెండుగురు పుత్రులుదయించిరని నేనిది వరకే చెప్పియుంటివి. వారు ద్వాదశాదిత్యులనఁబడిరి. వారిపేర్లు వివస్వతి, అర్యమ, పూష, త్వష్ట, సవితా, దాతా, విరాతా, వరుణ, మిత్ర, శక్ర, వామనులనువారు, వివస్వంతుడు వీరందఱలోఁ బెద్దవాడు, ఈతడు ప్రజాపతియగు విశ్వకర్మ పుత్రుకయగు సంజ్ఞను బెండ్లాడెను.”

అంత శౌనకుఁ డిట్టడిగెను :- “సూతా ! మేము పురాణ కథల
లందు వివస్వంతునకు సంజ్ఞ, భాయ, బడవయను ముగ్గురు భార్య
లుండినట్లు వినియున్నాము. మీరొకే భార్యయున్నట్లు చెప్పుచున్నారు.
ఇదేమి?”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను :- “స్వామీ ! అది సత్యమే వివ
స్వంతునకు ముగ్గురు భార్యలుండిరి. కాని ముగ్గురు నొక్కచే ఇవన్ని
యును సంజ్ఞాభేదములే. సంజ్ఞయే వీనినన్నిటి నొనర్చెనని చెప్ప
వలసియుండును. ఆమె యే యీ మూడు రూపములను ధరించి
మాటి వలనను సంతానోత్పత్తినిఁ గావించెను.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “సూతా ! ఒక్క సంజ్ఞ మూడు
రూపముల నేల ధరించినది ? ఈ కథా ప్రసంగమును మాకుఁజెప్ప
వలయును. దీనిని వినుటకు మాకు మిక్కిలి కుతూహలముగ
నున్నది.”

సూతుఁ డిది విని యిట్లనెను : “మంచిది స్వామీ ! వినుడు.
వివస్వంతుఁడను నది సూర్యునకుఁబేరు. ఈతఁడు మిక్కిలి ప్రకాశ
వంతుఁడు. ఈతని తేజస్సు సహింపరానిది. ఎవ్వఁడును నధికకాల
మీతని వైపు కిన్నులను దెరచి చూడఁజాలఁడు. దేవతల శిల్పియగు
విశ్వకర్మకు సంజ్ఞమును నొక పుత్రిక కలదు. ఆమెను వివస్వంతు
నకిచ్చి పెండ్లిచేసెను. వివస్వంతుఁడు తన భార్యతో నుండెను.
భార్య భర్తలు సమానులై నచోఁ జేమ పరస్పరముండను. భర్త
ధనికుఁడై భార్య దర్శిదవు యింటి విల్లియైనను, భార్య భాగ్యవం

తుని యింటిదై భర్త దర్శింపఁజేసెను జరస్పరము మనో మాలిన్యముండి తిరును. భర్త బాగుగాఁ జదివినవాడై భార్య మూర్ఛరాల్సెనను, భార్య పూర్ణ విదుషీమణియై భర్త పేడసుద్దయెనను వారికి మనస్సులు కలువవు. పతి అత్యంత సుందరుడై, పత్ని కురూపియైనను, పత్ని అప్పరసవలె సుందరియై పతి యనాకారుడైనను వారిద్దరికినిగలియదు. పతి అత్యంత తేజస్వీయై పత్ని అమాయకురాలును దెలివి తక్కువదైనను వారిద్దరకును గలియదు. కావున సంబంధము సమానకులములోఁ జేయవలయును. ఆశచేత నాడుపిల్లలను గొప్పవారింట నిచ్చినచో నిర్ధన బాలికలకు అడుగడుగుననెన్ని తిరస్కారములు కలుగుచుండునో ఆ విషయమును నాపిల్లలు తప్ప యంతెవరును దెలిసికొనఁజాలరు. విద్యాంసుడను లోభముచేఁదన చదువురాని పుత్రికను మంచి చురుకైన వాడును, విద్యాంసుడనైన వానికిచ్చి వివాహమొనరించినచో నామె పతికెంత దూరముగ నుండవలసివచ్చునో, యే విధముగ నప్పుడప్పుడు సంబంధ విచ్ఛేదముకూడ జరుగునో అట్టి సంఘటనలు పూర్వము నుండియును వచ్చుచునే యున్నవి.

విశ్వకర్మవలనను నీ పౌత్రులందఱు జరగినది. నంజు అమాయకపుత్రీ సూర్యుడు మిక్కిలి తేజస్వి, ఆతని తేజస్సును సంజు నహంపఁజాలకపోయెను. ఆమె గర్భమున ముగ్గురుదయించిరి. వారిలో శ్రాద్ధదేవుడును, యమదేవుడును జుతులు. యమున యమనది పుత్రిక. ముగ్గురు సంతానము కలిగినను సంజు సూర్యుని

నమ్ముఖమునకు వచ్చుటకు భయభీతయగుచుండెను. ఆతఁడు గొప్ప తేజస్వి, మూఁడు లోకములను దహింపజేయువాఁడును, బ్రహ్మకాశ మొసంగువాఁడునై యుండెను.

ఒక దినమున సంజ్ఞ యిట్లనుకొనెను :- “నాకీ యింటిలో నిర్వాహము కాజాలదు. తనవతియొక్క యింత తేజమును లాను సహింపజాలననుకొని తన ఛాయచేదన వలెనే ఒక స్త్రీని సృష్టించెను. విశ్వకర్మ యొక్క కూతురు కావునదన తండ్రి యొక్క గుణములామెకు స్వాభావికముగనే వచ్చును. సంజ్ఞా ఛాయలలో నే మాత్రమును భేదము లేకుండునట్లామె యేర్పడెను. ఈ విధముగ నామె ఛాయను నింటిలోనుంచి, తన సంతానమును బాగుగాజూడ వలయునని ఆమెకుజెప్పి, ఒక దినమున నామె మెచలకదనయింటి నుండిబయలు దేరెను. భార్యభర్తయింటినుండి బయలుదేరి యెచ్చడికి బోవును. స్త్రీస్వాధీనములో నుండుట చాలా కష్టము. స్వతంత్రముగ నుండిన నామె ధర్మమును రక్షించుకొనుట చాలాకష్టము. అందువలన నామెయుండుటకు రెండేయిండ్లు కలవు. ఒకటి భర్త గృహము; రెండవది పుట్టినిల్లు. కావున సంజ్ఞ ముందుగాఁ దండ్రి యగు విశ్వకర్మ యింటికిబోయి, తనతండ్రికి నిజవృత్తాంతము నంతను జెప్పెను.

తండ్రి కసరి యిట్లనెను :- “పుత్రీ ! నీనంగతి నాకు బాగుండలేదు. ఏమైనఁ గానిండు. బుద్ధిమంతురాలగు స్త్రీతనయింటి లోనే యుండవలయును. అచ్చటనేయుండవలయును. పొమ్ము. సూర్యనారాయణుఁడు వినినచో నాతఁడు నాపైఁ గోవపడఁగలడు.”

సంజ్ఞ యెంకో ఆశతో నిండికి రాగాదండ్రడి తన్ను యిండిలో నుండనీయక, లోనికే రానీయక పంపించుటను గ్రహించి, ఆమెతనపతి యిండికిని బోను, పుట్టినింటను నుండనని మనస్సులో నిశ్చయించుకొని ఆమె ఘోర వనమునకుఁ బోయెను. యువతియగు స్త్రీ యేకాంతముగ వనములలో నుండుట యుచితము కాదు. అందు వలన నామెకిష్టము వచ్చిన యాకారమును ధరించు శక్తియుండుటచే నామె గుఱ్ఱము రూపమును ధరించి యచ్చట నివసించు చుండెను. చూచువార లేదో గుఱ్ఱము మేయుచున్న దనుకొనుచుందురు. ఈవిధముగ నామె యేకాంతమునఁ దన దినములను వెడలఁ బుచ్చుకొను చుండెను.

ఇచ్చటచాయ వివస్వంతున సేవను సంజ్ఞకు వలెనే చేయు చుండెను. ఆతనికి నందేహము కలుగలేదు. ఆతఁడు ఛాయను సంజ్ఞయన్నియే భావించుచుండెను. ఆకృతి పకృతు లన్నియును సంజ్ఞకు వలెనే యుండెను. ఆమె సంజ్ఞ పిల్లలను గూడ బాగుగాఁ చాలన పోషణమొనర్చు చుండెను. కాలాంతరమున నామె గర్భము నుండియును నిర్దరు పుత్రులును, నొక కన్యకయును మొత్తము ముగ్గురు సంతానము కలిగెను. పుత్రుల పేర్లు సావర్జి, శనైశ్చరులు కన్యక పేరు తపతి. ఈవిధముగ ముగ్గురు ఛాయకును మొత్త మొఱుగురు సంతతి కలిగిరి. పిల్లలందఱును ఛాయనే తమ తల్లిగ భావించుచుండిరి.

మితగా బ్రయత్న మొనర్చినను మావపునకు స్వవరభేద ముండి తీరును. విశేషముగ స్త్రీలలో సవతి పిల్లలందు విరక్తి

పూర్వము నుండియును వచ్చుచున్నది. కొందరు తల్లులతో దీనికప
వాదమును గలదు. అది నియమతము కాదు. ఛాయయును దన
పుత్రులకును సంజ్ఞాపుత్రులకును భేదమెంచుచుండెను. ఆడపిల్ల
తోర్పుకొందురు కాని మగపిల్లలు భేదభావము నోర్పుకొనఁ జాలరు.
సంజ్ఞాపుత్రులగు శ్రాద్ధదేవుఁడును యమధర్మరాజును, వారి చెల్లె
లగు యమునయును ఛాయావర్తనమును సహింపజాలక పోయిరి.
మంచి మిత్రులు గాని, మంచివస్త్రములు వచ్చినచో మెదలకఁ దన
పుత్రులకు ఛాయ యిచ్చుకొను చుండెడిది. ఆ ముగ్గు రట్లేయుండిరి.
యమున ఆడుపిల్లకదా ! అన్నిటికిని నోర్పుకొనుచుండిరి. శ్రాద్ధ
దేవుఁడు పెద్దవాడుఁ బుద్ధిమంతుఁడుఁ ఆతఁడీ విషయములందు
మనస్సు నుంచలేదుఁ యముఁడు కొంచెముగఁ గ్రోధస్వభావము
కలవాడు. ఒకదినమున నేదో విషయమున వాదవివాదములు జరి
గెను విషయము చిన్నదే; కాని మనస్సు మొదటనే చెడియున్నది.
హృదయ భావము లిదివరకే దూషితములైయుండెను అవియిప్పుడు
పెల్లుబికినవి ఛాయయును నాతని యశిష్టతకుఁ గసరి గద్దించెను.
యమరాజు కుఱ్ఱవాడు నూతనరక్తము అందువలనఁ గ్రోధోద్రి
క్తుడై ఆతఁడు తల్లినిఁదన్నుటకు బాదముల నెత్తెను.

అంత మిక్కిలి కోపమున ఛాయ యము నిట్లు శపించినది:-
“ఏపాదములతో నన్నుఁజంపుటకు నీవెత్తితివో దానికిఁ బురుగులు
పడుఁగాక. అవియూడిపోవుగాక !”

ఇప్పుడు యముఁడు భయపడి యేడ్చుచుఁ దన తండ్రికడకు
బోయి యిట్లనెను :- “తండ్రి ! నాపాదములఁ బురుగులు పడఁగల
వనియు, నవి యూడిపడుననియు నాతల్లి శపించినది.”

వివస్వంతుఁ డిట్లనెను :- “నాయనా ! నీవును నేదియో యనియుందువు. ఒంటిచేతితోఁ జప్పుడురాదు. తప్పక నీవు గొప్ప యవిష్టకార్యము నేదో చేసియుందువు.”

ఏడ్చుచు యముఁ డిట్లనెను :- “లేదు తండ్రీ ! నేనేమియు ననలేదు. ఈమె యెల్లప్పుడును మా ముగ్గురను జూచినఁ గసరు చుండును. మా యెడల విషయవ్యవహార మొనర్చుచుండును. మా కంటెను జిన్నవారగు సావర్ణి, శనైశ్చరుఁడు, తపతి వీరలను మిక్కిలిగఁ బ్రేమించుచుండును. మంచి మంచి వస్తువులను వారికిఁ బెట్టుచుండును మమ్ముల నెప్పుడు నుపేక్షించుచుండును. ఎఁగిలి కూడు, పాసినకూడు పడవేయుచుండును. ఇంకెప్పుడు నిట్టి విషమ వ్యవహారమునే యొనర్చుచుండును. నేఁడు మాటలచేతినే ఆమె వాతోఁ దగవువైచుకొన్నది. నేను జాల చాపల్య వశమున నామెను దన్నుటకుఁ గాలెత్తితిని. అప్పుడామె యీదారుణశాపము నొనఁగి నది. తండ్రీ ! పుత్రుఁడుకుపుత్రుడైనను మాత కుమాత కాజ్ఞాలదని మేము వినుచున్నాము. ఈమె యిదంతయును గుమాత చేయు కార్యమునే యొనర్చినది. దీనినిబట్టి యీమె మాకు యథార్థమగు తల్లికాదని సందేహము వేయుచున్నది. ఈమె యింకొక యామెయై యుండనోపు.”

ఇది వినుగానే వివస్వంతునకు సందేహము కలిగెను. అతఁడు ధ్యానమునఁ జూడఁగా వీమె ఆమె భాయయని తెలిసెను. అప్పుడాతనికి మిక్కిలి కోపమువచ్చి ఆమె కడకుఁబోయి యిట్టి వెను :- “దుష్టా ! నీవెవరతో విజముగఁ జెప్పుము.”

ఇది విని ఛాయ గడ గడ వణకుచు, సూర్యుని యపార తేజమును సహింపఁజాలక పోవుటచే నత్యంత భయభీతియై ఆ స నిజమును వచించెను.

సూర్యనారాయణుఁ డిట్లుడిగెను :- “ఇదంతయును నీవు నాకు మొదట నేలఁజెప్పలేదు?”

ఛాయ స్థలిత వాక్కులతోఁ గంపించుచు నాగియాగి యిట్ల నెను :- “దేవా ! ప్రాణముల మీదకు వచ్చునంతవర కీ విషయ మును జెప్పఁగూడదని ఆమె ఒట్టుపెట్టుకొనినది. మీరు నన్ను భస్మ మొనర్చ నుడువుతులగు నంతలో నేను మీకు సత్యవిషయమును నివేదించితిని. ఇప్పుడు మీకేది యుచితమని తోచిన దానినిఁ జేయుఁడు. నేను దండనార్హురాలనగుచో దండింపుము, కాని ప్రభూ! ఇందులో నా యపరాధమేమియునులేదు.”

సూర్యదేవుఁ డిట్లునుకొనెను :- “అవును, ఈమె అపరాధ మేమున్నది? నా యథార్థపు భార్యను వెదుకవలెను” అనుకొని వివస్వంతుఁడు విశ్వకర్మ లోకమునకుఁబోయెను. తన యల్లుఁడు వచ్చుటను గాంచి విశ్వకర్మ ఆతనికి స్వాగత సత్కారము తొనర్చి కుశల ప్రశ్నలనడిగెను.”

విశ్వకర్మ యొక్క కుశల ప్రశ్నలకు జవాబొనంగక మిక్కిలి క్రోధముతో సూర్యుఁడిట్లనెను :- “మీరెంతటి పెద్ద మనుష్యులు. మీ

పిల్లను మీ యింటనే యుంచుకొనఁదలఁచిన నామెను నాకిచ్చి యే
వివాహ మొనర్చితిరి ? ఆమె యెన్నో దినములైనది నన్ను వదలి
వచ్చి. మీరు నాకు కబురైనను జేయలేదేమి ?”

విశ్వకర్మ వినయముతో నిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగెను :-
“నాయనా ! కోపగింపకుము. ముందుగా నా మాటను వినుము. నా
పిల్లను బిలిపించుకొని తెచ్చుటకు నాకవసరమేమున్నది ? ఆమె నా
దగ్గరకు వచ్చినమాట నిజమేకాని నే నామెను ద్రిప్పి పంపివైచితిని.
ఆమె తిరిగి నీకడకు రాలేదా ? ఈ సంగతి నే నిప్పుడే విను
చున్నాను.”

సూర్యదేవుఁడిట్లనెను :- “నా యింటఁ గొడువ యేమున్నది ?
ఆమె నా యింటిని వదలి వెళ్ళుట యెందులకు ?”

అంత గంభీరుడై ధైర్యముతో విశ్వకర్మ యిట్లనెను :-
“స్వామీ ! అన్యథా తలంపకుఁడు. శ్రీ ధన, వస్తు, వాహన,
వస్త్రాదులను గోరదు. ఆమెకు కావలసినది పతి ప్రేమ. వతి
ప్రేమలేని యెడల నమస్త విశ్వములోని సంపత్తును శ్రీకృష్ణ
సహనము. ప్రేమయుండినచో సాయం కాలమున నొక్కమాట
గంజియున్నను నామె నమ్మతముతో సహనము. ఆమె నీ యీ
ప్రబలి తేజమును సహింపలేకున్నది. విషమతతోఁ బ్రేమయుండదు.
కావున నీ తేజమును గొంచెముగఁ దగ్గించుకొనుము. నే నామెజాడను
నీకుఁ జెప్పెదను. ఆమె ఘరానా అరణ్యములో గుఱ్ఱమై తపస్సు
చేయుచున్నది.”

ఇది వినగానే వివస్వతుడును గుఱ్ఱమై ఆమె నమీవము నకుఁబోయెను ఆడు గుఱ్ఱమైన తన పత్నితో గుఱ్ఱమైన సూర్యుఁడు సంగమించెను. ఆమె నుండి అత్యంత సుందరులును దేవతులులు నగు పురుషులిద్దరుత్పన్నమైరి, వారే అశ్వినీ కుమారులు. వీరిద్దరునుగలిసి యుందురు దేవతలకు రాజవైద్య మొనర్చుచుందురు.

ఇద్దరును గలిసి విశ్వకర్మవద్దకు వచ్చిరి. సూర్యుఁడిట్ల నెను :- “నీవు ప్రపంచములో సర్వ శ్రేష్ఠుఁడగు శిల్పివి. నా తేజస్సును తగ్గించుము.” ఇది విని విశ్వకర్మ సూర్యుని సానబెట్టి ఆతని తేజస్సును దగ్గించెను. అయినను నింకను దగ్గకపోగా నాతనిఁ బండ్రిఁడు భాగము లొనర్చెను. అప్పటి నుండి ద్వాదశా, దిత్యులైరి. సానబట్టఁగా మిగిలిన తేజస్సుచే సుదర్శన చక్రమును, శివుని త్రిశూలమును, ఆతని ఆజగవమును ధనుస్సును, ఇంద్రుని వజ్రమును జేసెను.

ఇది విని నవ్వుచు శౌనకుఁడిట్లనెను :- “సూతా! ఒక్కొక్కప్పుడు వీవు యూహా తీతములగు విషయములను జెప్పుచుందువే సూర్యుని నిసుకతో రుద్దుటకుఁ గాని, సానమీఁదనొరిపిడి పెట్టుటకు గాని ఆయన యినుప గుండుగాదు. అతఁడు దేవుఁడు. జాజ్వల్స్వ మునమగు గ్రహము.”

సూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ! అన్ని విషయములును నాధిభౌతిక ఆధిదైవిక, ఆధ్యాత్మిక భావములతోఁ జెప్పఁబడును. అన్నింటియందును రూపకముండును ఈ ప్రపంచమే కాలచక్రము.

దీనిమీదకెక్కి వరోవకార కార్యములందే తన తేజమును వ్యయ మొనర్చెదరో ఆతని తేజము సఫలమవును. దాని చేతనే సర్వాత్మ యగు ప్రభువు సంతుష్టినిజెందును. తాను తేజోగర్వమును జెంది, నదా పరులకవమానమెవఁడు చేయుచుండునో, నమ్రతగా నెవఁడుం డఁడో, విశ్వస్సృజనమొనర్చువాని సమీపముచే నమ్రుడై ఆత్మ సమర్పణ నెవఁడు చేయఁడో, తన తేజమును నెవఁడు విభాగిం వఁడో అట్టి వానిని గాంచి యెవఁడును సంతుష్టినిజెందఁడు. తన వారు పరాయివాండ్రగుదురు. ఆధి దైవిక రూపమందు దేవతలెట్లు కావలయుననిన నట్లు కాగలరు.

శౌనకుఁడీట్లనెను :- “మంచిది, అయితే తరువాత నేమైనది? ఆతని సంతానమే మొనర్చిరి?”

సూతుఁడీట్లనెను :- “వివస్వంతునకుఁ బెద్ద కుమారుడగు శ్రాద్ధ దేవుఁడీ మన్వంతరమునకు మనువయ్యెను. రెండవ పుత్రుఁ డగు యముఁడు ఘోరతపంబొనర్చి లోకపాలుఁడయ్యెను. ఆతఁడు ప్రాణులకుఁ బుణ్యపాపఫలముల నొసంగుచుండును, యమరూప మునఁ బాపులను శిక్షించు చుండును. ఈతని చెల్లెలు యమున నదీ రూపమునఁ బాపులను దరిపజేయును. ఆమె భగవానునకుఁ బట్టిపు రాజీ యయ్యెను. భాయాపుత్రుడగు సావర్తి యిప్పటికిని సుమేరువు నందు తపమొనర్చుచున్నాఁడు రాజోవు మన్వంతర మందా తఁడును మనుపదవియందుఁ బ్రతిష్ఠితుడగును, అతని రెండవ కుమారుడు శత్రైశ్చరుఁడు గ్రహమయ్యెను. ఈతఁడు గ్రహము

లన్నిటితో మెల్ల మెల్లగ గదలును. అందువలన శనైశ్చరుడనఁ బడెను. కొన్ని గ్రహములు రెండుంబాతిక దినములును, కొన్ని నెలలుగను, కొన్ని వర్షములుగను జ్యోతిశ్చక్రమునఁ బరిక్రమించును, కాని ఈతనికి రెండున్నర సంవత్సరములు పట్టును. ఈతఁడెవరినిఁ జూచిన వానికి నర్వినాశనమగును, ఈతని చెల్లెలగు తపతి వివాహము సంవర్ణ మహారాజుతో నయ్యెను. ఈతడును దరువాత నదియై ప్రవహించెను.

ఈసోదరు లందరును శాసకులును, గర్మానుసారముగ ఫలము తొనంగు వారైరి. వీరందరలో యమున ఒక్కతెయే పాపులను గూడ తరింపజేయు దయావతియయ్యెను. ఈమె యమునకు సోదరి యగుటచేఁ గొంచెము సౌకర్యమేర్పరచినది.”

అంత శాసకుఁ డిట్టడిగెను :- “వివస్వంతుని పుత్రియగు యమున తన సోదరుడగు యమునితోఁ బ్రాణుల కొరకేయే సౌకర్యముల నేర్పరచివదో మాకు చెప్పవలయును.”

అంత నూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ! యమున మిక్కిలి దయావతి. ఆమె అన్నయగు యముడతి కఠోర హృదయుడు. ఆతఁడు నిత్యమును బ్రాణులను జంపును. బాపులకు గఠోరదండన మొనరించును. దీనినిఁగాంచఁగనే యమునకు జాలదయ కలిగెను. ఆమె తన సోదరునితోఁ జాలసాగ్గిట్లనెను :- “అన్నా! ప్రాణుల నిట్లు వేధించుట ఉచితముకాదు.”

యమరాజిది విని యమునను గనరుచు నిట్లనెను :- “నీవు చిన్నదానవు. నీకు బుద్ధిలేదు. కర్తవ్యపాలన మొనర్చుటయే ధర్మము.”

యమున మెదలకుండెను. ఆమె అనేకసార్లు యముని దన యింటికిఁ బిలిచెను. కాని యింకొకరి యింటికి వెడలుటకు యమున కవకాశమెచ్చటిది ? యమున భ్రాతృ స్నేహమున మాటి మాటికినిఁ బిలుచుచుండును,

ఒకసారి యముఁడిట్లనుకొనెను :- “చిన్న చెల్లెలు మాటి మాటికినిఁ బిలుచుచున్నది. ఈమె యింటికి వెళ్ళి రావలెను.” అను కొని యముఁడామె యింటికి వెళ్ళెను. యమున తన సోదరునిఁ గాంచి ఆతనికి గొప్ప సత్కార మొనర్చెను. అనేక విధములగు న్నక్కవి వ్యంజనముల నొనర్చెను. మిక్కిలి ప్రేమతోఁ దన చేతులతోడనే చాల వస్తువులను జేసెను. మంచి యాసనములను బరచి ఆతనికి భోజనము పెట్టెను. మాలలువైచెను. తాంబూల మొసంగెను. ఆతని మస్తకమునఁ దిలకమును బెట్టెను. యమరాజు పోదరికి కొంచెముగ దక్షిణ నొసంగెను. అంత నత్యంత ప్రేమతో యమున యిట్లనెను :- “అన్నా ! నేనీ దక్షిణను గైకొనను. నీకే దైవ నీయవలయుననిన నాకొక వరదాన మొసంగుఁడు.”

యమరాజిట్లనెను :- “సరియే, అడుగుము. ఏ వరము కావలయును ?”

యమున యిట్టనెను :- “నేను కోరునదేమనగా నేటిదినమున నే సోదరి తన సోదరునకుఁ బ్రేమపూర్వకముగ భోజనమొసంగి, ఆతని నుడుటఁ దిలకమిడునో, సోదరుఁడామెకు దక్షిణాదులచే సత్కార మొనర్చునో ఆ యిద్దరకును నీకడ యమయాతనలనుభవింపవలసినపనిలేక పోవునుగాక !”

యమరాజు నవ్వి యిట్టనెను :- “సోదరి ! నీవు నన్ను మోసగించితివి. మంచిది, అట్లే అగుగాక ! నేటినుండి యే సోదరి తన సోదరునకత్యంత ప్రేమతో భోజనమిడఁగా, సోదరుఁడామెకు హృదయపూర్వకముగ సత్కరించునో వారిద్దరును నాదండనమునకుఁ బాత్రులుకాకుండురుగాక !” ఇట్లు పలికి యముఁడు తన లోకమునకుఁబోయెను.

అది దీపావళి తరువాతఁ కాత్రికశుక్ల విదియ. ఆ దినమునుండి ఆ ద్వితీయకు బ్రాతృద్వితీయ యందురు. అప్పటినుండి ప్రేమమయలగు సోదరిమణులు తమ సోదరులకు ఆ దినమునఁ ప్రేమతో భోజనమిడుచుండురు. ఏదో దక్షిణను గూడ గ్రహించెదరు. యమున దయచే యమయాతననుండి విడివడెదరు. కావున నాదినమున యమునా స్నాన మవశ్యము చేయవలెను. యమునా తీరమున నున్నచో సోదరునకు భోజనమిడవలెను. యమునా తీరము దొరకకున్నను నింటిలోనైనను జేయవచ్చును.”

నూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా ! నేను సంక్షేపముగ
వివస్థితుఁడగు సూర్యుని యొక్కయు, ఆతని సంతానము
యొక్కయు కథను జెప్పితిని. మీరు రాబోవు సప్త మన్వంతర
ముల వృత్తాంతమును వినుఁడు.”

.....

ఆగామి సప్త మన్వంతరముల కథ

శ్లో॥ రాజంశ్చతుర్దశైతాని త్రికాలానుగతానితే ।

ప్రోక్తాన్యేతిర్మితః కల్పో యుగ సాహస్ర పర్యయః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౩ అ. ౩౬ శ్లో॥

క. జగతీశక్రి కాంములను

బొగడొందుమను ప్రకారములు సెప్పబడె

దగఁబడువలుపురు మనువులు

దెగయుగములువేయి నడవ దివమజునకగున్.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

సాధారణముగఁ గథావ్రసంగమున శ్రోతలకు వంశావళివి
గూర్చి వినవలయునను గుతూహలముండదు. ఆతని కీతఁడు
వృత్తుఁడయ్యెను. ఈతఁడు మంత్రితయ్యెను. ఈతఁడు పురోహితు
డయ్యెను సంగతులను వినుటవలనఁ బ్రయోజనమేమున్నది ?
వీరైన విశిష్టసంఘటనమున్నచో నందు రుచి వృద్ధిపొందును. విశేష

మటనము లేకున్నచో దానియందుఁ బ్రవృత్తియుండదు. ఈ వంశావళిని వినుటచేతను, వీరినామములను వినుటచేతను స్వర్గముకలుగును. పుణ్యములు వృద్ధిపొందునను ఫలశ్రుతిని జెప్పుట కథయందు బ్రవృత్తినిఁ గలిగించుటకే. ఏలయనఁగా వంశావళినిఁజెప్పకున్న తరువాత కథ నడుచుటెట్లు ? బీజముండిన దానియొక్క విస్తారముండును. కావున వంశాదిప్రకరణము సీరసమైనను దానిని చైర్యహర్వకముగఁ బుణ్యప్రదమని భావించి శ్రద్ధతో వినవలయును.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! నేనీ కల్పమునఁ గడచిన ఆఱు మన్వంతరముల కథను జెప్పితిని. ఇప్పుడు జరుగుచున్న యేడవ మన్వంతర కథ విషయమును జెప్పితిని.”

అంతఁ బరీక్షిన్మహారాజిట్లనెను :- “స్వామీ ! వర్తమాన మన్వంతరకథను నీవత్యంత సంక్షేపముగఁ జెప్పితివి. వైవస్వత మను వంశమును వర్ణించియుండలేదు. ఈ మన్వంతరావతారమగు వామన చరిత్ర విశేషములను జెప్పలేదు. ఈ అన్నివిషయములను విస్తారముగఁ జెప్పవలయును. జరిగినదేమో జరిగినది. రాజోవు నవి ఇంకను భవిష్యగర్భమున దాగియున్నవి. మనకు వర్తమాన ముతోఁ బనియుండును.”

శ్రీశుకుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! నేను వైవస్వతమును వంశ వర్ణనమును విస్తారముగ నొవర్చెదను. వామనచరిత్రమును జెప్పెదను. కాని యీ కథా ప్రసంగమును బూర్తిచేయుటకై సంక్షేపముగ నీవీకల్పములోని భూత, వర్తమాన, భవిష్యద్మనువుల

వృత్తాంతమును వినవలయును. భూతవర్తమాన మనువుల విషయ మునుగూర్చి నేనిదివరకు చెప్పితిని. ఇప్పుడు రాబోవు నేడుగురు మనవులనుగూర్చి వినుము ”

రాజిట్లనెను :- “మంచిది స్వామీ ! సంక్షేపముగఁ జెప్పుడు. భవిష్యము భవిష్యమేకదా !”

అంత శ్రీశుకుఁడిట్లనెను :- “సరేవినుము. ఎనిమిదవ మనువు వివస్వంతుని పుత్రుఁడగు చాయాసుతుఁడు సావర్ణియగును. నిర్మోహ విరజస్కులనువారాతనికిఁ బుత్రులగుదురు. విరోచన పుత్రుఁడగు బలి ఆ మన్వంతరమున ఇంద్రుఁడగును. తరువాత నీతఁ డింద్ర పదవినిగూడ వదలి ముక్తుఁడగును. ఆ సమయమున గాలవ, దీప్త మంత, పరశురామ, అశ్వత్థామ, కృపాచార్య, ఋష్యశృంగ, మా తండ్రియగు వ్యాసభగవానుఁడు వీరందరును సప్తర్షులయ్యెదరు. వారిప్పుడు వారి వారి ఆశ్రమములందు సమాధులలో నున్నారు. ఈ మన్వంతరమున భగవానుఁడు సార్వభౌముఁడనుపేర నవతరించును. అతని తల్లిపేరు సరస్వతిఁ అతనికి తండ్రి దేవగుహ్య ముని కాఁగలఁడు. ఈతఁడిప్పుటి యింద్రుని నింద్రాసనమునుండి లాగివైచి బలిని నింద్రాసనమునఁ గూర్చుండఁజెట్టును.

కొమ్మిదవ మనువు వరుణుని పుత్రుఁడగు దక్షసావర్ణి కాఁగలఁడు. అతనికి భూతకేతువు, దీప్తికేతువు మొదలగువారు పుత్రులగుదురు. పాఠ, మరీచగర్భాదులు దేవతాగణమయ్యెదరు. అదృతుఁడనువాఁడంద్రుఁడుగను, ద్యుతిమంతాదులు సప్తర్షులయ్యె

దరు. ఆ మన్వంతరమందు భగవానుడు ఆయుష్ష్యంతుడనువానికి ఆ ఋషార యను పత్నియందు ఋషభనామమున నవతరించును. ఆతఁ డింద్రునకుఁ ద్రైలోక్యరాజ్య ప్రదానమును గావించును.

పదవ మనువు ఉపశ్లోకుని పుత్రుడగు బ్రహ్మసావర్తి యగును. ఆతనికి భూరిషేజాదులు పుత్రులగుదురు. హవిష్మంతుడు, సుకృతి, సత్య, జయ, మూర్త్యాదులు సప్తర్షులయ్యెదరు. సువాసన, విరుద్ధాదులు దేవగణములుగను, శంభుడనువాఁ డింద్రుఁ డుగను నగును. ఈ మన్వంతరమందు భగవానుడు నిష్వక్సేన నామమున విశ్వస్రష్టయొక్క గృహమున విహించును నాతని పత్ని గర్భమున నవతరించి శంభునకు సహాయమొనర్చి, ఆశత క్రతువును సుఖిగా నొనర్చును.

పదునొకండవవాడు మహామనస్వియగు ధర్మసావర్తి మనువు కాఁగలడు. ఆతనికి సత్య, ధర్మాదులను వారు పదుగురు పుత్రులుదయించెదరు. ఆసమయమున దేవగణములపేరు విహంగమ, కామగమ, నిర్వాణరుచి అనువారు, ఇంద్రునిపేరు వైధృతుడు. ఆర్యకుని వీర్యమున వైధృతయను నామె గర్భమున నాసమయమున భగవానుడు ధర్మ సేతువను పేర మన్వంతరావతారమెత్తును. ఆ మన్వంతర పర్యంతము ఇంద్రపాలనమా యంశావతారము ద్వారముననే జరుగును.

పందెండవ మనువుపేరు రుద్రసావర్తి. ఆతనికి దేవ తానుడు, ఉపేక్ష, దేవశ్రేష్ఠాదులు మనుపుత్రులగుదురు. వారా

మన్వంతరము పర్యంతము పృథివీపాలనమొనర్చెదరు. ఆసమయమున బుతధాముడను నింద్రుడు వచ్చును. హరితాదులు దేవతాగణమయ్యెదరు. తపోమూర్తి తవస్వి, అగ్రీధకాదులు సప్తర్షులయ్యెదరు. సత్యసహాడను మునివలన సూన్యతయను పత్ని గర్భమున భగవానుడు శ్రీహరి అంశావతారము కలుగును. ఆతడు సుధాముడను పేర నామన్వంతరమును బాలించును.

పదుమూడవ మనువు దేవసావర్ణియగును. చిత్రసేన విచిత్రాదులాతనికి మనుపుత్రులగుదురు. ఆసమయమున సుకర్మ, సుత్రాములనువారు దేవతా గణమయ్యెదరు. ఇంద్రుని పేరు దివస్వతి, నిర్మోక, తత్త్వదర్శాదులు సప్తర్షి పదమండు బ్రతిష్ఠితులగుదురు. ఆ సమయమున దివస్వతి నింద్రపదము నందుంచి, ఆమన్వంతర మంతయును బాలింపఁ జేయుటకై యోగేశ్వరుడను పేర భగవంతుడవతరించును. ఆతని తల్లి పేరు బృహతి. తండ్రి పేరు దేవహోత్రుడు కాగలడు.

పదునాల్గవ మనువుపేరు ఇంద్రసావర్ణి. ఉర, గంభీర బుద్ధ్యాదులాతనికిఁ బ్రసిద్ధపుత్రులయ్యెదరు. ఆ సమయమునఁ బలిత, చాక్షుషాదులు దేవగణ మయ్యెదరు. శుచి యను వాడింద్రుడగును. అగ్నిబాహు, శుచి, శుద్ధ, మాగధాదులు సప్తర్షి గణమయ్యెదరు రాజా ! ఆమన్వంతరమున విశాన యను మహా భాగ్యవతియగు తల్లి గర్భమున సత్రాయణ పుత్రుడగు బృహద్వానుడను పేర భగవంతుని అంశావతారము కలుగును.

ఆతఁడా మన్వంతరమును జాలించి, ప్రపంచమునఁగర్మకాండను బ్రవర్తింపఁజేయును.

శ్రీ శుక దేవుఁడెట్లనెను:- నేనీ విభముగ జరిగిన నాఱు మన్వంతరములను, వర్తమాన మన్వంతరమును, రాబోవు నేడు మన్వంతరములను గూర్చియు వర్ణించితిని. బ్రహ్మయొక్క ఒక్క పగలు పదునల్గురు మనువులు, పదునలుగు రింద్రులు, పదునలుగురు సప్తర్షులు పదునాలుగు దేవతాగణములు, పదునాలుగు మనువుత్రవంశములు, పదునాలుగు భగవంతునియొక్క మన్వంతరావతారములు కలుగును. అప్పుడు బ్రహ్మకొక్క పగలగును. దానికి కల్పమను జేరునుగలదు. కల్పాంతమందు త్రిలోకములు నశించును. నైమిత్తిక ప్రళయము సంభవించును. అట్లే ఆదే కాలము బ్రహ్మకు రాత్రియునగును. ఇట్లు మూడువంద లఱువది దినములు బ్రహ్మకొక సంవత్సరము. ఆతని సంవత్సర మానమున నాతనికి నూతేంద్రా యుస్సుండును నూఱు సంవత్సరములైన తరువాత నింకొక బ్రహ్మరాగఁడు. మరల నిట్లే సృష్టిక్రమము జరుగుచుండును, మరల సృష్టియగుచుండును. మరలఁగల్పము లేర్పడుచుండును. ఈ చక్రమనాదినుండి నడచుచున్నది. అనంతకాలమువరకు జరుగుచునే యుండును. దానికంతము లేదు. ఈ కాలచక్రములో మానవుఁడు తన నూతేంద్ర ఆయుర్దాయమును జూచుకొని విష్ణువీగుచు ననేక పాపము లొనర్చుచుండును. ఈ నూరేంద్రు అనంతాగాధ సముద్రములో రెండు బిందువులంత లేడు. కావున నభిమానమును వీడి కాల రూపుఁడగు కృష్ణునిఁ జింతింపవలయును.

మన్వంతరము లందు మన్వాదుల కార్యములు

శ్లో॥ మన్వంతరేష భగవన్ యథా మన్వాదయస్త్విమే,
యస్మిన్ కర్మణి యేయేన నియంత్రస్త్వదస్వ మే॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౪౨. ౧ శ్లో॥

ఆ॥ ఈవదంబులందు నీమను ప్రముఖుల
నెవ్వరనుచు వార లేమి కతన
నధిక విభవులైరి హరి యేల జనియించె
నెఱుంగఁబలుకు నాకు నిర్ధవరిత

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఈ జగత్తంతయును నొకనియమమున నున్నది. అందర
కార్యములు నిశ్చితమలైయున్నవి. సమస్త కార్యములకును గార్య
గాములును నిశ్చితమై యున్నవి. అందరకును నాయువు సుఖ
దుఃఖాదులు మొదటనే లిఖింపఁబడియున్నవి. అట్లు కాకుండినచో
భవిష్యత్తును జెప్పుజ్యోతిషాది శాస్త్రములన్నియును వ్యర్థములగును.
అజ్ఞాతల మగుటచే భవిష్యద్విషయములు మనకుఁ దెలియుటలేదు.
అందువలనఁ జీకటితోఁ దిరుగాడు చున్నాము. మనకుఁ ద్రికాల
జ్ఞానముఁడి యుండినచో నాశ్చర్యమును జెందవలసిన పనియేలేదు.
ఇంద్రుని కార్యము నిశ్చితమైయున్నది. ఇదేవిధముగ నన్నియును
నిధివరకే నిర్ణయింపఁబడి యున్నవి. జీవుఁడు భ్రమవశమునఁ

దిరుగుచున్నాడు. అజ్ఞాన వశమున దుఃఖితుడగుచున్నాడు. ఈ సృష్టి రహస్యమును బాగుగా దెలిసికొని, హృదయపటలమున నంకిత మొసర్చుకొనినచో, జింతింపవలసిన అవసరమే యుండదు. అందువలన శాస్త్రములందు సృష్టియొక్కయు, దాని నియమముల యొక్కయు వర్ణనముచేయబడుచుండును. దానిని దెలిసికొని జీవులు శోకమోహ, విస్మయాదుల నుండి సర్వదా ముక్తుడగును.

భూత భవిష్య ద్వర్తమానములలోని పదునాల్గు మన్వంతరములలో నగు మనువులు, మనుపుత్రులు, ఇంద్రుడు, దేవగణము, సప్తర్షులు, భగవంతునియొక్క మన్వంతరావతార వర్ణనమును శ్రీశుకుడొనర్చెను. అప్పుడంతయును విని పరీక్షిన్మహారాజిట్లడిగెను :- “ప్రభూ ! మీరు వేర్వేరుమన్వంతరములలోని మన్వాదుల వర్ణనమును గావించితిరి, కాని నాకొక శంక అట్లే నిలిచియున్నది. ఈ చెప్పబడిన వారందరును భగవదవతార భేదములే వీరందరు నే మేమికార్యము లొనర్చెదరు ? మన్వంతరములోని మనువులే యే కార్యము లొనర్చుచుందురు వారికిఁ బుట్టిన పుత్రులు వారికేయేకార్యములలో సహకరించుచుందురు ? ఇంద్రుడేమి చేయును. ఇంతమంది దేవతా గణముల సృష్టియెందులకు ? సప్తర్షులందరును గలిసి యే కర్తవ్యపాలన మొనరించెదరు ? ప్రతి మన్వంతర మందును భగవానుని అంశావతారము యొక్క ఆవశ్యకత యేమున్నది ! భగవానుఁ డవతరించి యేయే కార్యము లొనర్చును ?”

పరీక్షిన్మహారాజుయొక్క యీ వాక్యములను విని శ్రీశుకుడు గంభీరుడై యిట్లనెను :- “రాజా ! ఈ ఆఱుగురును జూచు

టకు వేలువేలుగఁ గనబడుచుందురు. కాని వాస్తవమున వీరందఱొక్కటే. శ్రీహరియే సృష్టి రక్షణము కొరకు ఆఱురూపములను ధరించుచుండును. ప్రజా పాలకుఁడగు ప్రభువు తనకళాశములచే నీయన్నిటికిని శాసకుఁడై శాసించుచుండును. మన్వంతరమును గ్రహించి మనవు ఇంద్రాదులను రక్షించుచుండును. వారిని సంకటము నుండి రక్షించును. అసురులను దండించును సంసార యాత్రా నిర్వాహమును గావించును.

మన్వంతరాధిపతియగు మనువు బ్రహ్మచే సృజింపఁబడి, శ్రీహరిచే బ్రచలితము కావింపఁబడిన యీ సృష్టియొక్క ప్రజా జనుల ధర్మముల నాచరింపఁ జేయుచుండెను. నాల్గు పాదముల ధర్మమును స్థాపించును. కృత, త్రేతాదిధర్మ ప్రధానయుగములందు భూమిపై నుండును. అధర్మ ప్రధానమగు గలియుగాది యుగము లందు గుప్తరూపమున నన్య వర్షములందుననో లేక అన్యలోకము లందో ధ్యాన మగున్తులై యుండురు. మనువుత్రులు మన్వంతర పర్యంతము పుత్ర ప్రపౌత్రాది క్రమమున నీ సమస్త భూమండల ముండు భూపతులై శాసించెదరు.

ఇంద్రుఁడు స్వర్గమునకు రాజగును. ఆతఁడు సమస్త దేవత లకును శాసకుఁడు నధిపతియగును. భగవంతుఁ డొసంగిన త్రిభువన లక్ష్మి నుపభోగించును స్వర్గమందలి అత్యుత్కృట సుఖముల నుపభోగించుచుఁ ద్రిలోకములను బాలించుచుండును. ఆతనివెంట నిత్య దేవతల యొక్క వేలు వేలు గణములుండెదరు. పంచమహా యజ్ఞ

కర్మలందు భోక్తలరూపమున నున్న ఋషి పితృ, భూత మనుష్య దేవాదులు యజ్ఞ శాగములను గ్రహించుచు మన్వంతర పర్యంత ముండెదరు. మనుష్య యజ్ఞము ద్వారా దేవతా భజన మొనర్చు చుందురు. దీనిచేఁ బ్రసన్నులై దేవతా గణము వారి సమస్త మనో రథములను బూర్ణము కావించెదరు. పరస్పర భావములచే భావి తులై పరమశ్రేయమున కధికారు లయ్యెదరు.

ఆ మన్వంతర మందుండు సప్తర్షిగణము వేదోద్ధారమును గావించుచుందురు. శాస్త్ర ప్రచార మొనర్చెదరు. భిన్న భిన్న రూప ములుధరించి ధర్మ సంస్థాపన మొనర్చెదరు. జ్ఞాన ప్రచార మొనర్చు టకై ననకాది సిద్ధుల రూపములను ధరించునట్లు ప్రజలకు జ్ఞానోప దేశ మొనర్చుచుందురు. కొందఱు మునులు స్మృతి కారులై కర్మ కాండ నుపదేశించెదరు. యాజ్ఞ వల్క్యాది రూపములందు స్వయ ముగఁ గర్మకాండా చరణ మొనర్చెదరు. ఇతర గృహస్తులను మొదలగు వారినిఁ బ్రేరేపించెదరుఁ దత్తాత్రేయ కపిలాది యోగే శ్వరుల రూపమును ధరించి యోగమార్గ ప్రచార మొనర్చెదరు. నారదాది రూపముతో నారద పాంచరాత్రాది శాస్త్రములను బ్రచార ప్రసారము లొనర్చెదరు.

వీరందరును శ్రీహరి స్వరూపములే. ఆతఁడే స్వయముగఁ బ్రజావతి రూపమును ధరించి అండజ, జరాయుజ, స్వేదజ, ఉద్భి జాది రూపమున సమస్త సృష్టి నుత్పన్నము కావించెదరు. సామ్రాట్టై దస్యులనుండి ప్రజలను రక్షించును. వారిని ధోచుకొన

కుండునట్లు రక్షించును. ఆతఁడే వనంత, గ్రీష్మ, వర్ష, శరద్దేమంత శిశిరాదియును రూపమును ధరించి శీతోష్ణముల నేర్పరచును. ప్రాణుల ఆయుస్సును నశింపజేసి కాల రూపమును ధరించి వారిని సంహరించును, చుణిమాలలో సూత్రమట్లాతఁడీ ప్రపంచమున నోత ప్రోతమై యున్నాఁడు. సమస్త జీవులను భగవంతుని యొక్క నామ రూపాత్మక మాయచే మోహితులై గొందరు భగవంతుఁడు లేఁడని యును, గొందరు అద్వైతుఁ డనియుఁ గొందరు విశిష్టాద్వైతు డని యుఁ ద్వైతాద్వైతుఁడనియుఁ గొందఱు శివాద్వైతుఁడనియు నిట్లనే కములుగఁ జెప్పుచు నాతని నిరూపించుచుండురు. భిన్న భిన్న శాస్త్రముల ద్వారా భిన్న భిన్న రూపములందు నిరంతరము నిరూపణ మొనర్చినను వాస్తవిక రూపమున నెవరికినిఁ దెలియఁ బడఁడు మహారాజా ! నేను నీకత్యంత సంక్షేపముగఁ బదునాల్గు మన్వంతరముల వృత్తాంతమును, మనువు యొక్కయు, మనుపుత్రుల యొక్కయు, ఇంద్ర, దేవగణ, సప్తర్షి, మన్వంతరావతారముల యొక్కయు నామములను, గార్యములను వర్ణించితిని. ఇప్పుడు నీవే మడుగఁ దలచుచున్నావు ?”

అంత పరీక్షిన్మహారా జిట్లనెను :- “స్వామీ ! మీరీవర్తమాన మన్వంతరమును వైవస్వత మన్వంతర మంటిరి. ఈ మన్వంతరావతార నామము వామనుఁడు లేక ఉపేంద్రుఁ డంటిరి. ఈ యుపేంద్రుఁ డేయే విశేషకార్యము లొనర్చిన్నాఁడు ? వామన చరిత్ర శ్రవణమొనర్చుటకు నాకు మిక్కిలి యభిలాష కలదు.”

అంత శుకుఁడిట్టనెను :- “రాజా ! ఈవామనుఁడు చల కపట మొనర్చి బలిని మూఁడడుగులడిగెను. రాజగు బలి దాని నీయఁ జాలక పోఁగా బంధించెను.”

ఇది వినిరాజత్యంతాశ్చర్యముతో నిట్టనెను:- “ప్రభూ! మీరొక దానికంటె యెకటి విచిత్రమును, నద్భుతమునగు విషయములను జెప్పుచున్నాడు. స్వామీ ! ఎవరైనను లేని వస్తువును యాచింపవలయును. భగవంతున కేవలస్తువుకొదువ యున్నది ? ఆతఁడడిగినను నెవరి నడుగును ? ఆతఁడు నమస్త జగత్తునకు స్వామి. విశ్వ నాథుఁడు. ఒకవేళ భగవానుఁడు మర్యాదా రక్షణము కొఱకడిగినాఁడే యనుకొనుఁడు. మూఁడడుగులు లేలయడిగినాఁడు. ఇంతటి గొప్ప చక్రవర్తి మూఁడడుగుల భూమినేల నీయఁజాలక పోయినాఁడు. ఒకవేళ నేకారణముచే నైనను నీయఁజాలకున్న నాతఁడు ఋణమును గొన లేదుకదా ! భగవానుఁ డాతని బంధించు టెందులకు ? ఇట్లు ఋణవిముక్తినిఁ జెందకున్నచోఁగృహఋణుఁడును, లోభియునగు వాఁడు వానియొక్క యిల్లు వాఁకిలి నమ్మించనైన నమ్మించును. లేదా కారాగృహమున కైనను బంపును. భగవానునికిది శోభించదే. తనకోరికను నెరవేర్చు కొనుట భగవానుఁడు విశ్వభరుఁడు పూర్ణ కాముఁడు, సిరీహుఁడు, నిస్సృహుఁడు తన భూమికొరకై తన ధనము కొరకై యెవరినైనను యాచించు టుచితముగగనఁబడుట లేదు. ఈ విషయమున మాకు చాల కుతూహలమేర్పడుచున్నది. ప్రభూ ! ఈ చరిత్రనంతయును జెప్పి నానమస్త సందేహములకును సమాధానమును జెప్పుడు. నాయుత్సుకతను దూర మొనర్చుడు.”

సూతుడు శౌనకాది మునులతో నిట్లనెను :- ఋషులారా !
అభిమన్యు సూతుడును, సుత్రానందవర్ధనుడును నగు బరీక్ష
న్మహారాజీ విధముగఁ బ్రశ్నింపఁగా నాతనికిఁ బ్రత్యుత్తర మొసం
గుచు శుకుఁడు వామన చరిత్రమును జెప్ప నుద్యుక్తుడయ్యెను.

....

బలి శురల స్వర్గము కొఱకు యత్నించుట

శ్లో॥ వరాహితశ్రీ రసుభి-శ్వహపితో
హింద్రేణ రాజన్ భృగుభిః సజీవితః ,
సర్వాత్మనా తానభజద్భృగున్ బలిః
శిష్యో మహాత్మార్థ నివేదనేన॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౫ అ. ౬౪ శ్లో॥

సీ॥ పురుషాశుచే నొచ్చి పోయి భార్గవులచే
బలియెట్ట కేలకు బ్రదికి వారి
చిత్తంబు రాగొల్చి శిష్యుడై వర్తింప
వారు నాతని భక్తివలన మెచ్చి
విశ్వజిద్వాగంబు విధితోడఁ జేయింప
భవ్యకాంచన పట్టి బద్ధ రథము
నర్ముఖాజులఁ బోలు హరులఁ గంఠీరవ
ధర్మము మహాదివ్య దనువుఁ బూర్ణ.

తే॥ రూఢియుగళంబుఁగవచంబుఁ దొలుతహోమ
పావకుండి చెప్పనమ్మాన పద్మమాలఁ
గలుష హతుఁడగు తన తాత కరుణ నొసంగె,
సోమ సంకాశ శంఖంబు శుక్రుఁడిచ్చె ॥

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము

తన్నుఁదాను గురుచరణములకు సమర్పించుకొనినచో వాని
కన్ని మనోరథములును సిద్ధించును. ప్రపంచములో సమస్త కార్య
ములును బురుషార్థమున జరుగును. ప్రయత్నపరుఁడు తన ప్రయ
త్నమువలన నెన్ని సంకటములు కలిగినను విచలితుఁడు కాఁడు.
కార్యమొనర్చుటలో విఘ్నములు కలుగును. కాని మనస్వీయగు
వాఁడా విఘ్నములను దుచ్చములుగ భావించి సర్వధా వానినవ
హేళన మొనర్చుచుండును. పురుషార్థము అహంకార పూర్ణమై
యుండును. దాని సిద్ధిలో సందేహము కలదు. ఏలయనఁగాఁ బ్రాణి
అపూర్ణుఁడు. కాని యే పురుషార్థము శ్రద్ధాసహితముగ-గురుజన
శుశ్రూషా సేవలొనర్చుచుఁ జేయఁబడునో అది యెన్నటికి సఫలము
కాదు. దాని సిద్ధిలో నేవిధమగు సందేహమును లేదు. దానిలో సఫ
లము కలుగుట ధ్రువము.

శుక దేవుఁడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను : “రాజా ! నీవు
నన్ను వామనావతారకారణము నడిగితివి. నేను దానిని నీకు జెప్పె
దను. నముద్రమునఁ బుట్టిన యమృతమును మోహినీరూపుఁడగు
భగవానుఁడు దేవతలకే పోయఁగా నప్పుడు ఘన ఘోరదేవాసుర

సంగ్రామము జరిగినది. భగవత్కృపచే నా యుద్ధమందసురులకుఁ బరాజయము కలిగెను. విజయశ్రీ సురలను వరించెను. అసురుల రాజగు విరోచనపుత్రుడు బలి యాయుద్ధమందు మృత ప్రాయుడయ్యెను. ఇంక ననేకులగు నసురులు మడసిరి. మిగిలిన యసురులు వారినందఱను వస్త్రోచలమునకుఁ గొంపోయిరి అచ్చట శుక్రాచార్యుడు వారి నందఱను దన మృతసంజీవనీ విద్యచే బ్రతికించెను. శుక్రాచార్యుడు తాకగనే బలి బ్రతికెను. శ్రీహినుడును, బ్రాజవిహినుడు నగు బలికి భృగునందనుడగు శుక్రాచార్యుడు జీవన దాన మొనర్చెను.

బలిచక్రవర్తి గొప్ప ధర్మాత్ముడును, గృతజ్ఞుడునై యుండెను. ఆతఁడిట్లనుకొనెను. “గురుదేవుడు మమ్ములనెంతో అనుగ్రహించినాడు. చచ్చిపోయిన మమ్ము గురుదేవుడే జీవన దానమొసఁగి బ్రతికించినాడు. ఇప్పుడు మేమైన నున్నతినిఁ బొందవలయుననిన గురుకృపచేతనే పొందవలయును. మానవాభ్యుదయమునకు ముఖ్యకారణము గురుసేవయే. సేవ చేయువాడు దాని ఫలముననుభవించును. గురుపూజన మొనర్చువాడు వ్రవంచమున సర్వత్ర పూజితుండగును. గురువునకు సర్వస్వమర్పించువాడు సర్వస్వమును పొందగలడు.” అని యిట్లాలోచించుకొని ఆతఁడు తను, మన, ధనములచే సర్వవిధములను శుక్రాచార్యులను సేవించుచుండెను. ఆతఁడు తన సర్వమును గురుచరణముల కర్పించెను. శుక్రాచార్యుడేది చెప్పిన నాతఁడది చేయును. ఆతని సుఖము కొరకై సమస్తములైన యేర్పాటులను గావించును ఆతని కే వస్తువు

కావలసి యుండిన దాని నెచ్చటనైనఁ దక్షణము తెచ్చియిచ్చును. అతని కెంతటి సామగ్రి ఆవశ్యకమగునో దానికి రెట్టింపుగఁ దెచ్చి యిచ్చుచుండెను. ఈ విధముగ నాతఁడు తన జీవిత ధ్యేయమును గురుశుశ్రూషగనే యేర్పరచుకొనెను.

సూతుఁ డిట్లనెను :- “మునులారా ! సేవ మానవునిఁ దన వశము కావించుకొనునట్టి వస్తువు. పాషాణ హృదయము మీఁద నైనను దాని ప్రభావము వడును. సహృదయుడగు సాధు పురుషుఁడు సేవద్వారా అనుచిత కార్యమొనర్చుటకైన వివశుడగును సేవా భారమున నాతఁడు కృతజ్ఞతా వశమున నాతని యభ్యుదయము కొరకు సమస్తమును జేయుటకుఁ దత్పరుడగును. దుర్యోధనుఁడు క్రూరస్వభావుడైనను గురువగు ద్రోణాచార్యుని, భీష్ముని, శల్యుని భక్తితో సేవించుటచే వారికి పాండవులు ప్రాణాధిక ప్రేయసైనను వారికి విరుద్ధముగ నస్త్రశస్త్రములను గైకొని యుద్ధార్థమై రణాంగణ భూమికి వచ్చిరి. సహజ స్నేహమును, బ్రాణములపై మోహమును ద్యజించి యుద్ధమున మడసిరి. దుర్వాసుని వంటి కోపిష్టియగు ముని దుర్యోధనుని సేవాశుశ్రూషలచే సంతুষ్టుడై పాండవులను సర్వనాశమొనరింప సమకట్టెను. శివుఁడు సేవాకారణమున బాణాసురునకు బురరక్షకుఁ డయ్యెను. మనము సేవ చేయు వారి యొక్క హృదయము సర్వదా మన శ్రేయస్సుకొఱకై వ్యగ్రమైయుండును. సతి యగు స్త్రీ తన సేవమూలముననే సత్పతిని వశపఱచుకొనెను. ఒకరి సంగతి యెందులకు ? స్వయముగ భగ

వానుడును సేవకధీనుడగును. భక్తుడగు నంజరీపునిపై దుర్వాసుడు కృత్యము బ్రయోగింపఁగా సుదర్శనము దానిని నశింపఁజేసి దుర్వాసుని వెంటబడెను. అతనికి సమస్త తోకములు తిరిగినను శరణము లభింపక పోఁగా భగవంతుని సమీపమునకు బోయెను. అప్పుడు భగవంతుడు స్పష్టముగ నిట్లనెను : నేను భక్తపరాధీనుడను. భక్తుడు నన్నెట్లాడించిన నట్లాడెదను. ఏమి చేయించిన దానిని జేసెదను. నేను స్వతంత్రుడను గాను. భక్తాభీష్టము ననుసరించి యాడెదను. కావున వశమొనర్చుకొనుటకు సేవ తప్ప వేరొక యుపాయము లేదు.

శ్రీశుకదేవుడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను :- “రాజా బలిచక్రవర్తి యీ విధముగ శుక్రాచార్యుని, నితర బ్రాహ్మణులను సేవింప మొదలిడెను. అప్పుడు శుక్రాచార్యుడు బ్రాహ్మణులందరను బిలిచి వారితో నాలోచించి యిట్లనెను :- “బ్రాహ్మణులారా! ఈవిరోచన నందనుడగు బలి తన సర్వస్వమును సమర్పించి యెట్లు బ్రాహ్మణులను సేవించుచున్నాఁడో చూచుచున్నారకదా! కావున మన మీతనికిఁ గల్యాణాభ్యుదయములు కలుగు కార్యముల నొనర్పవలయును. ఈతనిని మరల రాజ్యశ్రీ వరింప వలయును. ఈతఁడు మరల ద్రిలోకాధిపతి కావలయును.”

బ్రాహ్మణులిట్లనిరి :- “ప్రభూ! మేము బలిచక్రవర్తి సేవ లచే మిక్కిలి సంతుష్టులమైతిమి. మీరేది యాజ్ఞాపించిన దానిని మేము ప్రాణపణముగ నొనర్చు నుద్యుక్తులమైనాము.”

అంత శుక్రాచార్యుడిట్లనెను :- “నాశిష్యునిచే విద్యుక్తముగ విశ్వజిద్యాగమును జేయింపవలయునని నా హృదయపూర్వకముగ గోరికయై యున్నది. ఆ యజ్ఞము విధిపూర్వకముగ నెరవేరినచా, ఈతనికి నిశ్చయముగ మరలఁ ద్రితొక రాజ్యాధిపత్యమును నైశ్వర్యమును బ్రాప్తింపఁగలదు.”

బ్రాహ్మణులుతాహముతో నిట్లనిరి :- “స్వామీ! మేమేమైనఁ జేయుటకుఁ దత్పరులమై యున్నాము. మీరవశ్య మనురేంద్రుని విశ్వజిద్యాగమునకై అభిషిక్తు నొనర్చుడు.”

బ్రాహ్మణుల యనుమతినిబొంది శుక్రాచార్యుఁడు విధి విధాన పూర్వకముగ బలిని భృగువంశ బ్రాహ్మణ సహితముగ స్వర్గ కామనచే నైంద్ర మహాభిషేకముచే నభిషిక్తుఁగావించెను. అనంతరము వైదిక విధిచే విశ్వజిన్మహా యాగానుష్ఠానము నొనరింపజేసెను. దేవతలు మంత్రాధీనులు. శుద్ధ, పవిత్ర, నాయో పార్పితమైన హవనీయ సామగ్రుల ద్వారా బలిచే బూజితుడై అగ్నిహోత్రుఁడు ప్రసన్నుడయ్యెను. యజ్ఞకుండమునుండి మూర్తి మంతుడగు నగ్ని యుత్పన్నుడై బలిచక్రవర్తికి దర్శన మొసంగెను. వాయువేగ మనోవేగములతోఁ బోగలిగిన హరిత వర్ణము గల హయములు పూన్చ బడి, సింహచిహ్న చిహ్నితమగుదృఢ ధ్వజము విరాజిల్లుచుండు సువర్ణ మండితమగు రథమును నగ్ని హోత్రుఁడు ప్రసన్నుడై బలిచక్రవర్తి కొసంగెను. దీనికితోడుగా సువర్ణజటితమగు దివ్యధనుస్సును, నెన్నటికినిఁ దరిగిపోని రెండ

క్షయ తూజీరములను, నెన్నటికిని భగ్నముకాని కవచమును నిట్టి యుద్ధోపయోగకరములును, విజయవ్రదాన మొనర్చునట్టియు వస్తువుల నొసంగెను.

బలిచక్రవర్తికిఁ బితామహుఁడగుఁ బ్రహ్లాదుఁడు పౌత్రునకు మంగళకామనకొరకెన్నడును వాడని దివ్యపుష్పమాల నొసంగెను. తాతగారొసంగిన మాలను ధరింపఁగనే బలియొక్క శోభ యద్భుతమయ్యెను. అతఁడు మూర్తీభవించిన వీరరసమువలె శోభించెను. మ్రోగింపఁగనే ఆశబ్దమునకే శత్రువుల ధైర్యము సడలిపోవునట్టి దివ్యమును నద్భుతమును నగు శంఖమును శుక్రాచార్యుఁడు ప్రసన్నుడై శిష్యునకొనంగెను. దానిశబ్దమును వినఁగానే వారు రణాంగణమును వీడి పారిపోవలసినదే. ఈవిధముగ నందఱు వలన విజయాను రూపములును, యుద్ధోపయోగములునగు సామగ్రులను బొంది బలి మిక్కిలి నంతసించెను. ఇప్పుడు మరల నాతఁడు స్వర్గమును జయింప సంకల్పించెను. ప్రసన్నులైన భృగువంశ బ్రాహ్మణులు స్వస్తివాచన మొనరించి విజయసంబంధములగు మంత్రములను బఠించిరి. ఈవిధముగ సమస్త సామగ్రులచే నన్నద్భుడై, బ్రాహ్మణుల యాశీర్వాదములను బొంది బలి తన చతురంగ సేనలను వీసికొని యుద్ధమునకు సిద్ధమయ్యెను. అతఁడు బ్రాహ్మణులకుఁ బ్రదక్షిణ మొనరించి అందరకును బ్రణామమును గావించెను. అంతఁడన పితామహుఁడగుఁ బ్రహ్లాదుని సమీపమునకువచ్చి, అతని చరణములకెరగి యిట్టనెను :- “పితామహా ! మాకు విజ

యము కల్లునట్టాశీర్వాదింపుడు.” అప్పుడు ప్రహ్లాదుఁ డాశీర్వాదింపుచు నిట్లనెను :- “సీమార్గము నిష్కంటకమగుఁగాక ! నీవు సేకత్రువులపై విజయమును బొందుము.”

బ్రాహ్మణులయొక్కయు, వృద్ధులయొక్కయు నాశీర్వాచనానుమతులను బొంది బలిచక్రవర్తి అగ్నిదత్తమైన సువర్ణమండిత రథముపైఁ గూర్చుండెను. ఆతఁడు దివ్యకవచమును ధరించెను. ధనుస్సును ధరించి వృష్ణభాగమందు అక్షయ తూణీరములగు వ్రేలాడవైచుకొనెను. యుద్ధోపయోగకరములగు ఖడ్గమును, గవచాదులను నస్త్రశస్త్రములనుధరించి, విశ్వవిజయుఁడగు నావీరుఁడని యిప్పుడే తోచుచుండెను ఆతని బాహువులకు సువర్ణముతో జేయఁబడిన బాజుబండులు శోభించుచుండెను. కర్ణములందుగల మకరకుండలములయొక్క రత్నకాంతులచేఁ గపొలముల యొక్క శ్రీవృద్ధి చెందుచుండెను. ఆతఁడు వస్త్రభూషణములనుధరించి, సుసజ్జితుడై దివ్యరథమందుఁ గూర్చుండఁగానే భూమిపైన పరసూర్యుఁడుదయించినట్లుండెను. హవనకుండములో మూర్తిమంతుఁడగు నగ్ని ప్రజ్వలించుచున్నట్లుండెను.”

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఈవిధముగ బలిచక్రవర్తి సుసజ్జితుడై స్వర్గమునకు మరల విజయమును బొందుటకై సేనానహితముగ బయలుదేరెను.”

క్షయిష్ణువగు స్వర్గముపై బలి దండెత్తుట

శ్లో॥ తాదేవధానీం స వరూధినీ పతిః
బహిః సమంతాదురుధే పృతన్యయా ।
ఆచార్యదత్తం జలః మహాస్వనమ్
దద్మోప్రయఃఽన్యమింద్రయోషితామ్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౫ అ. ౨౩ శ్లో॥

జీవుని ప్రయత్నములన్నియును సుఖము కొఱకే. సుఖము
కొరకే సామగ్రులను బ్రోవుచేయును. యుద్ధమొనర్చి సుఖదవస్తు
వులను బరులనుండిలాగుకొని తనకడనుంచుకొనును; కాని యని
త్యక్ష యిష్ట నశ్వర వస్తువులందు సుఖమెక్కడిది? సంతోషమెక్క
డిది? మాటిమాటికిని వానినిబొంది సుఖస్థానమున దుఃఖమును
బొందును. అయినను నాతఁడు లోభమును విడువఁజాలఁడు; దీనినే
భగవానుని మాయాయందురు. మాయమోహితుఁడగు జీవుఁడియనిత్య
భోగముల కొరకు హింస నొనర్చుచుండును. ఈర్ష్యను వహించు
చుండును. అయినను నివి సదా వెంటనుండవు. అవి నిమిషముతోఁ
గుమిలి పోవును తన్ను వీడిపోవును. నిశావసానమున నాయికా
కంతముననున్న మాల కుమిలిపోవునట్లు శరీరమునుండి వేరగును.
కావుననే జ్ఞానులు యీ తొకిక పారతొకిక భోగములందు స్పృహ
హంపరు వారు వీని నుపభోగించుచుండియును వీనియెడల నుదాసీన
ముగ నుండురు.

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! బలిచక్రవర్తి తనగొప్ప
 వతురంగ అసుర సేనను వెంటగైకొని భూమ్యాకాశమండలములను
 గఁపింపఁజేయుచు స్వర్గముపైకెక్కిను. సేనతోని సైనికులందఱును
 దమ లఁబజిహ్వాలతో మాటిమాటికినిఁ జెదవులను నాకుచుండిరి.
 వారు తమరక్త నేత్రముల నురుముచు నాకలోకమును జూచుచు దశ
 దిశలను దగ్ధమొనర్చుటకు దురాగ్రహ మొనర్చుచున్నట్లుండెను.
 వారందఱును సతులైశ్వర్యావేగమునఁ దమద్వితీయుల మనుకొను
 చుండిరి. అందఱును దాము బలివలె బలవంతులమనుకొనుచుండిరి.
 అసుర సామ్రాజ్య విభూతి మదమున మదోన్మత్తులైన దైత్య
 యాధపతులు తమయొక్క అమిత ప్రభావముచేఁ దమకుఁ దా మజే
 యుల మనుకొనుచుండిరి. వారిండునిఁ, నిండునిఁ యమరావతి
 పురినిఁ దిరస్కరించుచు దానిపైకెక్కి, నలువైపులను దానిని ముట్ట
 డించిరి. క్రోధముచేఁ గన్నులెఱ్ఱగఁజేయుచు నసురులచే ముట్టడింపఁ
 బడిన నా దివ్య స్వర్గపురి కమలకోశములచేఁ బట్టుకొనఁబడిన
 కర్ణికవలెఁ దోచుచుండెను. దానికి నలువైపులను నందనాది దివ్య
 కాననములుకలవు. దానిలోఁ గల్పవృక్షము తన శోభను వెదఁజల్లు
 చుండెను. యోజనముల కొలఁది సుగంధమును వెదఁజల్లు పుష్పము
 లందుండెను. వానిమీఁద మధులోలుపులగు మత్తమధువము లెగు
 రుచు మధుమకతందమును బానమొనర్చుచుఁ బంకములందు పరాగ
 మంటుటచే బచ్చగ నుండెను. కలరవ మొనర్చుచు విహంగ బృంద
 మటు నిటు వృక్షముల నిమిత్తమై శాఖలందు దుముకుచుండెను తమ
 ప్రేములతోఁ గిఱికితారావము తొనర్చుచుండెను. కొన్ని వృక్షములు

పైన చక్కని వివిధ వర్ణముల పచ్చివి పండువగు ఫలములు
గుండ్ర గుండ్రగ శోభించుచుండెను. లేలేత చిగురుటాకులందు
ఫలములు మఖమల్లుపరుపునందు బరుండినట్లుండెను. కొన్నిటి
యందు చిన్నవి, పెద్దవి పుష్పగుచ్ఛములు శోభించుచుండెను.
యౌవనము పృక్షములనుండి బయలు వెడలు చున్నట్లుండెను.
వాయువేగమున నవి కదలుచున్నప్పుడు వానిని గదిలించు వాయువు
నకుఁ దమ సుగంధము నొసంగుచుండెను. ఇంతటి సుగంధమును
గొనిపోవుటకు వాయువసమర్థమై యుండెను. అది పరుచిడుచు న్నా
సౌరభమును మార్గమున వెదజల్లుచుఁ బోవుచుండెను. దాతకు నలు
వైపులను యాచకులు మూగినటుల భ్రమరము లా పుష్పముల
చుట్టును మూగుచుండెను.

ఉత్తమ శోభాయుక్తములగు నా స్వర్గోపవనము లందు
న్యచ్చసలిలముగల నరోవరములుండెను. ఆ జలము పద్మపరా
గమున సుగంధితమయ్యెను. కమల నాళములు వత్రములచే నా
జలము కప్పబడియుండెను. వాని తీరములందు హంస, సారస,
చక్రవాక, చక్రవాకి, కారండవ, జలకుక్కుట, బకాది జలజంతువు
లటునుండి యిటు ముక్కులను ద్రిప్పుకొనుచుఁ దిరుగుచుండెను.
పెద్ద పెద్ద సరస్సులలో సురసుందరులు తమ చెలికత్తెలతోఁ గమ
నీయ క్రీడలొనర్చుచుండిరి. వారి శరీరమున కంటుకొవియున్న
డివ్యాంగరాగ గంధముచే సువాసిత జలమింకను నధికముగ సుగం
ధితమయ్యెను.

ఇంద్రుని అక్షరావతి కోటగోడలు జాంబూనద సువర్ణముచేఁ గట్టఁబడియుండెను. ఆకాశగంగ వానికి నాల్గువైపులను జుట్టుకొని యుండెను. అది యాకోట కగ్గడగ నుండెను. ఆ కోటకు విక్కిలి యెత్తునఁ జివరగోపురాట్టాలికముల మీద పతాక లెగురుచుండెను. అవి యసురుల నింద్రాసనమున కాహ్వనించుచున్నట్లుండెను. ఆ దేవపురీ ద్వారములు సృజికమణిమయములై శోభాయమానములుగ నుండెను. వానికి పెద్ద పెద్ద సువర్ణమండిత గడియలు వేయఁబడి యుండెను. పురినుండి బయటకు వెడలు ద్వారములకెదురుగా విశాలములగు రాజపథము లుండెను. అటునిటు నాటఁబడిన వృక్ష ములు కలిసికొనియుండెను. ఆ కారణమున మార్గమంతయును సదా శీతలముగ నుండెను. పెద్ద పెద్ద రహదారులనుండి చిన్న చిన్న రహదారులునుబోవుచుండెను అవియును సుందరములుగను రమ్య ములుగనుండెను. రెండు రహదారులు కలిసినచోటఁ జిన్న చిన్న యుద్యానవనములు వేయఁబడి యుండెను. దగ్గఱలో సభాభవనము లును నమోద ప్రమోద గృములును గలవు.

ఇంద్రపురియం దసంఖ్యాకములగు విమానములు తిరుగు చుండెను. కొన్ని క్రింద నిలిచి యుండెను. కొన్ని ఆకాశమున నెగురుచుండెను. వానినుండి నిరంతరము గాన, వాద్య, నృత్య ములయొక్క సుమధుర ధ్వనులు వెలువడు చుండెను. వనము లందును, ఉపవనములందును, విమానములందును, సరస్సు లందును, గృహములందును, భవనములందును సర్వత్ర నశింపని యెఞతేని సౌందర్యయుక్తులును, నవయౌవన మదమత్తలగు వత్సభి

సుందర రమణులు సుందర స్వచ్ఛ వస్త్రాలంకారములతో భూషితలై స్వచ్ఛంద విహార మొనర్చుచుండిరి. వారు దేదీప్యమానమగు నగ్ని శిఖలవలెను, సాకార శోభవలెను, సజీవ సుందరలవలెను, అష్టాన చంపాకళికవలెను, యౌవనకాంతవలెను దోచుచుండెను.

అచ్చటి వాయువును రసికశేఖరుడే సురసమ్మానిత సురాంగనల పైటలను దొలిగించి, వారికేళపాశములందు తుఱుము కొనిన సుగంధపుష్పముల నవీనమాలల మనోహర మోదమును దొంగలించుచు మార్గమందున్నవారితో బరిహాసమాడుచు బోవుచుండెను. ఆతని యీ యశిష్టతకు టీకాటిప్పణి చేయువారెవరును లేరు. సురసుందరులందరును నాతని నుపేక్షించుచుండెను. క్రీడాభావమును బ్రదర్శించుచు మరల దమయొక్క వూపులు తురుమబడిన కేళపాశములను దాచుకొనుచుండెను.

ఆ పురిని సౌగంధిక పురి యనిన నది యత్యుక్తి కాదు. ఏలయనఁగా నచ్చటి వస్తువులన్నియును సుగంధములు, పారిజాత పుష్పములు యోజనముల కొలఁది గంధము వ్యాపించి యుండెను. సుర లలనల ముఖముల నుండియు, ఆంగముల నుండియు, కేళపాశముల నుండియు, వారి వస్త్రభూషణముల నుండియు నిరంతరము సుగంధము వెలువడుచుండెను. రాజవళములందు సుగంధజలములు కలయంపి చల్లఁబడుచుండెను. భవనములనుండి వెలువడు సుగంధ ధూపము ఆకాశమందెగురుచు స్వర్గీయ పారావతములుగ దోచుచుండెను. విమాన వితానములన్నియును ముక్తాదామ మండి

తములై శుభ్రములుగను స్వచ్ఛములుగను నుండెను. వాని కేర్ప
ఱుపఁబడిన ధ్వజములు సువర్ణజడితములై మజి ముక్తామండితములై
యుండెను. అనేక రంగుల చిత్రవిచిత్ర ధ్వజములతో నాపురి
నవ వివాహిత వధువువలె నలంకరింపఁబడి నట్లుండెను.

ఆ యమపురీ భవనములందును, విమానవితానములందును
గూర్చుండిన మయూర, కపోతాది పక్షులు కలరవ మొనర్చు
చుండెను. స్థానస్థానములందు వికసించిన కుసుమముల మీఁద భ్రమర
గణము గీతములు గానము చేయుచుండెను. అప్పరసల నూపురకర
కంకణధ్వనులచేతను, చిత్రమంటికల శబ్దములచేతను వారి కలకంఠ
కూజితములచేతను దుందుభి స్వనమునచేతను నాపురి మాటలాడు
చున్నట్లుండెను. తన వ్రజలు దర్శకులను స్వతః తనవైపున
కాకర్షించుకొనుచుండెను. దేనిలోఁ బాపులెప్పుడును బ్రవేశింపఁజాలరో
అధర్ములును, భూతద్రోహులును, దంభాహంకారులును, కామకు
లును, లోభులును దేనిలోనికిఁ బ్రవేశించుట అసంభవమో అట్టి
నవ్విగ్గపురి నసురులు గురుకృపచే ముట్టడించిరి.

బలి గుర్వానుగ్రహముచే దైవీసంపత్తినిఁ బొందెను. ఇంద్ర
పురిని ముట్టడించి యాతఁడు శుక్రమత్తమగు శంఖమును బలము
కొలఁది యూదఁగా దేవత లదరిపోయిరి. అప్పరసలు మూర్ఛితలై
క్రిందఁబడిరి. ఇంద్రుఁడు మిక్కిలి భయభీతుఁడయ్యెను. క్షణము
క్రిందట నేపురిలో నామోదప్రమోదములు సర్వత్ర జరుగుచుండెనో,
యిప్పుడచ్చట సర్వత్ర హాహాకారములు వ్యాపించెను. అందఱును
నష్టము ప్రయత్నమును గాంచి భయభీతులైరి.

శ్రీ శుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఈ క్షయిష్టువులును వనిత్యములునగు స్వర్గసుఖములందు శాంతియును లేదు. సుఖమును లేదు. త్రిలోకేశుడగు నింద్రుఁడు బలియొక్క శంఖధ్వని విని మిక్కిలి భయపడి, దేవతలను వెంటఁబెట్టుకొని తన కులగురువగు బృహస్పతి నమీపమునకుఁబోయెను.

....

దేవగురుని సమ్మతితో సురలు స్వర్గమును
ద్యజించుట

శ్లో॥ ఏవం సుమంత్రితార్థాస్తే గురుత్వార్థానుదర్శినా ।

హిల్వాత్రివిషవం జగ్ముర్గీర్వాణాః కామరూపిణః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౫ అ. ౩౨ శ్లో

“రాజా ! స్వార్థమర్మము నెఱింగిన దేవగురువగు బృహస్పతి వారికి సమ్మతి నొనంగఁగా దానినిమన్నించి దేవతా గణము డివమును వీడి వెడలిరి వారందఱును గామరూపములను ధరించు వారై యుండిరి.”

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఉన్నతికి వెంట నవనతియు, జయము వెంటఁ బరాజయమును, జన్మవెంట మృత్యువునుఁ డిల్లానమువెంటఁ బతనమును వచ్చుచునే యుండును. అజ్ఞానులీ దుఃఖములకు సంతపులై దుఃఖితులగుచుందురు, జ్ఞానులు రెంటియందును సమముగనుందురు. వారు భగవత్సేవాభావముతోఁ గర్తవ్య బుద్ధితోఁ గార్యములొనర్చుచుందురు. జయపరాజయముల రెంటి యందును హరి యిచ్చను భావించుచుందురు. వాస్తవమున నీక్షణభంగురములును, నాశవంత పదార్థములందును జయమేమి పరాజయమేమున్నది? గంగా ద్వారమున గంగా గర్భమందుండిన నసంఖ్యాకములగు చిన్నవి పెద్దవి గుండ్రాళ్ళతో, నున్నని రంగుల రంగుల రాళ్ళతోఁ బిల్లలాడుకొనుచుందురు. గంగా ప్రవాహమునఁ గొట్టుకొని వచ్చినఁ బాషాణ ఖండములను గొందఱు పిల్లలు తమవనుకొనుచు, వీనికొఱకు కొందఱు పోరాడుకొనుచుందురు, ఏడ్చుచుందురు. దుఃఖించుచుందురు, దెబ్బలాడుకొనుచుందురు, వాచ్య కువాచ్యములను బలుకుదురు కాని ఆటవూరికాఁగానే పిల్లలు వట్టిచేతులతోఁ దమ తమ గృహములకుఁబోవుదురు. పాషాణఖండము లచ్చటనే పడియుండును. మరల మఱునాడు బాలకులచ్చటనే మరల నాడుకొందురు. మరల నచ్చటనేను నాది నీవు నీది యను పోట్లాటయే. వర్షాకాలము రాఁగానే అన్నియును గంగాజలమందు మునిగిపోవును. బాలురిప్పుడు గంగా. గర్భమునకుబోక యింటిలోనే ఆడుకొందురు. వర్షాకాలముపోయి మరల శరదృతువు రాఁగానే నీరు తగ్గిపోఁగా మరల రాళ్ళమెఱయుటకుఁ బ్రారంభించును. అప్పుడు మరల నాట ప్రారంభమగును

తండ్రి ఆడియాడి పెద్దవాడు కాగానే పిల్లవాడాడును. ఆ పాషాణ ఖండములకును నంతములేదు, ఆ యాటకును నంతము లేదు. ఈ ప్రవాహ మనాదినుండి వచ్చుచున్నది. అత్యంతకాలము వఱకును నడచుచుండును. పెద్దవారై నవారు దీనినుండి విరమించెదరు. చిన్నవారు దానియందే యుందురు. దీనినే భగవన్నాయ యందురు. ఆ భగవానుడు కాలరూపమున వ్యాపించియున్నాడు. ఎవని కెప్పుడెట్టి కాలము వచ్చునో వాని కప్పుడెట్టి అనుభవమగు చుండును. దీనిలో నెవరి బలపౌరుషములును బనిచేయఁజాలవు. అన్నియును ప్రభుని యిచ్చానుసారముగనే జరుగుచుండును.

శ్రీ శుకదేవుడు పరీక్షిన్మహారాజున కిట్లనెను :- “రాజా ! అసురులు నలువైపులను నిండ్రుని యమరావతీ పురిని ముట్టడించి మహాకోలాహలమును గావించిరి. అప్పుడు వారియొక్క ఉత్సాహవర్ధక శబ్దములను వినఁగానే యింద్రునకు మిక్కిలి భయము కలిగెను. అతడు తన ముఖ్యముఖ్య దేవతలను వెంటబెట్టుకొని దేవగురువగు బృహస్పతి సమీపమునకుఁ బోయెను. అచ్చటికిఁబోయి అందరును విద్యుక్తముగ గురుచరణములకు బ్రణామము కావించి వారియాజ్ఞచే నాసనముల మీదఁ గూర్చుండిరి. అప్పుడు దేవగురువగు బృహస్పతి యిట్లడిగెను :- “దేవరాజా ! నేడు మీ ముఖము మలినముగ నున్నదేల ? ఏ యధిక చింతచేఁ జింతితులై యున్నారు ?”

ఇదివిని వినీత భావముతోఁ నింద్రుఁ డిట్లనెను :- “ప్రభూ ! మీరు వినలేవా ? పురమునకు నలువైపులను జతురంగసేనా సహిత

ముగ రణరంగ దుర్మదులగు నసురులు కోలాహల మొనర్చుచున్నారు. వారి స్వరముతో నుత్సాహము కనబడుచున్నది. జయ ఘోషయందు విజయము నిశ్చయమై యున్నది.”

బృహస్పతి యిట్లనెను:- “అవును నేను చినుచునేయున్నాను. మీ పూర్వశత్రువుగు బలి మరల మీమీద దండెత్తినాడు.”

ఇంద్రుఁ డిట్లనెను :- “దండెత్తుట యనునది క్రొత్త విషయము కాదు. తన పూర్వశత్రువును నదా పరాజితు నొనర్చుటకు ప్రయత్నించుటయే శత్రువు యొక్క కార్యము; కాని యీసారి యీ అసురుల కింతటి యుత్సాహమెట్లు వచ్చినదో యెఱుఁగఁదలచుచున్నాను. వీరికిట్టి సహింపరాని తేజ మేకారణముచే వచ్చినది. ఎట్టి సిద్ధినిబొంది యింతటి బలవంతులును బ్రతాపులు నైనారు ? బలితో మనమిదివఱకే పోరాడుచుంటిమికదా. ఈ మధ్యనే అమృతమును బంచునపుడు నేను నావజ్రముచే బలినిఁ గొట్టితిని; కాని శుక్రాచార్యులకృపచే నాతఁడు మరల జీవించినాడు. నేనింతవఱకు వీరి కింతటి యుత్సాహమును యుద్ధోత్సాహమును నేను జూడనే లేదు. నేడిఁది ప్రజ్వలితాగ్నివలెను, సంవర్తక మేఘములవలెను, రుద్రుని మూడవ కన్నువలె సమస్త ప్రపంచమును సంహరింప సున్నట్లు వచ్చినారు.

దీపము మీదఁబడిన కాగితమును నదియెట్లు తగులఁబెట్టునో అట్లే యిది జగత్తును బీల్చివేయు చున్నట్లు తన జిహ్వాను జప్పరించుచున్నట్లుండెను. నేను దూరమున నుండి కోపముచే నురుమ

బడి యెఱ్ఱగానున్న బలియొక్క నేత్రములను జూచితిని. ఆతనిలోని దుస్సహదుర్ధర్మ తేజము దశదిశలను దగ్ధము చేసి యనమయమునఁ బ్రళయ మొనర్పఁబోవుచున్నట్లుండెను. ప్రభూ ! బలికింతటి తేజమెట్లు ప్రాప్తించినది. ఆతఁడింతటి నిర్భయుఁడెట్లు య్యెను? వాని కే సాధనముచే నిట్టి ఓజోబల సాహసములు ప్రాప్తించినవి. నేఁడీతని యుద్యమమందు శక్తులృణాహములున్నవి. కార్యమందు సజీవతకలదు. రోమరోమమునను విజయప్రాప్తికి దృఢత్వము కలదు.

బృహస్పతి ఇంద్రుని వచనములను విని గంభీరుఁడయ్యెను కొంచెముసేపు మౌనముగ నుండెను. అంతఁ గొంత ఆలోచించి మెల్లమెల్లఁగా నిట్లనెను :- “శచీపతీ ! బలి యున్నతినిఁ జెందుటకు కారణము నాకు తెలిసినది. నీ వీతని నోడింపఁజాలవు.”

ఇంద్రుఁ డాశ్చర్యమును నిరాశను జెందిన స్వరముతో నుత్పకతాపూర్వకముగ నిట్లడిగెను :- “ఏల యేల ? నే నీతని నేల నోడింపఁజాలను. ఆతఁడు తప్పక విజయమును జెందుటకుఁ గారణమేమి ?”

దేవగురువదే గంభీరతతో నిట్లనెను :- “ఈ సమయమున నీతఁడు బ్రహ్మతేజ సమృద్ధుఁడై యున్నాఁడు. పరమ పరాక్రమ వంతుడై నాఁడు. ఈతని శుక్రాచార్యుఁడు తన సజాతీయ బ్రాహ్మణులతోఁ గూడి ఈతనికి మహా తేజమును బ్రసాదించినారు. శిష్య

వత్సలుడగు భార్గవుడు తన సంపూర్ణమనోబలముతో వాని విజయము కొరకు విశ్వజిద్యాగము నొనర్చెను. ఈ కారణముచే నీతఁ డిప్పు డపరాజితుడైనాఁడు.”

ఇంద్రుఁడిట్టడిగెను :- “అయితే భగవాన్ ! ఈతని నిప్పుడెవరును జయింపజాలరా ?”

బృహస్పతి యిట్టనెను :-అవును. ఈ సమయమునకంతే. భగవానుడు సర్వజ్ఞుడు, సర్వసమర్థుడు. ఆతఁడేది కావలయుననిన దానినిఁ జేయఁగలఁడు. ఆతని కసంభవమనునది లేదు. ఆ హరి తప్ప యిప్పుడాతనిఁ గొట్టువాడెవఁడును లేడు. కాలమును దప్పించుకొనఁ గలవాడెవఁడును లేడు కదా !”

అంత నింద్రుఁడిట్టనెను :- “అయితే స్వామీ ! మనమేమి చేయవలయును ? శక్తికొలది యుద్ధము నొనర్చుడు. బృహస్పతి యిట్టనెను. “నాయనా ! నా యభిప్రాయమేమనఁగా నీ సమయమునఁదెలిసి తెలిసి కాలముఖమున దుముకుట ఉచితముకాదు. ఇప్పుడీతనితో యుద్ధమొనర్చుటవ్యర్థము. ఇప్పుడు మీరు స్వర్గమును వదలిపోవుటయే మంచిదని నా యభిప్రాయము. సమయానుసారముగ క్షేత్రమునువీడి పారిపోవుట అనుచితముకాదు. నేఁడీతనికి వృద్ధికోఁగలము. ప్రపంచములో మానవులు బలవంతులుకారు. కాలమే బలవంతమైనది. ఇప్పుడీతనిని సుఖములను భోగింపనిండు మీరు

మీ యభ్యుదయ కాలము కొరకు ప్రతీక్షించుచుఁ బృథివిపై నేదో విధముగ దినములు గడుపు కొనుఁడు.”

ఇంద్రుఁఁడిట్లనెను :- “అయితే స్వామీ ! మేము శాశ్వతముగ స్వర్గసుఖములకు వంచితములము కావలసినదేనా ?”

తన మాటను సమర్థించుకొనుచు బృహస్పతి యిట్లనెను :-
“ప్రపంచములో దేనికి నొకేస్థితి యుండదు. చక్రములోని యాకు రెట్లు పైకినిఁ గ్రిందకును దిరుగుచుండునో ఉన్నతియు నవనతియు దిరుగుచుండును. నేఁడాతని కభ్యుదయ సమయము ఎప్పుడో మీకును నట్టి సమయము రాఁగలదు.”

ఇంద్రుఁఁడిట్లనెను :- “వీని కథఃపతన మెప్పుడు జరుగును స్వామీ !” బృహస్పతి యిట్లనెను. “వీరైశ్వర్యమదమత్తులై వీరి గురువు నెప్పుడవమావించెదరో ఆతనినిఁ దుచ్చునిగా భావించుచుఁ దామే కర్తలుగను, భర్తలు గను భావించెదరో వీరుపరివార సమే తముగఁ గుటుంబసమేతముగ మరల బాలాశ వివరములోనికిఁ బోయెదరు. ఈ సమయమున వీరితోఁ బోరాటము వనికిరాదు.

శ్రీ శుక దేవుఁఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఇంద్రుఁడు చాల తెలి వైనవాఁడు. ఆతఁడు తన గురుని సమ్మతినంగీకరించెను. గురువు తమకు హితమైన దానినే చెప్పుననియు, బలియగు శత్రువుతో వెంటనే యుద్ధమునకు దిగుట యుచితము కాదనియు, నీతితోఁబనిని

సాధింపవలయుననియుదలచి యాతఁడు దేవతలకు యుద్ధమొనర్చుటకు సమ్మతింపలేదు. మీరందరును రోజులు మారి అభ్యుదయకాలము వచ్చువరకును బ్రతీక్షించుచుండుఁడని చెప్పెను.

తన శిష్యులయొక్క యీ యభ్యుదయమును గాంచి శుక్రాచార్యుఁడు సంతసించెను. ఇంద్రాసనమున బలికూర్చుండుటను గాంచిన నాతని రోమములు నిక్కబొడిచెను. ఆతఁడు సంతోషమును ప్రకటించుచు బలితో నిట్లనెను :- “వత్సా ! నేఁడు నీవు త్రైలోక్యాధిపతి పదవియందుఁ బ్రదష్ఠితుఁడగుటను గాంచి మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. నాహర్షమునకు మేరలేదు. నేను నిన్నభినందించుచున్నాను.”

బలిచక్రవర్తి యిట్లనెను :- “గురుదేవా ! ఇదంతయును మీ చరణముల ప్రతాపమే.”

శుక్రాచార్యుఁడిట్లనెను :- “వత్సా ! ఈ యింద్ర పదవి నీకు శాశ్వతమగునట్లు కోరుకొనుచున్నాను.”

బలియిట్లనెను :- “గురుదేవుని యనుగ్రహమున్నచో బ్రపంచమున నసంభవ మేమియును లేదు. మీరన్నిటినిఁ జేయుటకును సమర్థులరు”

శుక్రాచార్యుఁడిట్లనెను :- “ఇదియే నేను గోరుచున్నాను. ఇంద్రుఁడెపుడునుఁ శాశ్వతుఁడు కాఁడు. ఎవరు నూరు యజ్ఞముల నొనర్చెదరో ఆతఁడే యింద్రుఁడగును, నీవింద్రాసనమును ని

బలపౌరుషముచేఁ బొందితివి, కాని యిది అస్థాయియైనదేఁ ఇది స్థాయియైనది కావలయునని మా కోరిక, నీవు మన్వంతరము పరతును నింద్రాసనమున నిదేవిధముగ నవస్థితుడవు కమ్ము.”

బలియిట్లనెను :- “మీరు యాజ్ఞానొసంగిన దానినిఁ జేసెదను.”
శుక్రాచార్యుఁడెట్లనెను :- “నా కోరిక నీ చేత నూరశ్వమేధ యాగము లను జేయింపవలయుననియె, నేడే నీవు నూరశ్వమేధ యాగము లొనర్చుటకు దీక్షను బూనుము.”

శ్రీ శుకదేవుఁడెట్లనెను :- “రాజా! తన గురువగు శుక్రాచార్యుని యీ యాజ్ఞను విని బలి అత్యంత ప్రసన్నుడయ్యెను. ఆతఁడు శుక్రాచార్యుని యాజ్ఞచే నూరశ్వమేధ యజ్ఞము లొనర్చుటకు దీక్షను బూనెను. శిష్యవత్సలుడగు శుక్రాచార్యుఁడు తనకు పరివారమగు బ్రాహ్మజులతోడుగాఁ గొని బలిచక్రవర్తిచే యజ్ఞములు చేయించెను. బలియును మిక్కిలి యుదారముగను, దాతగ నుండెను. ఆతఁడును నిష్ఠమువచ్చినట్లు ద్రవ్యమును వెచ్చించి, చాల వైభవముగ యజ్ఞము నొనర్చుచుండెను. నర్దిశలను నాతని యజ్ఞమును గూర్చిన భ్యాతి వ్యాపించెను. ఇచ్చానుసారముగ దానమును బొంది బ్రాహ్మజులును భిక్షుకులును నాతని కనేకాశీర్వాచనము లొసంగిరి. త్రిలోకము లందును నాతఁడు చంద్రుఁడు వెలిగినట్లు వెలిగెను. దశదిశలను నాతనికిరీ వ్యాపించెను. త్రైలోక్యేశ్వర్యమును బొంది ఆతఁడు తాను గృతకృత్యుడ ననుకొనుచుండెను.

పుత్రపరాభవముచే నదితి దుఃఖము

శ్లో॥ ఏవం పుత్రేషు నష్టేషు దేవమాతా దితి స్తదా ।
హతే త్రివిష్టపే దైత్యైః పర్యతప్య దనాథవత్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౩ ఆ. ౧ శ్లో॥

సీ॥ తన తనూజులప్రోలు దనుజులు గొనుటయు
వేల్పు లెల్లను డాగ వడలుటయును
భావించి సురమాత పరితాపమునబొంది
వగ న నాథా కృతి వనరుచుండ.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఈ కుతూహల పూర్ణమగు బ్రహ్మచర్యమున భగవానుడెన్నో
యద్భుతాద్భుత వస్తువుల నొనర్చినాడు. ఈ ప్రాణి నాటకమును,
తన యొక్కయు, నితరుల యొక్కయు భేలనములను జూచుట
కుత్సహించుచుండును, కాని ధ్యాన పూర్వకముగఁ జూచినచోఁ
బ్రహ్మచర్యములోని సమస్త వస్తువులును, సమస్త సంఘటనలును నొక
మహాకుతూహలమునకు సంబంధించిన వస్తువులు, అతి సూక్ష్మమైన
వట బీజమునుండి యెంతో మహావృక్షము వచ్చును. ఆ యావ
గింజంత బీజములో నింతటి గొప్పవృక్షమెచ్చట నిమిడియున్నది ?
దానిని బగులఁగొట్టి చూచిన దానిలో వృక్షము కనబడనే కన్
బడదు. కాని సత్యమేమనఁగా దానితో వృక్షమిమిడియున్నది. రఠో

వీర్యముల రూపముననున్న రెండు జలబిందువులనుండి యింతటి గొప్పజలముగల దేహమెట్లయినది? ఇవన్నియును గల్పనాతీత విషయములు. వీని నన్నిటిని మానవుఁడాలోచించి చూచినచో వానికి బాహ్యనాటకమును జూడవలసిన ఆవశ్యకముండదు. ఇంకొక చోటునకుఁ బోవలసిన పనియునులేదు. ఆతఁడెచ్చటఁ గూర్చుండిన నచ్చట వానికొకదానికంటె నొకటి అద్భుత వస్తువులు గోచరించుచుండును.

ప్రపంచముతో నసంఖ్యాకములగు నద్భుతవస్తువులందొక పరమాద్భుత వస్తువు మాతృహృదయము. బ్రహ్మ మాతృ హృదయము నే థాతువుల నమ్మిశ్రవణమున నొనర్చినాఁడో దాని నింత వరకెవఁడును నెఱుఁగజాలకుండిరి. ముందు ముందెఱుఁగుటకును సంభవముకాదు, దానిలో రక్తమాంసాదులుకాక నేదో విచిత్ర వస్తువు కూడ కలదు. తన సంతానము కొరకు తల్లియేమిచేయునో, ఆమెకు తన సంతానము నెడల నెంతటి మమత్వము కలదో దాని యనుభవమును దల్లి తప్ప యింకెవరును నెఱుఁగజాలరు. ఆమె తన సంతానము యొక్క మంగళకామన కొరకు ఉచితానుచితములగు సమస్త కార్యముల నొనర్చుటకుద్యుక్తురాలగును. సంతానమున కన్నము పెట్టుటలో మన్న సంతోషము తాను తినుటలోఁ దల్లి కుండదు. తన సంతానము సుఖిగా నుండవలయుననియే సదా ఆమె రోమిరోమములనుండి భావము వెలువడుచుండును. కామవాసనా పూర్తియే. జీవితమున కేకైక లక్ష్యము కలదియును, కామ తృప్తి కొరకు వివిధోపాయములచే గర్భాశయమును దీసివై చుకొనువారును,

లేక వికృత మొనర్చుకొనువారును, కామజన్య సంతానమును హత్య చేయుటతో వెనుకాడనివారును, నగు రాక్షస స్త్రీల సంగతిని వదలి వేయుడు, కాకున్నఁ దల్లులు సంతానము కొరకెంతగాఁ బరితపించుదురో, వారిని సొకుటకై యెంతటి కేశముల ననుభవించెదరో, వారికి రుగ్మత కలిగినప్పుడెన్ని దూత, ప్రేత, పిశాచములను పూజించెదరో, యంత్రమంత, తంత్రాదులను గట్టించెదరో, ఇంతెందులకు దేవదేవతల కొరకు వారి సముఖమునఁ బశువులను గూడ బలి నిచ్చుచుందురు. ఏ ప్రాణములను బలితీసి తమ సంతానమును రక్షించుకొనఁదలచుచున్నారో అవి యన్నియు నింకొక తల్లికి సంతానములను సంగతిని మరచిపోయెదరు. వీనికిని దల్లికలదు. ఇవి చచ్చిన మనకువలెనే వీని తల్లులును దుఃఖమును జెందెదరను జ్ఞానమే యుండదు. కాని వారికి తమ సంతానమును గూర్చియే చింత. ఒక కథకలదు. ఒకానొక పాఠశాలలోఁ జాలమంది పిల్లలు పఠించుచుండిరి. దానిలో గొప్ప గొప్ప ధనికులు, గులీనులు విద్వాంసులు, శ్రేష్ఠులు సాహుకారులకు సంబంధించిన పిల్లలుకలరు. వారిలో నొక వృద్ధ విధవయొక్క పిల్లవాడును జదువుచుండెను. ఆతఁడు బీదవాడగుటచే నాతని వస్త్రములు సదా మలినములై కన్నులతోను, ముక్కులతోను, శరీరమందును మురికి చేరియుండుటచే నీగలు కూడ ముసురుచుండును. ఆతని శరీర ఛాయయును బాగుండదు. ముఖమున స్పోటకపు మచ్చలు, స్పోటకముచే నొక కన్ను కాయకాచినది. ఒక దినము నధ్యాపకుఁడు నాల్గు లడ్డల నాతని తల్లికి నొసంగెను. ఆ ముసలిది ఆ లడ్డను దన కుమారున కొసంగి యిట్లునెను :- " నాకు వీనిని మించిన సుందరుఁడును .

ప్రియమైనవాడును నీ పిల్లలలో నింకొకడు కనబడుటలేదు.” ఈ మమకారమే మాతృహృదయమునఁ గల విశేషము ఇట్లైవరి సంతాన మైనను సరియే తన సంతానము సుఖముగ నుండవలయు నను కొనుచు తల్లికి హృదయ పూర్వకమగు నిచ్చయిదియేయుండును రాను దుఃఖపడియైనను తల్లి తన సంతానమును నుఖపెట్టఁజూచు చుండును. ఒక ప్రాచీనమగు కథ కలదు ఒక పుత్రుని విషయముతో నిర్దడు స్త్రీలకు తగాదా వచ్చెను. వాస్తవముగ నా పిల్లవాని తల్లి అనాథ. రెండవ స్త్రీ ఆమెను హీనముగఁ జూచుచుండెను. ఆమెను బుత్రహీనముగఁ జేయఁజూచుచుండెను. ఆమె రాజు కడ పుత్రుఁడు తనవాడని అభియోగమును వైచెను. న్యాయాధీశుఁడిద్దరినిఁ బిలిపించి యిద్దరినడిగెను. రెండు వైపులను సాక్ష్యముకలదు. కొంద రీమె పుత్రుఁడనిరి. కొందఱామె పుత్రుఁడనిరి. న్యాయాధీశుఁడందర సమ్ముఖమున నాస్త్రీలతో నిట్లనెను :- “ఈ పిల్లవాడెవరివాడో మీ మాటలవలన నిర్ణయింపఁ జాలకున్నాను. ఇద్దరకును నధికారము కలదని తోచుచున్నది. చివరకు నేనీతీర్పునకు వచ్చినాను. ఈ పిల్ల వానిని రెండు భాగములుచేసి యిద్దరకును జెరియొక భాగము నిప్పించెదను. ఇది వినఁగానే యథార్థమగు తల్లి యిట్లు మొత్తుకొనెను :- “నా పిల్లవాడుకాఁడు వీఁడు. వీనిని జీల్చుకుఁడు ఆమెకే యొసంగుఁడు. నేనుసత్యవంతురాలను. “న్యాయాధీశుఁడు చీల్చఁదలచలేదు. అతఁడు మాతృ హృదయమును గుర్తింపఁ దలచెను. పిల్లవాని నసలు తల్లికే యిప్పించి రెండవయామెను శిక్షించెను. ఇంతకు చెప్పవలసిన దేమనఁగా బుత్రుని మంగళ కామనకై తల్లి యేమైనను జేయును.

శ్రీశుక దేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! బృహస్పతి ఆజ్ఞచే దేవతలు స్వర్గమును వదలిపారిపోఁగా ననురేంద్రుఁడగు బలి త్రిలోకేశుఁడయ్యెను. అప్పుడు దేవతలు వృథివిపై వివిధ వేషములను ధరించి దుఃఖముతో దినములను గడుపుకొనుచుండిరి. ఒకానొకప్పుడు దేవతలు స్వర్గసుఖముల ననుభవించి యిప్పుడు కాలము విపరీతమగుటచే సాధారణప్రాణులవలె నటునిటుఁ దిరుగుచుండిరి. దీనివలన దేవతలకు దుఃఖముకలుగుటయేకాక దేవతలకు తల్లియగు నదితికి అత్యంతదుఃఖము కలిగెను. ఆమెకాకలిఁ నిద్రలు లేకుండెను. సదా తనపుత్రుల పరాభవమునకు దుఃఖితయై కన్నులనీరు గార్చుచుండెడిది. సంతానముయొక్క పరాజయమునకు ఆమెదుఃఖమునకు మేఱ లేకుండెను. “అయ్యో నాబిడ్డలు సదా సుఖోపభోగములొనర్చినవారు వృథివిమీద నెచ్చట మారువేషమునఁ దిరుగుచున్నారో? వారికిప్పుడు యజ్ఞభాగములు లభించియుండవు. కులీనవంశములోని వారు మరెవరినీ వెంటనే అడుగఁజాలరు. చిన్నపనియుఁ బెద్దపనియుఁ బదప్రతిష్ఠకు వ్యతిరేకముగ నడుగుకొనఁజాలరు. నేనెచ్చటికిఁ బోవుదును. ఎట్లుచేయుదును? ఏయుపాయముచే నాపిల్లలు సుఖపడెదరు? ఏ జప, తప, తంత్ర, మంత్ర, యజ్ఞానుష్ఠానములొనర్చుటచే నాపిల్లలకు శ్రీవృద్ధికలుగఁగలదు?” అని దేవతల మాతయగు నదితి రాత్రింబవళ్ళిదే యాలోచించుచుండును.

ఆమె సుమేరువునండు సుందరోపత్యక యందొంటరిగ నివసించుచుండెను. ఆమె పతియగు గశ్యప ప్రజాపతి తపంబానర్చుటకై యేకాంతముగ వనమునకుఁబోయెను అతఁడు చాలకాలము

సమాధిస్థుడై యాసర్వాత్మయగు ప్రభువు నారాధించుచుండెను. అప్పుడప్పుడాతనికి సమాధి భంగమైనపు డాతఁ డదితి సమీపము నకు వచ్చి, ఆమెకుశలమునడిగి, ఆవశ్యకవస్తువులను సేకరించి పెట్టి మరలఁ దపస్సునకు వెళ్ళుచుండెడివాఁడు.

ఇప్పుడు సమాధి భంగము కాఁగానేక శ్యపుఁ డదితి ఆశ్రమము నకువచ్చి చూడఁగా నాయాశ్రమమునకు నలువైపుఁను నొక విషాద పూర్ణమగు వాతావరణము వ్యాపించియుండెను. ఆయాశ్రమము నిరుత్పవముగను, నిరానందముగను దోచుచుండెను. అచ్చటివృక్షములు వాడినట్లుండెను. స్వచ్ఛతనామమాత్రమైనలేదు. అదితి మలిన ముఖయై, విచారముతో నుత్సాహహీనముగ నెట్టోదినములు గడుపుచుండెను.

తనపతిదేవుఁడగు గశ్యపభగవానుఁడు వచ్చుటను గాంచి అదితి మోకరించి, చేతులు జోడించుకొని మిక్కిలి కష్టముతో విషాదానుభవమును జెందుచు లేచి, కృత్రిమ నవ్వును నవ్వి ఆమె పతికి స్వాగత మొనంగెను. పాద్యార్ఘ్యసనాదుల నొసంగి ఆమె సత్కార పూర్వకముగ బితినిఁ గూర్చుండఁబెట్టి, ప్రణామమొనరించి దీన వదనయై, దుఃఖితయై అదితి అతని సమీపమునఁ దలవంచుకొని కూర్చుండెను.

ఆమెయొక్క యీడ్ధితిని, నవశతనుగాంచి కశ్యపుఁడు తన ప్రాణప్రియమగు పత్నితోఁ బ్రేమపూర్వకముగ స్నేహభరిత వాక్కులతో నిట్లనెను :- “ప్రియా! అందఱును గుశలముగ నున్నారా? చెప్పుము.”

“స్వామీ ! కుశలమే” అని విషాదస్వరమున నదితయనెను. మమకారమును బ్రదర్శించుచుఁగశ్యపుఁడిట్లనెను :- “నీవేల నిట్లున్నావు ? నీదుఃఖకారణమును నాకు జెప్పుము, నీవులోకమాతవు లోకమందేమైనను దుర్బటనము జరిగినదా ? బ్రాహ్మణులు సుఖముగ నున్నారా ? మర్త్యధర్మముగల నీభూలోకమునగల ప్రాణులందఱకును మంగళప్రదముగ నున్నదా ?”

అదితి విషణ్ణవదనయై యిట్లనెను :- “స్వామీ ! అంతయును బాగుగనే యున్నది. ప్రపంచములో నంతటను శాంతిగనే యున్నది.”

కశ్యపుఁడిట్లనెను :- “నీగృహస్థ ధర్మములో నేవిధమగు వ్యాఘ్ర తమునులేదు కదా ! నీయొక్క ధర్మార్థకామ సంబంధము లందే లోపమును లేవుకదా ?”

అదితి తలవంచుకొని యిట్లనెను :- “అదియును నన్నియును మీకృపవలన జక్కఁగ జరుగుచున్నవి.”

కశ్యపుఁడు తనమాట మీఁద బలమునొనంగుచునిట్లనెను :- “అయితే నీదుఃఖమునకుఁ గారణమును జెప్పుము. ఒక్క విషయ మిదియును గలదు. గృహస్థునియింటికి భోజన సమయమున నాశతో నెవఁడైన నతిథి వచ్చినచో, వానికి వివిధములగు స్వాగత సత్కారములు జరుగకున్నచో నాగృహస్థునకు తపస్తేజములు నశించును. పౌరపాటునైనను నిట్టి యవరాధము నీవలన జరుగ

లేదు కదా ! ఎప్పుడైనను నీవు గృహస్థకార్యములందు మగ్ను
రాలవై యున్నపుడు, ఏగృహస్థుడైనను వచ్చిన నతనికి ప్రత్యుత్తానా
దులు చేయక, పాద్యాధ్యాదు లొనర్చి ఆతనినిఁ బూజింపకుండిన
నాతఁడు నిరాశుడై నీవద్దకు వచ్చిన దాని మూలమున నీవు దుఃఖి
తలై యుంటివా ? అది యిట్లు జరిగియుండినచో నది అత్యంత చింతా
కలితమైనవిషయమే గృహస్థాశ్రమమందు విత్యమును నూతన
పాపములు జరుగుచుండును. గృహస్థాశ్రమము చింతాగృహము.
దీనిలో సర్వశ్రేష్ఠమైన దొక్కటియే కలదు. అది వచ్చిన అతిథు
లకు స్వాగత నత్కారమొనర్చుట. అతిథులు నిరాశులై వెడలిన
గృహము గబ్బిలములకొంపయే. కాకులగూడె. నీవలన నిట్టిది
జరిగి యుండదు.”

అదితి యలికిపడి ఆగి యాగి చెప్పుటకారంబించెను :-
“లేదు స్వామీ ! త్రిలోకములచేఁ బూజింపఁబడు మీవంటి సర్వజ్ఞుఁ
డగు ప్రజాపతి భార్యవిషయములో నిట్టి యపరాధము జరిగి
యుండదు.”

అంత గళ్యపమహాముని యిట్లనెను :- తెజోహీనమునకుఁ
గారణ మిదియనై యుండవచ్చును. మనమగ్నిహోత్రము లొనర్చు
గృహస్థులము. విత్యనియమమున నగ్ని పూజమొనర్చుట మనకు
ధర్మము. వతి లేని సమయమునఁ బత్నియే అగ్నిలో హోమ
మొనర్చును. నేను లేకున్న సమయమున నెప్పుడైన నీవు ఉడ్విగ్న
మానవలై హోమమును జేయకుంటివేమో ? ఏలయనఁగా బ్రాహ్మణు
లను, వర్ణియు విష్ణుముఖముగఁ జెప్పుదురు.”

అదితి యిట్టనెను :- “లేదు స్వామీ! నేను మీరు లేని సమయమందు రెండువేళలందును హోమకాల మందగ్నిలో హవన మొనర్చు చుంటిని.”

కశ్యపుఁడిట్టనెను :- “అత్తైనచో నీవు దుఃఖితవగుటకు నాకు కారణ మగుపడుటలేదు. నీవు చెప్పవేమి? నీవుత్రు లేకాద కాదిత్యులందరును గుశలముగ నున్నారా?”

ఇది విని అదితి యేమియును జెప్పక, మెదలక తలవంచు కొని కూర్చుండి కన్నులు నీరు నించుచు సాంతరంగిక వేదనను వ్యక్త మొనర్చుచుండెను. ఆమె తన నఖములతో నేలనుగీరుచుండెను. చింతాసాగరములో మునిగియుండెను. పతియొక్క యీ ప్రశ్నను వినఁగానే ఆమె హృదయములోని దుఃఖము నీరునీరై కన్నులద్వారా వెలువడు చుండెను.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్టనెను :- రాజా! కశ్యపుఁడు మాటి మాటి కిని దన పత్నిని దుఃఖకారణము నడుగఁగా నామె ధైర్యమును వహించి తన ప్రాణనాథునితోఁ దన దుఃఖకారణమును జెప్పుటకుఁ ద్రారంభించెను.

అదితికి కశ్యపుని యువదేశము

శ్లో॥ ఉపతిష్ఠస్వ పురుషం భగవంతం జనార్దనమ్
నర్వభూత గుహవాశం వాసుదేవం నిగద్గురమ్ ।
సవిధాన్యతితే కామాన్తరిర్థీ నాను కంనిం
అమోఘ భగవద్భక్తిర్నేతరేతి మతిర్మమ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౬ అ. ౨౦, ౨౩ శ్లో॥

మ॥ భగవంతుం బరముం జనార్దనుఁ గృపాపారిణు సర్మాత్మకున్
జగదీశున్ హరి సేవ సేయు మతఁడున్ సాంగత్యముం

బొంది నీ

కగు నిష్టార్థములెల్ల నిచ్చు నిఖిలార్థావాప్తి సేకూరెడిన్
భగవత్సేవలఁబొందరాదె బహుసౌభాగ్యంబులంబ్రేయసీ ॥

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

భగవంతుని యొక్క మోహినీ మాయ చాలఅసాధ్యమైనది.
గొప్పగొప్ప జ్ఞానులును, ధ్యానులునుదీనిలోఁబడి తమ కర్తవ్యమును
మరచిపోవుచుందురు. ప్రపంచమునెడల వైరాగ్యమునుజెంది,
శ్రీహరినేచూడవలయును, మనస్సులోనేవిధమగు సాంసారిక కోరిక
లుద్భవింప రాదను కొనుట సర్వోత్తమ విషయము. అట్లుకాక
యేదైన దుఃఖము కానిండు, ధనము విషయమునఁగష్టము కానిండు,

ఇంకేవిధమగు జిజ్ఞాసయైనను గానిండు దానిని వృత్తికొరకు సాధారణ జనముల నాశ్రయింపక భగవంతుని శరణు వేడినచో, ప్రభువు వలననే తన దుఃఖములను నివారించుకొనుటకు బ్రయత్నించినచో వారును కృతిపురుషులే. సాధారణులకంటె వారుచ్చ కోటిలోనివారే. ఏలయనఁగా భగవద్భక్తి అమోఘమైనది.

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! కశ్యపప్రజాపతి తన పత్నియగు నదితిని దన వివత్తు విషయమై యడుఁగగా నామె మెల్ల మెల్లగా వేదనాన్వరమున దన పతితో నిట్లనెను :- స్వామీ ! నాకు లోకములం దెచ్చటను నకల్యాణముకనబడుటలేదు. నేను యథాశక్తిగ ధర్మపాలన మొనర్చుచున్నాను. అతిథులను, అగ్నిని, దేవతలను, పూజ్యులను యథాశక్తిగ సేవించుచున్నాను. మీవంటి ప్రజాపతి వతులు నాకు సర్వదా ధర్మోపదేశ మొనర్చుచుండ నా మనోరథము పూర్తిగాక యెట్లుండఁ గలదు ? నాకు వేరుగ నేకారణము వలనను గ్లేశము లేదు నాకు నాసంతానమును గూర్చియే దుఃఖము. నేను నాపుత్రుల పరాభవము కారణమున వ్యధితనై యున్నాను.

శ్రీ కశ్యపుఁడిట్లనెను :- “నీ పుత్రుల కే సంకటము వచ్చి పడినది ?”

అదితి యిట్లనెను :- “మీరు సమాధిలోనుండిరి. మీకు ప్రపంచస్పృహయే లేదు. అంత నాకు పుత్రులగు నింద్రాదులను నాసవతియగు దితి పుత్రులు స్వర్గమునుండి నెడల నడిపిరి. ఇప్పుడసురగణ మమరపురి సుఖముల ననుభవించుచున్నారు. నాపుత్రులగు దేవతలు వృధివిపై మారు వేసములఁ దిరుగు చున్నారు.”

కశ్యపుఁడు సరళతాన్వరమున నిట్లనెను :- “ఏమియును పరవాలేదు. స్వర్గమున నుండిన నేమి? పృథివిపైనుండిన నేమి? ఇందులో భేదమేమున్నది. సర్వత సుఖదుఃఖములుండియే యుండును. ప్రేగాదైత్యులును నాకు బుత్రులే. అన్నదమ్ములలో నెవరు సర్వసుఖములను భోగించిననేమి? ఇందు దుఃఖింపవలసిన అవసరమేమున్నది?”

అదితి దీనతాన్వరమున నిట్లనెను :- “స్వామీ! మీకేమి దుఃఖము లేదు. సత్త్వ, రజ, తమోగుణాత్మకమగు నీసృష్టియంతయును మీవలన నుత్పన్నమైనదే. మీకెవరును బరాయివారులేరు. అందఱును మీకు సంతానమే. కాని నేను శ్రీని. నాకట్టి విశాలబుద్ధి యెట్లు రాగలదు? నాకు స్వపరభేదము కలదు. వీరు నాపుత్రులను భేదము కలదు. వీరు నాపుత్రులు, వీరు నాసవతి పుత్రులను భేదము నా మనస్సులోఁ బ్రవేశించి యున్నది. మీరు సమభావమును వహించుట యుచితమే కాని ప్రభూ! నేనట్లొనర్చుట కసమర్థురాలను. పుత్రునియెడల మీరు పక్షపాతమును వహింపకున్నను నా యెడల మాత్రము పక్షపాతము వహింపవలసి యుండును.”

నవ్వి కశ్యపుఁ డిట్లనెను :- “నీయెడల నేల పక్షపాతము వహింపవలయును?”

తనమాట మీద నిలువబడుచు, నదితి యిట్లనెను :- “ఏల యనఁగా నేను మీకు భక్తురాలను, మీయందనురక్తను మీకుదాసిని. చరణసేవకురాలను కల్పవృక్షము నమదర్శియైనను, దాసికి

భేదభావము లేకున్నను, నది దానినాశ్రయించినవారి, దాని ఛాయను గూర్చుండినవారి మనోరథములను బూర్తికావించును. నేను మీ చరణముల నాశ్రయించితిని. ఆశ్రతుల కోరికలను మహేశ్వరుడు నెఱవేర్చును.”

కశ్యపుడు ప్రేమతో నిట్లనెను :- “నావలన నీవు కోరిన దేమియో నాకు ముందు చెప్పుము.”

అదితి యిట్లనెను:- “నేను మీకృపను గాంక్షించుచున్నాను. మీరు నన్ను గ్రహింపవలయును. శత్రువుల వలన శ్రీహినులైన నాసుతులను రక్షింపుడు. వారి నేదో విధమున స్వర్గమునఁ బ్రతిష్ఠింపుడు. ప్రబల పరాక్రమవంతులగు నసురులు నా పుత్రుల యైశ్వర్యమును, ధనమును, యశమును, పదవిని నపహరించిరి. వారి నసురుల నుండి లాగుకొని మరల నా పుత్రుల కిప్పింపుడు. శోక సాగరమున నిమగ్ననైయున్న సబలనగు నన్నుఁ గరావలంబన మొనర్చి యుద్ధరింపుడు. దుఃఖితయు, దీనయు, నిరాశితయు నగు నా కాశ్రయప్రదాన మొనర్పుడు. మా సంపత్తిని దైత్యులనుండి తీసికొని మరల మాకిప్పింపుడు. కృపాళూ! అశరణశరణా! భక్తవత్సలా! భగవాన్! నా మనోరథము పూర్తియగు వ్యర్థము కాని యత్నము చొనర్పుడు. నే నీ దుఃఖము నుండి బయటపడి సుఖిని కావలయును.”

శ్రీ శుకుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! ఈ విధముగఁ బలికి
అదితి మెదలకుండెను. మిక్కిలి ఆశాభరితదృష్టులతోఁ దన పతివైపు
చూడసాగెను. ఆ సమయమునఁ గశ్యపుఁడు గంభీరుఁడయ్యెను.
ఆతని సమ్ముఖమున సాంసారిక మహామోహినీ మాయ మూర్తీభ
వించి నిలుచున్నట్లుండెను. ఆతఁడిట్లను కొనెను :- “భగవానుని
మాయ యెంతటి విచిత్రమైనది ! క్షణకాల సాంగత్యమున నీతఁడు
నా పుత్రుఁడు. ఈతఁడు నా సోదరుఁడు, ఈమె నాపత్ని, ఈతఁడు
నా స్నేహితుఁడు, ఈతఁడు సంబంధి, ఈతఁడు శత్రువు, ఈతఁడు
మిత్రుఁడనుచు ననుకొనుచుందురు. వాస్తవమున మిత్రుఁడెవఁడు
శత్రుఁ డెవఁడు ? పాంథులు సత్రములోఁ జేరినట్లే అందఱును
జేరుదురు. ఎండలోఁ బ్రయాణ మొనర్చుచు వృక్షచ్ఛాయను
గూర్చుండినప్పుడు, పరిచయమైనట్లు, మంచి, చెడ్డమాటలు వచ్చి
నట్లుండును. క్షణములో నెండ తగ్గిపోగానే యెవరిత్రోవ వారిదే.
అనంత జన్మలలో మనకెందఱు తల్లులు, భార్యలు, తోబుట్టువులు,
పుత్రులు, తండ్రులు, సోదరులైరో తెలియదు. ఈ ప్రవాహమనాది
అయినను జీవి మమత్వమును వహించును. అందఱు నేదో సంబం
ధమున బంధింపబడియున్నారు. నానారూపములలోఁ గనబడుచున్న
సర్వాత్మయగు ప్రభువునకీ పదార్థములతో సంబంధమెక్కడిది!”

కశ్యపుఁ డిట్లనుకొనునంతలో మరల నదితి దీన వాక్కులతో
నిట్లనెను :- “ప్రభూ ! అయితే నేనేమి యాశించును? నా పుత్రులిట్లు
తిరుగుచుండవలసినదేనా ?”

కశ్యపుఁ డిట్లనెను :- “ప్రియా ! నీవింతటి విదుషీమణివయ్యు నిట్టి పొరపాటు మాటలు పలుకుచుంటివేల ? ప్రపంచములో నెవ రెవరికి పుత్రులు, ఎవరెవరికి పతి ? ఇదంతయును మోహజనిత సంబంధము. భగవద్భజన మొనర్చుము. దీనానుకంపియగు భగవంతుఁడు సమస్తమును మేలుచేయఁగలఁడు.”

అదితి దుఃఖితమనస్కురై యిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఈ సమయ మున నాకేమియును దోచుటలేదు. హృదయమునఁ గోరికయుండుటచే కింకరత్న విమూఢనైతిని.”

కశ్యపుఁ డిట్లనెను :- “శ్రీహరి వాంఛాకల్పతరువు. ఆతఁడు సమస్తకోరికలను నెఱవేర్చువాఁడు. ఆతని చరణచాయ యందుండిన సమస్త కోరికలు నెఱవేరితీరును. ఇంకొకరికి భక్తి యొనర్చినచో దాని ఫలము వివరీతము కావచ్చును. కాని భగవానుని భక్తి అమోఘము, అది యెన్నటికిని వ్యర్థముకాదు. నీవు కోరికతోనైనను సరియే సర్వాత్ముఁడగు శ్రీహరి నుపాసింపుము. ఆతని శరణు జొచ్చినచో నిశ్చయముగ నీ మనోరథము నెరవేరగలదు.”

అదితి యిట్లనెను :- “అయితే స్వామీ ! భగవదారాధనమెట్లు చేయవలయునో నాకుఁ జెప్పుఁడు. నియత సమయము వరకు జేయుటచే నభీష్టసిద్ధికలుగు నేదైన ప్రత, నియ మనుష్ఠానమును జెప్పుడు. మనోభిలాష పూర్తి కావలయును.”

అంతఁ గశ్యపుఁ డిట్లనెను :- “భగవద్భక్తి యెట్లొనర్చినను మంగళ ప్రదమైనదే, కాని యేదైన కోరికతో భక్తియొనర్చినచో,

నియమపూర్వకముగ, విధివిధానముగఁ జేయవలయును. నీవు పయో వ్రతము నొనర్చుచో నీ కోరిక-అవశ్యము నెరవేరును. ప్రభువు స్వయముగఁ బ్రకటమై నిన్నాశీర్వాదించును.”

ఉత్సాహముతో నదితి యిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఆ పయో వ్రతమును జేయుటెట్లు? నాకా యుపాసనమును విధ్యుక్తముగ విస్తారముగ నుపదేశింప వలయును. ఈ సమయమున నేను నా పుత్రుల కొరకత్యంత దుఃఖితనై యున్నాను. నేనీ దుఃఖసాగరమునుండి శీఘ్రముగఁ బయట, బడు నుపాయమును జెప్పుడు.”

అంత గళ్యపుఁ డిట్లనెను :- “పియా ! హృదయమున గోరిక లుచ్చిన్నము కాకుండుడయే సర్వశ్రేష్ఠము. ఒకవేళ యుత్పన్నమైనచో భగవత్ప్రార్థన మొనర్చవలయును. పూర్వకాలమున నామనస్సు నందును బ్రజాపతి కావలయునను కోరిక కలిగినది అప్పుడే వ్రతమొనర్చఁగా నది నెరవేరినది.”

ఇప్పుడదితి ముఖమున నాశారేఖలు కనబడెను. ఆమె మిక్కిలి యుత్సాహముతో నిట్లనెను :- స్వామీ ! ఇది మీయనుభూత వ్రతమన్నమాట. మీరే కోరికతో నీ వ్రతము నొనర్చితిరి ? మీకీ వ్రతము నెవరు చెప్పిరి ?

అంత గళ్యపుఁ డిట్లనెను :- “సృష్ట్యాంభమున భగవత్ప్రేరణముచేఁ బ్రజా కామన నామనస్సులో నుత్పన్నమైనది. ఆ సమయమున లోక పితామహుడగు బ్రహ్మ నాకీ వ్రతము నుపదేశించినాడు. దీని నొనర్చుటచే నా కోరిక నెరవేరినది.”

అదితి పిల్లలవలె నత్యంతోత్సుకతో నిట్టనెను :- “అయితే స్వామీ ! ఆ వ్రతమును నాకవశ్య ముపదేశింపుడు ఇప్పుడే యుపదేశింపుడు.”

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్టనెను :- “రాజా ! అదితి యుత్సాహమును గాంచి కశ్యపుఁ డావ్రతము నుపదేశించెను.”

.....

పయోవ్రత విధి

శ్లో॥ ఛాల్గుణస్యామలే పక్షే ద్వాదశాహ పయోవ్రతః !

ఆర్చయే దరవిందాక్షం భక్త్యా పరమయాన్వితః ।

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౬ అ. ౨౫ శ్లో॥

వ. అనినఁ గశ్యపప్రజాపతి నతికిఁ బయోభక్షణంబును వ్రతంబుపదేశించి తత్కాలంబును తన్మంత్రంబును దద్విధానంబును దదుపవాసదానభోజన ప్రకారంబులును నెఱింగించిన నదితియును ఛాల్గుణమాసంబున శుక్లపక్షంబునఁ బ్రథమదివసంబుననే దొరఁకొని వండ్రెండు దినంబులు హరిసమర్పణంబుగా వ్రతంబుసేసెను.

—శ్రీమదాంధ భాగవతము

..... విధివిధానమునఁ జేయఁబడిన వ్రతము కోరిన కోర్కెలను మూర్తికాపించును. విధిహీనముగ నేపనినైనఁ జేసినచో తానికి నీధి

లేదు. అదివిపరీతఫలము నొసంగునది యగును. గోధుమపిండి, చక్కెర, నేయియుండిన, వానిని విద్యుక్తముగఁ దగినపాళ్ళతో యథోచిత రీతిని వస్తువులు నొనర్చుచో, వానితో హలువా, జిలేబి, మాల్పువా మొదలగు రుచిగల వస్తువులు తయారగును. వానినిఁ దినుట చేజిత్రము ప్రసన్నమగును. మనస్సు తుష్టినిఁజెందును శరీరము పుష్టినిఁ జెందును. ఆకలి తీరును. ఈ వస్తువులను విధిప్రకారము చేయకున్నను, పిండిపచ్చిగానున్నను చేయునపుడు మాడినను, నీరుకలుపుటలో నెక్కువ తక్కువలైనను, ఇంక నితర లోపములు జరిగినను వస్తువులు చెడిపోవును. కాని వాని యందంతటి మంచిరుచిపుట్టదు. చిత్రముప్రసన్నము కాదు. పొట్టలోనికిఁ బోయి వికారమును గలిగించును. దానివలన నానారోగములు పుట్టవచ్చును.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! దేవమాతయగు నదితి తన సర్వసమర్థుడగు పతి కశ్యపుని ప్రయోవ్రత విధిని గూర్చి యడుగఁగా వాతఁడిట్లనెను :- “ప్రియా ! నేను నీకు పయోవ్రత విధిని గూర్చి చెప్పెదను. దానిని నీవు శ్రద్ధగా వినవలయును. విధి విధానముండు గడబిడ నొనర్చుకము. ఈ వ్రతము పండ్రెండు దినములు జరుగవలెను. ఫాల్గుణ శుద్ధపాడ్యమినాఁడు దీని నారంభించెదరు. ముందు రోజున ననఁగా మాఘ బహుళ అమావాస్యనాఁడు పవిత్రవైవ్రతదీక్షను గ్రహింపవలయును. దీనిలోఁ బండ్రెండు దినములు కేవలము పాలనే పుచ్చుకొనవలయును. పాలను దప్ప యింకొకటి గ్రహింపరాదు. విధివిధానము ననుసరించి భగవదారాధనము జరుగవలెను.

అదితి యిట్లడిగెను :- “అయితే స్వామీ ! అమావాస్యనాడు చేయవలసినదేమో చెప్పుడు.”

కశ్యపుఁ డిట్లనెను :- “ఆ దినమునఁ బ్రాతఃకాలమున లేచి దొరికినచో నరణ్యమునుండి అడవి పంది త్రవ్విన మట్టిని తేవలయును. అది దొరకక పోయినచో గోశాలలోనిదికాని, గంగలోనిదికాని, తీర్థమందలిదికాని, తులసిలోనిదికాని, గురు బ్రాహ్మణుల పాదముల క్రిందదిగాని మృత్తికనుగ్రహింప వలయును. కాకున్న నదికిఁ గాని, చెఱువునకుఁగాని బావికి గాని పోయి స్నానమొనర్చుచు శరీరమంతను మృత్తికతో నలఁదవలయును. అప్పుడీ మంత్రమును బఠింపవలయును-

శ్లో॥ త్వం దేవ్యా వరాహేణ రసాయాః స్నానమిచ్ఛతా
ఉద్భృతాని నమస్తుభ్యం పాప్మానం మే ప్రణాశయః ॥

ఓ దేవీ ! ప్రాణులందఱును నివసించుటకై ఆదివరాహమూర్తి నిన్ను రసాతలమునుండి యుద్ధరించినాడు నీవు నా పాపములను నాశనమొనర్చుము. నీకు నమస్కారము.

మృత్తిక నలఁ దుకొని విధి పూర్వకముగ స్నానమొనర్పవలయును. స్నానమొనర్చి, తన నిత్యకార్యములను నెరవేర్చుకొని, భగవత్పూజన మొనర్పవలయును.

అదితి యిట్లనెను :- “భగవానుని పూజనము దేనిమీదఁ జేయవలయును. భగవంతుడు సర్వవ్యాపకుడు కదా !”

కశ్యపుఁ డిట్లనెను :- “ఇది నీ యిచ్చ ననుసరించియుండును. భావనముపైన నాధారపడియున్నది. ఎవనికెచ్చట శ్రద్ధకలదో దాని యందు భగవద్బుద్ధితో భగవత్పూజన మొనర్పవలయును. భగవంతుని ఆర్చావిగ్రహము కలదు. ఆతని మూర్తిత్వము కలదు. దానియందు పూజింపవచ్చును. కాకున్న నొక్కజేది నొనర్చి దాని యందు బాజింపవచ్చును. సూర్యుని యందీశ్వర బుద్ధినుంచి చేయవచ్చును. అమందుగాని, అగ్నియందుగాని తన గురుదేవునకుఁగాని పోడకోపచారములతోఁ బూజింపవలయును. ముందుగాఁబౌరాణిక మంత్రములనుబఠించి భగవానునాహ్వానించి పాద్యార్ఘ్యచమనము లొనంగవలయును. దుగ్ధముతో భగవంతునకు స్నానమొనర్పవలయును. తరువాత శుద్ధజలముతో స్నానమొనరింపఁ జేసి వస్త్రయజ్ఞోపవీతముల ధరింపఁ జేయవలయును. తరువాత గంధ, దూప, దీప, పుష్ప, తులసీ, మాలా, దుర్వా, బిల్వాదుల నర్పింపవలయును. వ్రత వస్తువును నర్పించునపుడు ద్వాదశాక్షర మంత్రమును బఠింపవలయును. పూజనంతను నీమూలమంత్రము తోడనే చేయవలయును. పాఠలో వరిబియ్యమును వైచి క్షీరాన్నమును రయారువేసికొని, దానిలో నేయి, చక్కెరలను వేయవలయును. చక్కెరలేకున్న జెల్లిమును వేయవలయును. దానిని ద్వాదశాక్షర మంత్రముతో నగ్నిలో హోమమొనర్పవలయును. మిగిలిన క్షీరాన్నమును యథాశక్తిగ బ్రాహ్మణులకు భోజనమిడవలెను. హోమమునకుఁ బూర్వమా క్షీరాన్నము చేతనే భగవంతునకు నివేదనమొనర్పవలయును. నివేదనము కావించి, ఆగమనమొనర్చి ఫలార్పణ మొనర్పవలయును. మరల ఆచమనమొనర్చి తాంబూల పూగి

ఫల దక్షిణలను సమర్పింపవలయును. ద్వాదశాక్షర మంత్రమును ౧౦౮ సార్లు జపింపవలయును. మంచి మంచి స్తోత్రముల ద్వారా భగవంతుని స్తుతింపవలయును భూమి మీదఁ బడి సాష్టాంగ ప్రణామము కావింపవలయును. స్త్రీలు పంచాంగ సమస్కారమునే చేయవలెను. భగవానుని చందన ప్రసాదములు మస్తకమున ధరింపవలయును. చరణామృత తీర్థమును గైకొనవలయును. పుష్పమాలను శిరస్సున ధరింపవలయును. తదనంతరము విధిపూర్వకముగ విసర్జన మొనర్పవలయును.

బ్రాహ్మణభోజనమిడి, వారికి విద్యుక్తముగ సత్కారము కావించి వ్రతసమాప్తిని గావించి, మిగిలిన నైవేద్యమును స్వయముగ గ్రహింపవలెను. భగవంతుని స్మరించుచు రాత్రియందు నిద్రింపవలెను. ఈవ్రతమునకు పూర్వదినమునవచ్చు నమావాస్య కృత్యము ముగిసినది.

మఱునాడు ప్రాతఃకాలమున లేవవలయును, అంత నిత్య నియమము ననుసరించి కాలకృత్యములను బూర్తిగావించుకొని, విద్యుక్తముగ భగవానునిబూజింప వలయును; హవన మొనరింపవలయును; బ్రాహ్మణులకు భోజనమిడవలయును. భగవంతునకు నివేదన మిడి కేవలము పాలనేత్రాగి యుండవలెను. ఈ విధముగఁ బండ్రెండు దినముల వరకు నిత్యము కేవలము పాలనే త్రాగుచు, హోమ, పూజన, బ్రాహ్మణభోజన మొనర్పవలయును. పాడ్యమి ఘోదలు త్రయోదశిశరకు నియమముతో నుండవలయును. బ్రహ్మ

చర్య వ్రతమును సావధానముగఁ బావింపవలయును. అంతట విద్యుక్తముగ వ్రతోధ్యాపనము గావింపవలయును. ఉద్యాపన సమయమున విత్తకాత్య మొనర్పరాదు. తనశక్తి ననుసరించి వైభవముగ మహోత్సాహ పూర్వకముగ మహోత్సవ మొనర్పవలయును. వ్రతదినమును గానవాద్యము లుండవలయును, నృత్యమొనర్పవలయును. కథా కీర్తనాదులుండవలెను. వచ్చిన అతిథులకు భక్తి పూర్వకముగ నీశ్వర బుద్ధితో స్వాగత సత్కారము తొనర్పవలయును.

కశ్యపుడదితితోనిట్లనెను:- “దేవీ ! ఈ వ్రతమునకే పయో వ్రతమని పేరు. నాకీ యుపదేశమును విలామహాదగు బ్రహ్మ చేసినాడు. నీవీ వ్రతమును మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తులతో విధివిధాన పూర్వకముగ శ్రీహరినొక్కనినే చింతించుచో నవశ్యము సియిష్టవస్తువును బ్రాప్తింపగలవు. నీవు భగవంతునిఁగాంక్షించినను నీవాతనిఁ బొందగలవు. ఈ వ్రతము వలన భగవంతుడు శీఘ్రముగ సంతుష్టుడు కాగలడు. దీనికి సర్వవ్రతమను బేరును గలదు. కొందరు దీనిని నర్వయజ్ఞమనియు నందురు. ఇది తపస్సులకు సారము. విష్ణుభగవానుని వశపరచుకొనుటకు సర్వోత్తమ, ముందర, సరళ సర్వశ్రేష్ఠమగు సాధనము. ఇట్లు వ్రతములనేకములు కలవు. కాయమునకుఁ గ్రేశమును గలిగించు కతనాతి కతనవ్రతములు కలవు; కాని నిజముగ విచారించిచూచినచో దీనిని జేయుటచే వాసుదేవ భగవానుడు వ్రసన్నుడగునో అదియే నిజమగు వ్రతము. భగవత్ప్రీత్యర్థము జేయబడిన దానమే నిజమగు దానము. వ్రభువ్రస

న్నత కొరకు చేయబడిన నియమము యథార్థనియమము. దేనిచేఁ దపోమూర్తియగు ప్రభువు ప్రసన్నుడగునో అదియే వాస్తవిక తపము. నీవు శ్రద్ధా, సంయమ సదాచార సరళతా పూర్వకముగ నీ వ్రతాచరణము నొనర్చుము. ని కోరిక నెరవేరును. భగవానుఁడు నీమీఁద బ్రసన్నుడగును. నీకేది కావలయునో దానినడుగుము. భగవానుఁడు సర్వసమర్థుఁడు. ఆతనికడనాశ్రితుల కీయరానిదేది యును లేదు.”

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! తనపతి యొసంగిన శిక్షణమును విని అడితి మిక్కిలి శ్రద్ధతో నీవ్రతము నొనర్చుట కుద్యుక్తురాలయ్యెను.

.....

పయోవ్రతముచేఁబ్రసన్నుఁడై ప్రభువు
ప్రత్యక్షమగుట

శ్లో॥ తస్యాః ప్రాదుర భూత్థాత భగవానాది పూరుషః ।
పీతవాసాశ్చతుర్బాహుః శంఖచక్రగదాధరః ॥
తం నేత్ర గోచరం వీక్ష్య సహసోత్తాయసాదరమ్ ।
ననామ భువి కాయేన దండవత్ప్రితి విహ్వలా ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౩ అ. ౪౫ శ్లో॥

చతుర్భాహుండును, భీతవాసుండును, శంఖచక్రగదా ధరుం
డునునై నేత్రముల కగోచరుండై ననారాయణ దేవుండు ప్రత్యక్షుండై
నంగనుంగొని.

క॥ కన్నుల సంతోషాశ్రులు

చన్నులపై బిజివబులక జాలము లెసగన్

నన్నతులును నన్నతులును

నున్నతరుచిజేసి నిటల యుక్తాంజలియై ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ప్రేమపాశమతి ప్రబలమైనది. ప్రభువు దానికి కిట్టిబడి
వశబడిపోవును. అపరాజితుడగు ప్రభువును తనభక్తిచే భక్తుడే
పరాజితు నొనర్చగలడు. సర్వతంత్రస్వతంత్రుడగు సర్వేశ్వ
రుని భగవద్భక్తుడేవశ మొనర్చుకొనగలడు. ప్రభువు ప్రేమచేతనే
జయింపబడగలడు. ఆతడు భక్తకల్పద్రుమమాశాలత కాఘ
నశ్యాముడే అమృతవృష్టి నొనర్చు సజల శ్యామఘనము. ప్రేమతోఁ
బిలువబడిన పిలుపెన్నడికిని వ్యర్థముకాజాలదు. స్నేహముతో
నొనర్చబడిన నాహ్వానము సదా సఫలమగును. కావున నాశ్రీకృష్ణుని
చరణకమలములకు కోరికతోనైనను నాశ్రయింపవలయును.

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా! దేవమాతయగు నదితి
తనవతియగు గశ్యపమహాముని ముఖమునఁ బయోవ్రత ప్రశంసను
విని పరమ వ్రసన్నుడయ్యెను. మాఘబహుళ అమావాస్య రాగానే
ఆమె సర్వవ్రతస్వర్ణావమును సర్వయజ్ఞసారమునగు నీ మహా

వ్రతము నారంభము కావించెను. ఇదివైష్ణవ వ్రతము. నిత్యమును విధివిధానముతో విష్ణువు నారాధించుటయే దీని ముఖ్యోద్దేశము. శ్రద్ధాసహితముగ బూజింపబడిన ప్రభువు సమస్త మనోరథములను బూరికావించును. ఈ భావముతో నామె యీ వ్రత దీక్షను గొనినది. ఆమె మిక్కిలి జాగ్రత్తగా వ్రతమునకు సంబంధించిన సమస్త నియమములను బాలించుచుండెను.

వ్రతసమాప్తి కాగానే ఆమె ఒక దినమునఁ దన సమ్ముఖమునఁ బీతాంబర ధారియును, వనమాలియునగు భగవానుడు వ్రత్యక్షముగ నిలిచి మందహాస మొనర్చుటకావెను. ఆతనికి సుందరములును, విశాలములునగు నాలుగు భుజములుండెను. వానిలో శంఖచక్రగదా పద్మములు విరాజిల్లుచుండెను. భక్తానుగ్రహదీక్షా పరతంత్రుఁడును నాదిపురుషుఁడును, నచ్యుతుఁడునగు భగవంతుఁడకస్మాత్తుగ నదితి సమ్ముఖమున నావిర్భవింపగా నామె వెంటనే యులికిపడెను. ఆనందాతిరేక కారణమున నామె కింకర్తవ్య విమూఢ యయ్యెను. ఏదో యంత్రమామెను లేవఁదీసినట్లా యేసంకల్పము లేకయే శీఘ్రముగ లేచి, ప్రేమ విహ్వలయై తదేక దృష్టితో నా త్రైలోక్యవేదిత అనవద్య సౌందర్యసుధను అప్పలార్పక పాన మొనర్చుచుండెను. అత్యంత విపాసతో నంతను బానమొనర్చదలఁచినదా యనునట్లాతని రూపమును జూచుచుండెను, ఇంతలోనామెకు స్మరణము కలిగెను “నేను నా ఇష్టదైవమును మనన మొనర్చలేదు. నా ప్రభువు పాదపద్మములకు ముండుగా బ్రణామమొనర్చవలయును” అను విచారము రాగానే ప్రేమ విహ్వలయై వృథివిపై

దండమువలెబడెను. ప్రేమ భరిత హృదయముతో నామె ప్రభు పాదపద్మముల సమీపమున లంఛాయమానమై యుండెను. స్త్రీలకు సాష్టాంగ ప్రణామమొనర్చుట నిషేధమును విషయము నామె మరచెను. ఆమె పయోధరములు భూమికి తాకుట నిషేధింపబడినది. ప్రేమలో నియమమెక్కడిది? ఆవేశముతో స్మృతి యుండదు ఆత్మ విస్మృతి విహ్వలతకు చిహ్నము.

కొంతకాలము నేలమీదబడిన మీదట దన జీవన సర్వస్వమును, బ్రాజధనమును నిలుచున్నాడనియును, దాను బడి యుండెననియు, నాతడు విచ్చేసినప్పుడు స్తుతియొనర్ప వలయుననియు, జ్ఞాపకమునకు వచ్చెను. వినయ వచనములు వలికి ఆతనికి స్వాగతమిడవలయును. ఈ విచారము రాగానే ఆమె రెండు చేతులతోడను నంజలిని బంధించెను. కన్నులనుండి నిరంతర మశ్రుప్రవాహము ప్రవహించుచుండెను. అత్యంతోల్లాసమున హృదయ ముత్సహించుచుండెను, శరీరమంతయును రోమాంచ పరిపూర్ణమగుచుండెను, కాని వాక్కు రుద్ధమయ్యెను. స్తుతియొనర్ప జూచుచుండెను, కాని వాక్కు వచ్చుటలేదు. కంఠము రుద్ధమయ్యెను. తన ప్రయాసమనఫలమగుట వలన నామెకు సిగ్గువైచెను. ఆమె తలవంచుకొని ప్రభు సమ్ముఖమున మూగదానివలె బలుకక, కదలక మెదలక అట్లే నిలుచుండెను. మరల తాను సంభాశించుకొని, ధైర్యమునాశ్రయించి, కన్నులను దెరచెను. నేత్రముల శ్యామసుందర సౌందర్యము నందు లీనమయ్యెను. చైతన్యమునుండి జడమువలె నయ్యెను. ఆమె నిమేషోష్యో వ్యాపార రహిత యయ్యెను. చిరకాలమునుండియును

దృషితములైన నయనములతో నాతని సౌందర్యపానము నొనర్చుచున్నట్లుండెను. ఉత్కంఠయొక్క పరాకాష్ఠను జెందినట్లుండెను. అయినను మెల్లమెల్లగాఁ జిత్తమును స్థిరమొనర్చుకొని మందమందస్వరమున నామె విశ్వంభరుని వినతిచేయ నారంభించెను. అదితి యిట్లనెను :- “యజ్ఞేశ్వరా ! అచ్యుత ! యజ్ఞస్వరూపా ! పవిత్రపాదా ! పవిత్రకీర్తిశాలీ ! శ్రవణ మంగళనామా ! శరణాగత దుఃఖభంజనా ! ఆర్తత్రాణ పరాయణా ! ఆదిపురుషా ! దీననాథా ! సర్వసమర్థా ! పరాత్పరప్రభూ ! విశ్వోత్పత్తి స్థితిలయ కారణా ! పరమాత్మా స్వేచ్ఛచే నానాశక్తులను స్వీకరించు భూమా ! అనంతా ! అచ్యుతా ! అజ్ఞానందకారమునకు సూర్య స్వరూపా ! నీ యొక్క పరమపావన పూజనీయ పాదపద్మములకు పునః పునఃప్రణామములు. నీవు మాకు కల్యాణమొనర్చుము. మేము కోరినవరముల నొసంగుము. మా మనోరథమును బూర్తి కావింపుము.

నీవు ప్రసన్నుడవైనచో నాతని కేవలపు దుర్లభమైన దుండును. నిన్ను దీర్ఘాయువును గోరినచో బ్రహ్మాయువువరకును వారికాయుస్సు నొసంగెదవు. వారుసుందర శరీరమును గోరుచోఁ గామదేవునివంటి సుందర దేహము నొసంగెదవు. వారైశ్వర్యమును గోరుచోఁ బ్రపంచమందలి సమస్తైశ్వర్యమును బొందగలరు. వారాధిపత్యమును గోరుకొనినచో బృథివి, పాలాశము, స్వర్గాది భువన సామ్రాజ్యము నీయఁగలవు. సిద్ధులు కావలయునను నభిలాషయున్నచో నీయనుగ్రహముండిన నసంఖ్యాకములగు మూర్తిమంతములగు సిద్ధులు చేతులు జోడించుకొని సమ్ముఖమున నిలుచుండఁ

గలవు. వారికి త్రివర్గేచ్ఛ యున్నచో ధర్మార్థకామములను మీరు ప్రసాదింపగలరు. మోక్షేచ్ఛ యున్నచో వారికి సాధన స్వరూప మగు జ్ఞానమును నీవు వారి హృదయప్రదేశము లందుద్భవింపఁ జేయుదువు. అతితులకు మీరిన్నిటినిఁ బ్రసాదించుచున్నప్పుడు నా కోరిక అతితుచ్చమైనది. చెప్పటకుగూడ నాకు సిగ్గుగుచున్నది. ఇది చక్రవర్తినిఁ బ్రసన్నునిఁ గావించుకొని, గుప్పెడుగడ్డినడిగినట్లు న్నది. నేను గేవలము నాశత్రువుపైన విజయమును జొందఁగోరుచున్నాను. స్వర్గభ్రష్టులైన నాసుతులు మరల స్వర్గమునందు బ్రతిష్ఠింపఁబడవలయును. కాని చేయునది యేమున్నది? కోరిక హృదయమున నుదయించినప్పుడు మానవునకదితప్ప వేరొకటి అక్కర యుండదు. అకలి కొన్నవానికి మంచిచందనమునలఁదుము. ఆత్మతమమగు పుష్పమాలను మెడలోచేయుము మెత్తమెత్తనివరుపు లందుఁవరుండబెట్టుము. సురసుందరుల కోకిల కూజిత కమనీయకంఠ ములతో సుందరసుఖద సంగీతమును వినిపింపఁజేయుము. ఈ సుఖ ప్రదవస్తువులన్నియును నాతనికా సమయమున సుఖప్రదముగ నుండవునరిగదా దుఃఖదములుగనుండును. ఆసమయమున వానికి భోజనము కావలయును. పిపాసితునకు బేయము కావలయును. అదేవిధముగ నేఁడు నేను మోక్షమును గోరను. నరవృజ్ఞుఁడవును సర్వాత్ముఁడవునగు నిన్నుఁబ్రసన్ను నొనర్చుకొనియు నేఁడు నేను గేవలము అసురుల పరాభవమును నా కన్నులతోఁ జూడఁగోరుచున్నాను. ఇదియే నాకత్యంతోత్కటమగు నభిలాష.”

అదితి యొక్క యిట్టి వినమ్ర వచనములను విని సర్వాంతర్యామియును, నరవృజ్ఞుఁడును, సచ్చిదానందుఁడునగు భగవాను డిట్ల-

నెను :- “దేవమాతా ! నేను నీమనోగత భావముల నిదివరకే యెరుగుదును. నీవు అసురుల పదచ్యుతిని, శ్రీహీనమును గాంచఁ గోరు విషయము నాకు తెలియకపోలేదు. అసురులను స్వర్గమునుండి పాఱఁబ్రోలి సురలను నందు మరలఁ బ్రతిష్ఠితులఁగావింప సముత్సు కతను వహించుచున్నావని నాకుఁదెలియును. నీచిత్తము నేఁడు పరహింసాగ్నిచే మండిపోవుచున్నది.”

ఇదివిని అదితి కొంచెముగ లజ్జితయై క్రిందఁజూచుచుండెను. అంతభగవానుఁడు మేఘగంభీర స్వరమున నిట్లనెను :- “దేవీ ! నేఁడు నీకోడండ్రు పతివిహీనలై శృంగారి మొనర్చుకొనక, ఒడ వైచుకొనక యెట్లేడ్చు చుండిరో నీ శత్రువుల భార్యలు నట్లే యుండుటను గాంచఁ గోరుచున్నావు. యుద్ధములో మరణించిన నసుర స్త్రీలు వైధవ్య దుఃఖమున దుఃఖించుటను గాంచవలయునని యువ్విష్ణూరు చున్నావు. నీవుకోల్పోయిన యశస్సును, నైశ్వర్య మును, పదప్రతిష్ఠను, మరల సంపాదించఁ జేసి నీపుత్రులను సుఖ సమృద్ధిశాలురుగఁజేయఁ జూచుచున్నావు. ఆయానందమును సంతోషముతోఁ గాంచఁ దలచుచున్నావు. కాని నేనేమి చేయగలను ! రెండువైపులను సంకటముకలదు. బ్రాహ్మణ భక్తిని నేనేయిచ్చితిని. వారును నాస్వరూపులే. నీశత్రువులు నారెండవ స్వరూపమగు గురురూపము నారాధించుచున్నారు, నీవును నన్నారాధించుచున్నావు. కావున వారి పరాభవమును గతినమే. నీమనోరథమును పూర్ణ

మొనర్చక పోవుటయును ననుచితమే. అయినను నాయుపాసనము వ్యర్థము కాఁగూడదు. కావున నేనన్యమగు నుపాయము నాలో చింతును. నేనుమధ్యలోఁ బడిపోయి యున్నాను.

అదితి దీనతతో నిట్లనెను :- “కాదు, స్వామీ ! నాకోరికను నీవు తీర్చితిరవలసియుండును, నాకేకై కాశ్రయము నీవే, నీవేగతి.”

శ్రీశుకదేవుఁడట్లనెను :- “రాజా ! అదితియొక్క యీ వచనములను విని శ్రీహరి యింకొక యుపాయమును గూర్చి ఆలోచించుచుండెను.

.....

అచ్యుతుఁడదితికి పుత్రుఁడగునట్లు వరమొసంగుట

శ్లో॥ త్వయార్చితశ్చాహమపత్య గుప్తయే

పయోవ్రతే నానుగుణం సమేధితః॥

స్వాంశేన పుత్రత్వముపేత్య తే సురాన్,

గోప్తాన్మి మాసీచతవస్య ధిష్ణితః॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౭ అ. ౧౮ శ్లో॥

శా|| నీకోడండ్రును నీకుమారవరులున్ నీనాథుడన్ నీవు సం
శ్లోకింపన్ సతులుం బతుల్ మిగుల నమ్మోదింప

రాత్రించరుల్

శ్లోకింపన్ భవదీయ గర్భమునఁ దేజోమూర్తి జన్మించెదన్
నాకున్ వేడుక పుట్టు నీసుతుడనై నర్తించి వర్తింపగాన్

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఇద్దరు భక్తులొకే వస్తువును గావలయునని కోరుకొనినయెడల
స్వామి స్థితిశోచనీయముగ నుండును. ఇద్దరును దనకు కావలసిన
వారే ఇద్దరిలో నెవరినిఁ ద్యాగము చేయ జాలడు ఇద్దరకును నా
వస్తువు కావలయుననియే పట్టుదల ఇట్టిస్థితిలో స్వామి చిన్నవాఁడు
కావలసి వచ్చును. అతఁడు దీనతతో సబల పక్షమునఁ జెప్పును.
వారిని వదలుడు. నేను నిన్ను భిక్షమడుగుచున్నాను. నాకు నీ
వొసంగుము.” శత్రువున కొసంగుటలో నవమానము కలదు.
లఘుత్వము కలదు. కాని స్వామియే యాచించి నపుడు వానికిచ్చు
టలో గౌరవము కలదు. ప్రతిష్ఠకలదు. పెద్దలు పెద్దవారే. అతఁ
డాజ్ఞాపించుచు వదలుకొనుమని చెప్పవచ్చును, లేక నమ్రతతో
యాచింపవచ్చును. ఇట్టి స్థితిలో స్వామి రెండు పక్షములను సంతృప్తి
పరచవలయును. క్రమముగ నిద్దరకును నా వస్తువు ననుభవించుట
కవకాశ మొసంగును.

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! అదితి మాటిమాటికిని భగ
వంతుని తన పుత్రులకు స్వర్గము నివ్వించుటని ప్రార్థన మొనర్చుఁగా

భగవానుడిట్లనెను :- “దేవీ ! దుష్టుడై యన్యాయమువలన జేయు చుండినచో నేను దండింపగలను. పదభ్రష్టునొనర్పగలను. బలి చక్రవర్తి నా భక్తుడు. గురుసేవాపరాయణుడు యజ్ఞముల ద్వారా నన్ను బూజించుచున్నాడు. అతనితో నేను యుద్ధమును జేయఁ జాలను. చంపఁజాలను. బలవంతముగ స్వర్గమునుండి వెడల నడుపఁ జాలను. నేనాతని కడ చిన్న వాడనుగావలయును. తగ్గనిది, పని జరుగదు.”

అదితి యిట్లనెను :- “ప్రభూ ! నీవు చిన్నవాడవుకమ్ము, పెద్దవాడవుకమ్ము. నీవు నాకోరిక నెఱ్ఱెనను నెరవేర్చవలయును. నీవు చిన్నవాడవైనను బెద్దవాడవుగనే యుండువు. నీపెద్దతనమున కేవిధమగు త్రుటియును రాజాలదు.”

భగవానుడిట్లనెను - ‘దేవీ ! నాకి ధర్మసంకటము పట్టు కొనినది. నీవును నా భక్తురాలవు. బలియును నాయందనురక్తుడు, కావున నేను దేవతల కంటెను జిన్నవాడను గావలసి వచ్చినది. దైత్యుల కంటెను జిన్నవాడను గావలసి వచ్చును. అతడందఱ గుడ్డలుదకవలయును. అందువలన నేను దేవతలకు తమ్ముడను గావలసియున్నది. ఇప్పటికి నీకు పదునొకఁడుగురు పుత్రులు కలరు. పండ్లండవ వాడనగు సేనును నీకుఁబుత్రుడ నయ్యెదను. నేను నాయంశచే వీపతి యగు గశ్యప ప్రజాపతి వీర్యమండుండి నీగర్భమునఁ బుట్టెదను. ఈ విధముగా నాయన్నలకు సేవచేయుట నా కర్తవ్యము కాగలదు. వేరొక మంక నేను దైత్యులకంటె దగిన

వాడను గావలయును. ప్రపంచములో నందఱకును దేలిక భిక్షు కుడు, అందఱును దృణము తేలికని పలుకుచుందురు. కాని దృణము కంటెను తేలికై నవాడు భిక్షుకుడు. వీడు తన్నుగూడ అడుగునని వాయువును వీవదు. తనవైపును జేయి చాచకుండ జూచుకొనును. దేవీ! చేయి చాచినవాడు జీవితుడనుకొనుము, మృతతుల్యుడే. అందరికంటెను హీనుడు. కావున దైత్యులకడ నేను భిక్షుకుడనై పనిని నెఱవేర్చుకొందును. ఈ విధముగ నీ విషమ గ్రంథి నూడవేసెదను.”

అదితి ఆశ్చర్య చకితయై యిట్లనెను :- స్వామీ! నీవు త్రైలోక్య నాథుడవు. నా గర్భములోనికెట్లు రాగలవు? నీవు బాగ్య వంతులగు మహాశలపైఁ గృపనుజూపి భక్తవత్సలతచే నప్పుడప్పుడు లీలతో నఁస్మడవయ్యు వారి గర్భమున నవతరించెద వని విని యున్నాను. నేనెంతటి యోగ్యురాలను గాను: కాని నీవు నాపైఁ గృపఁ జూపదలచుచున్నావు. నేనేమి చేయవలయునో నాకాజ్ఞా పింపుము.”

భగవానుఁ డిట్లనెను :- “దేవీ! నీవు సర్వసమర్థుడగు నీవతి యందెట్లు విరాజమానుడనై యున్నానని తెలిసికొనుము. ఆతని నీశ్వరబుద్ధితో నారాధించుము. భగవద్భావముతో నాతని బూజింపుము. ఆతని రూపమందు నిరంతరము నన్నే చింతింపుము. నీకు మేలు కలుగఁ గలదు. కానీ ఒక్క విషయము మనసునందుంచుకొన వలయును.”

అదితి యిట్లనెను:- “అదియేమి స్వామీ ;”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “నేను నీకు దర్శనమొసంగి, యీవిధమగు వర మొసంగితిని. ఈ విషయమును పౌరపాటున నైన నెవరికినిఁ జెప్పరాదు.”

అదితి సతర్కయై యిట్లనెను:- “స్వామీ ! నన్నెవరైన నడిగిననో ?”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “ఎవరైన నడిగినను జెప్పరాదు. అది యిది చెప్పి తప్పించుకొనవలయును.”

అదితి యిట్లనెను:- “ఏల స్వామీ ! ఇందులో దోషమేమున్నది ? నిజము చెప్పిన నేమి హాని యుండును?”

భగవానుఁ డిట్లనెను :- “హాని యేమియును లేదు. సాంసారిక విషయములను జెప్పిన బాధలేదు. కాని యీ భగవద్దర్శన విషయముల నెంతగా దాచిన నంత యుత్తమము. దేవతలను బరోక్షప్రియులుండురు. కావున దేవతా కార్యముల నన్నిటిని గోవసీయముగ నుంచుట చేతనే భాగుగా నిద్దించును.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! భగవానుఁడు అదితి నేల వత్తదనినాఁడు. మనకు భగవద్దర్శనమైనదని పదుగురతో జెప్పిన వారికిని నుత్సాహము కలిగి, ప్రచారమైన నుత్తమమే కదా! దాచిన నేమి లాభము?”

అంత గంభీరుడై సూతుఁ డిట్లనెను :- “మునివరులారా! మీరు కస్తూరి నెంతగా దాచినను దాగదు. అదే విధముగఁ బాప పుణ్యముల నెంతగా దాచినను నేదో యొక దినమున నవశ్యము ప్రకటమై తీరును. అయినను దనకుదాను బుణ్యమును బ్రకటింపట చేతను, నితరులకు చెప్పుటచేతను, క్షయించును. మన పాపముల నితరులకుఁ జెప్పినచో నితరులు మనలను నిందించెదరు. మన పాపమా నిందకులకుఁ బోవును. కావునఁ బాపము చేసిన దానినిఁ జెప్పవలయును. ఇదే విధముగ మనము చేసినపుణ్యము నితరులకుఁ జెప్పినచో నదియంతయును బ్రశంసించువారలకుఁ బోవును. కావునఁ బుణ్యకార్యము నెంతగాదాచిన నంతటి వృద్ధిగలుగును.

ఒక మహారాజు స్వర్గమునకుఁ బోగానే ఇంద్రుఁడతని పుణ్య ప్రభావముచేఁ బ్రభావితుడై ఆతని కర్థాసన మొసంగెను. ఇంద్రుడు గొప్ప కూట నీతిజ్ఞుఁడు ఆతఁడు రాజు నిట్లడిగెను:- “రాజా! నీవు గొప్ప ధర్మాత్ముఁడవు. నీవు భూమిమీఁద నుండి యేయే పుణ్యకార్యములొనర్చితివి?”

రాజహంకారపూరితుడై ఆతనితో నిట్లనెను:- “దేవేంద్రా! నేను నా పుణ్యము నేమని వర్ణింపగలను? నేనది చేసితిని, ఇది చేసితిని, వాని కింతయిచ్చితిని, ఇట్టి యజ్ఞము లొనర్చితిని, ఇన్ని గొప్పగొప్ప దానములొనర్చితిని. సారాంశమేమనగా నేను జేసినన్ని పుణ్యము తెవరును జేయనేలేదు.”

ఇది విని యింద్రుడు నవ్వి యిట్లనెను:- “రాజా! నీపుణ్య మంతయును నాశనమైనది. ఇప్పుడు నిను దలక్రిందులుగ భూలోక ఘనకు బడవేయుదుము.”

ఇది విని రాజు మిక్కిలి భయపడి యిట్లనెను :- “మంచిది, నేను బతనమైన బతన మగుదును గాక, నేను నిన్నొక వరమడుగు చున్నాను. నేను సాధుపురుషుల మధ్యలోఁ బడవలయును.”

ఇంద్రుడిట్లనెను:- “అట్లే యరుగగలదు” ఆతఁడాక్షణముననే పుణ్యము క్షీణించినవాడై తలక్రిందులుగ భూమిపైబడెను. తన వారు యజ్ఞము చేయుచున్న చోటున బడుటచే వారి పుణ్య ప్రశా వముచే మరల స్వర్గమునకుఁ బోయెను.

సూతుఁడిట్లనెను :- “కావున మునులారా ! తననోటఁ బుణ్య కార్యములను జెప్పుకొనరాదు. తన కర్మముల ప్రశంసను దానుగాఁ జేసికొనరాదు. తన్నుఁ దాను బొగడుకొను వాడు బ్రదికి యుండి యును జచ్చినవాడే. నాగాండీవమును నిందించిన వానినిఁ జంపెద నని అర్జునుడు ప్రతిజ్ఞచేసినాడు.”

కర్ణుని బాణములచే వ్యతితుడైన ధర్మరాజు అర్జునుని ఆతని గాండీవమును నిందించెను. అప్పుడర్జునుడు ఖడ్గమును గైకొని ఆతనిఁజంపనురికెను. అప్పుడు భగవానుడు మధ్యలో నాపి యిట్లనెను :- “నీవు చేయుచున్నదేమి?”

అర్జునుఁడిట్లనెను :- “గాండీవమును నిందించిన వానినిఁ జంపుదునని నాప్రతిజ్ఞ. ధర్మరాజు గాండీవమును నిందించినాడు.

ఆతనిఁ జంపి ప్రతిజ్ఞాపాలన మొనర్చుట నాకుధర్మము. నేను నా ప్రతిజ్ఞను వదలి బ్రాతృమోహమున నసత్యవాదినై ప్రతిజ్ఞను వీక్షుదునా ?

భగవానుఁడు సరసతతో నిట్టనెను :- ప్రతిజ్ఞను విడువవలసిన బనిలేదు. నీవు ధర్మరాజు నవశ్యము చంపుము. కాని అశస్త్రఁ డవై వధింపుము.”

అర్జునుఁడిట్టనెను :- అశస్త్రముచే వధ యెట్లు జరుగఁ గలదు ?

భగవానుఁడిట్టనెను :- “సేవకుఁడు రాజాజ్ఞను మన్నింప కున్నచో నదిరాజును వధించుటే. పత్నిని బక్కలోనికి రాసీయకున్న నామెను వధించుటయే. తనకంటెఁబెద్దలను వారియెదుఁటనే నిందించుటయును, వారిని నీవు నీవని పిలుచుటయును వారిని శస్త్రముతో వధించుటయే. నీవు ధర్మరాజును నీవు నీవనుచు నిందించుము. ఆతని వధకాఁగలదు.”

భగవద్దాజ్ఞననుసరించి అర్జునుఁడట్లే యొనర్చును. ధర్మ రాజును నాతని ముఖమున నిందించి తన ప్రతిజ్ఞను బూర్తికావించెను.

అంత ఖడ్గమును గైకొని తన శిరస్సును స్వయముగ ఖండింపఁ బూనుకొనెను. అంత మరల భగవానుఁడాతని నడ్డగించి యిట్లడిగెను :- “ఇప్పుడు నీవేమి చేయుచున్నావు?”

అర్జునుఁ డిట్లనెను :- “ప్రభూ ! పెద్దల కవమాన మొనర్చి నచో దానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తము తన చేతులతోఁ దానాత్మ హత్య నొనర్చుకొనుటయే. కావున నేనివ్వుడు జీవింపను.”

భగవానుఁ డిట్లనెను :- “మంచిదే. నీవు చావఁదలఁచిన యెడల ఖడ్గమెందుకు ? నీవు చేసిన పమలను సీనోటనే ఆత్మస్తుతి నొనర్చు కొనుము. తన నోట ‘దన్నుఁ బ్రశంసించుకొనుట మృత్యు సమానమే.”

సవ్యసాచియగు నర్జునుఁడట్లే కావించెను. తన్నెంతో గొప్పగాఁ బ్రశంసించుకొనెను.

సూతుఁ డిట్లనెను :- “మనులారా ! సారాంశ మేమనఁగా మీరెవరితోడను మీ గొప్పతనమును గూర్చి చెప్పుకొనఁకుడు పండ్లెండు దినములలో భగవంతునియొక్క దర్శనమగుటయు దాను పుత్రుఁడగునట్లు వరమొసంగుటయును నదితికి మిక్కిలి గౌరవకరమగు విషయము. దానినామె అందరకుఁ జెప్పుచుండినచో దానివలన నామె సుకృత మంతయును నశించును. ఇట్టి దృష్టాంతము లెన్నియో కలవు. మొదట నెన్నియో సిద్ధులను బొంది వాని నంద ర ముందు బ్రకటపరుపఁగా నవి యన్నియును లుప్తమై పోయినవి అపూర్ణులైనవారే తమ విషయములందు కొంచెమును గొప్పగాఁ జెప్పుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించుచుందురు. మాకు భగవద్దర్శనమైనది. భగవంతుడు మాచేతిలోని అన్నమును దినిపోయినాఁడు. అట్లే మాకు దర్శన మొసంగినాఁడని కొందరెక్కువగాఁ జెప్పుకొను

చుందురు. వీనిలోఁ గొన్ని నిజముండవచ్చును. కొందరు కల్ల కవట మెరుగక చెప్పియుండవచ్చును. కాని యెక్కువమంది జనులను మోస మొనర్చుటకును, అట్లు మాయచేసి యశః ప్రతిష్ఠలను, ధనమును బొందుటకును జేయుచుందురు. కావున మునులారా ! ఒక వేళ భగవంతుఁడెవరిమీఁదనో ననుగ్రహముంచి దర్శనమిచ్చియుండవచ్చును. అట్టిచ్చినను సాధ్యమైనంతవరకు బయట పెట్టకుండుట ముఖ్యము. అందువలన భగవానుఁడు వెడలినపు డదితికి విషయమును విశేషముగఁ జెప్పెను.

శ్రీ శుకదేవుఁడు వరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను :- “రాజా ! ఈ విధముగ నదితికి వరమును నుపదేశమును నొసంగి భగవంతుఁడచ్చటనే తక్షణమే అంతర్ధానమయ్యెను. ఇచట భగవంతుని వలన వరమును బొంది అదితియును దాను కృతకృత్య ననుకొని వరమభక్తి భావపూర్వకముగఁ దనవతియగు గళ్యపుని భగవద్బుద్ధిచే బూజించెను. ఇది వినగానే ఆతని హర్షమునకు మేరలేకుండెను. పరాత్పరుఁడగు బ్రభువు తన గర్భమున నవతరించు నని తెలిసికొని భగవంతుని జన్మకొరకై ఉత్సాహముతోఁ బ్రతీక్షించుచుండెను.

వామనమూర్తి ప్రాదుర్భావము

శ్లో॥ ఇత్థం విరరం చ స్తుత కర్మవీర్యః
ప్రాదుర్వ భూవామృత భూరదిత్యామ్ .
చతుర్భుజః శంఖ గదాబ్జ చక్రః
విశంగ వాసా నలినాయతేక్షణః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౮ అ. ౧ శ్లో॥

ఇట్లు కమల సంభవుడు విసుతి సేయు నయ్యవసరంబున

మ॥ రవిమధ్యాహ్నమునం = రింప గ్రహలారా చంద్ర భద్ర స్థితిన్
శ్రవణ ద్వాదశినాడు శ్రోణ సభిజిత్సం జ్ఞాతలగ్నంబునన్
భువనాధీశుడు పుట్టె వామన గతిం బుజ్య వ్రతో పేతకున్
దివిజాధీశ్వరు మాతకుం జరమ పాతివ్రత్య విఖ్యాతకున్ ॥

వ. మణియు నద్దేవుండు శంఖచక్ర గదా కమలకలిత
చతుర్భుజుండును విశంగవర్ణ వస్తుండును, మకర కుండల మండిత
గండ భాగుండును, శ్రీవత్స వత్సుండును నలిన చక్షుండును
నై.....యవతరించిన సమయంబున.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

భగవంతుని పండ్రెండు దినముల వ్రతము చేతను, మాసోప
వాసము చేతను, లక్ష సంవత్సరముల తపస్సు చేతను, ననేక

విధములగు నియమముల చేతను నాతని బుతునిగా నొనర్చు
కొనఁదలచిన నాతఁడట్లు కాఁజాలఁడు. భగవానుఁడు భక్తవశ్యుఁడు.
అతఁడు తనకుఁలానే యెవరి మీదనైన బ్రసన్నుఁడగుచో శ్రీ,
పుత్ర, సేవకుఁడు కాఁగలడు. భగవానుఁడు ఫలాని వ్రతము
చేతను, ఫలాని అనుష్ఠానము చేతను బ్రసన్నుఁడై నాఁడనిన నిది
యొక నిమిత్తమాత్రమే. అతఁడేదైన లీలఁ జేయఁ చలచినచో దాని
కేదైన నిమిత్తముగ నొనర్చుకొని లీలనొనర్చును. అతఁడు నియ
మములకుఁ బరుఁడు. అతని కార్యములచే నియమము లేర్పడును.
భాషావ్యవహారము చేతనే వ్యాకరణ రచనము కలుగుచున్నది కదా !

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- "రాజా ! అదితికి వరమునొసంగి
భగవానుఁడంతర్ధాన మయ్యెను. అదితి తనబతియగు కశ్యపుని సేవ
చేయుచు భగవంతుని జన్మకొరకు ప్రతీక్షించు చుండెను. ఒకదిన
మున భగవంతుని తేజమాతని శరీరమునఁ బ్రవేశించినట్లు కశ్యపుఁడు
తెలిసికొనెను. సమాధి ద్వారా తేజము ననుభవించి విధివిధాన
పూర్వకముగ శుభముహూర్తమునఁ దన తేజమును నదితి యదర
మందు స్థాపించెను. అదితి గర్భమందా తేజము శుక్లపక్ష చంద్రుని
వలె వృద్ధి పొందఁ జొచ్చెను. యజ్ఞములం దరణిని మధించిన నగ్ని
యుత్పన్నమగును. అగ్నియెచటనో బయటనుండిరాదు. ఆకాశములో
నాయగ్ని యదివరకే వ్యాపించియున్నది. కాని మంథనముచే
ఘనీభూతమై ప్రాదుర్భావ మగును. అదే విధముగ నదితి కశ్యప
సంయోగముచే సర్వవ్యాపకుఁ డగు ప్రభువు ఘనీ భూతుఁడైన
అగ్నివలెఁ బ్రాజ్వల్యమానుఁడై ప్రకటము కావలసి యుండెను.

అగ్నిప్రకటము కాకపూర్వము యరణుల నుండి రవ్వలురేగును. అదేవిధముగా దేవియగు నదితి అంగములందొక విధమగు విచిత్ర జ్యోతివలె విదితమయ్యెను, ఆమె వర్ణము గర్భకారణమున బాండు వర్ణముగ నున్నను, తెల్లగ నుండు మల్లె తన శోభచే సమస్తోప వనమును శోభితమును, సుగంధితము నైనట్లు ఆమె శోభయును నద్భుతముగ నుండెను. ఆమె యిప్పుడు మంథరగతిచే నడుచు చుండెను. కశ్యపుడు తన ప్రేయతమయగు పత్ని నానంద పరచు టకై ఆమెతో నిట్లనెను :- “ప్రియా ! నీకేమి కోరిక కలదు ? గర్భవతి యగు స్త్రీని సమస్త విధముల సంతోషపరుచుటయే పతికి ముఖ్య కర్తవ్యము. నాకేవస్తువును గొడువ లేదు. నీవేదికోరిన దానినిఁ దెచ్చెదను.

ఇదివిని అదితి లజ్జా సంకోచములతో నిట్లనెను :- “ప్రాణ నాథా ! నాకేవస్తువు నవనరములేదు. మీకృప కావలయును. మీరింత ప్రేమించు చున్నారు. ఇదియే నాకు సర్వమును.” ఈ విధముగఁ దన పతితో నేమియును నడుగదు కాని తన చెలిక తైల నడుగును. ఒకర్తుకతో నిట్లనును :- “నేడు మీరేమి చేసికొన్నారు. నాకును గొంచెముగఁ బెట్టుడు. కశ్యపున కిది తెలియఁగానే అతఁడిట్లు గ్రహించెను :- గర్భస్థ శిశువు భిక్షకుఁడు కాగలఁడు. అతఁ డితరులనుండి భిక్షమెత్తుకొనఁ గలఁడు.”

అదితి దగ్గఱ నేదైన సభి యే వస్తువునైన నప్పు తీసికొనిన వామె యిచ్చును, కాని తీసికొను నప్పుడు పాత్రతో నిచ్చినదో దావితోఁ దీసికొనక పెద్దదానితోఁ దీసికొనును. సభి యేమైన

నన్నుచో నేను దీనితోడనే తీసికొందుననును. కశ్యపున కీ విషయము తెలియఁగానే ఆతఁడిట్లనుకొనెను :- “ఈ పిల్లవాఁడు లోభికూడ కాఁగలఁడు. అదితి గర్భవతిగా నున్నపుడామె జాలకులవలె నడుచును పిల్లలను మిక్కిలి ప్రేమించును. అప్పుడు కశ్యపు డిట్లనుకొనెను :- ఈమె కడుపునఁ జిన్నపిల్లవాఁడు పుట్టఁగలఁడు. కాని తప్పకపోకిరి కాఁగలఁడు. అదితి చాటుమాటుగా నప్పుడప్పుడు మట్టినిఁదినును. ఒక దినమునఁ గశ్యపుఁడు దానినిఁ గాంచి యిట్లనెను :- “ఛీ ! ఛీ !! నీవితటి ప్రజాపతి పత్నివయును మట్టినిఁదినుచున్నావు. నావద్ద కంద, మూల, ఫలములును, మిఠాయిలును గలవు. ఇంక నితర పదార్థములకు కొదువలేదు. కావలయుననిన వీనినిఁ దినవచ్చును. మట్టినేలఁ దిందువు.”

ఆత్యంత లజ్జించుచు నదితి యిట్లనెను :- ‘ప్రాణనాథా ! ఏమి చెప్పుదును. నేను గర్భవతి నైనది మొదలు నాకెందులకో మట్టిమీఁద మనస్సు పోయినది. మట్టిబెడ్డలు రుచిగానున్నవి. పచ్చి మట్టి మఱియును రుచి, అప్పుడు కశ్యపు డిట్లనుకొనెను :- ‘ఈ పిల్లవాఁడు భూలోభము కలవాఁడు. ఈతఁడు వశ్యము మోస మొనర్చి పృథివి నపహరణ మొనర్పగలఁడు.’

ఈ విషయములన్నియును లోలోనఁ గశ్యపుఁడీ విషయముల ననుకొనుచుండెను, కాని అదితికిఁ జెప్పుటలేదు. ఈ విషయము లామెకుఁ జెప్పినచోఁ గ్లేశముకలుగునేమోనని ఆతఁడనుకొనెను. ఈ విధముగ నదితి గర్భము దినదిన ప్రవర్ధమానమగుచుండెను.

ఉదయాచల గర్భమునుండి మేఘములను జించుకొని సూర్య నారాయణుడుదయించి జగత్తును బ్రకాశించునట్లు భగవానుడు ప్రకటమగు సమయము నన్నికటమయ్యెను.

భాద్రపద శుక్ల ద్వాదశి పరమపావన దినము. ఆ ద్వాదశిని శ్రవణ ద్వాదశియనియు, విజయ ద్వాదశియనియును బిలిచెదరు. ఆదిన మభిజిన్ముహూర్తము. మధ్యాహ్న సమయమున సమస్త గ్రహనక్షత్ర యోగ కరణాదులు మంగళమయములుగ నుండెను. శుభగ్రహము లుచ్చస్థానములలో నుండెను. ఆ సమయమున భగవానుడు ప్రాదుర్భావమయ్యెను. ఆ సమయమున నాతని శోభ పరమ దర్శనీయముగ నుండెను. ఆతడు ప్రథమమున సాక్షాచతుర్భుజుడగు విష్ణురూపమున నవనియందవతరించెను.

గర్భమున భగవంతుడుండగా నియమానుసారముగ బ్రహ్మ గర్భగతుడగు విష్ణువును స్రుతింపవచ్చెను. స్రుతియొనర్చి బ్రహ్మ వెడలిపోగానే అదితిరూపమగు ప్రాచీదిశయందు సూర్యరూపుడగు శ్యామసుందరుడుదయించెను. ఆ సమయమున నాతని నాలుగు చేతులలో శంఖ, చక్ర, గదా, పద్మములు శోభించుచుండెను. అత్యంత సుందర సువర్ణమయమగు బీతాంబరమును ధరించి యుండెను. కర్ణములలోని కనక గుండలముల కాంతిచే గపొలము కుందకళికవలె నుల్లసితమై యుండెను. ముఖ కమలమునందలి మకరందమయ మనోహరకాంతి నలువైపులను వెల్లివిరియుచుండెను. వక్షస్థలమందు శ్రీవత్సము, వనమాల, కరముల కంకణములు,

కంతమందు కేయూరము, కేశములందు కమనీయ కిరీటము, కర్ణము
ందు గుండలములు, కటియందు గింకిణీయుతమగు బిళ్ళల మొల
త్రాడును, పాదములందు నూపురములును శోభాయమానములుగ
నుండెను. కంతమందలి దివ్యవనమాలయందలి మకరందమును
జానమొనర్చుటకై మత్తమధుపములు వానిపై గుండారవమొన
ర్చుచుఁ బ్రభు ప్రాకట్యమునకు మంగళగానమొనర్చుచున్నట్లుండెను.
ఆగస్త్యుడు సమస్త సముద్రసలిలములను జానమొనర్చినట్లు భగవం
తుని వక్షఃస్థలముననున్న కౌస్తుభమణి కాంతులచే నంధకారమును
బోగొట్టుచున్నట్లుండెను. మంగళమయుని మంగళఃస్మ సమయ
మున లీవిషాదపూర్ణ జగత్తునందు సర్వత్ర మంగళమే దృష్టిగోచర
మగుచుండెను. వాయువు శీతల, మంద, సుగంధిత, సుఖద స్పర్శ
యుక్తమై వీచు చుండెను. ఆకాశము నిర్మలముగ నుండెను. జలా
శయములోని బురదనీరు స్వచ్ఛమయ్యెను. ప్రాణులందఱ హృద
యము లందొక యవ్యక్తమగు నుల్లాసము కనబడు చుండెను.
నమస్త ఋతువులును మూర్తివంతములై భగవంతునకు స్వాగత
మిచ్చుట కుభ్యమించెను. సర్వముయొక్క అధిష్ఠాతృ దేవుడు
స్వయముగఁ బ్రసన్నుడయ్యెను. పృథివి గోరూపమును దరించి
నృత్యము చేయసాగెను. దేవతలయొక్క హృదయ కమలము
తనకుఁదానే వికసించెను. సిద్ధగణ మంతరిక్ష మందానందింపసాగిరి.
వర్షతములు వచ్చబడెను. వానిపైన నున్న వృక్షములు ఋతు
వులు లేకయే ఫలించి, పుష్పింప సాగెను. గోరూపియగు పృథివి

నృత్యమొనర్చుగా నన్యకామధేనువు మొదలగు గోవులు స్వయముగ దాని శ్రుతిలోఁ గలిపెను గంధర్వులు గానము చేయసాగిరి. దేవతలు దుందుభులను వాయించిరి. అప్పరసలును పృథివీతాళమునఁ దాళమును గలిపి నృత్యమును జేయసాగిరి, శంఖ, దుందుభి, మృదంగ, పణవాది వాద్యములు తమకుఁ దామే వాయంపకయే మ్రోగసాగెను. మునులను, దేవతలును, మనువులును, సిద్ధగణమును, పితృగణమును, మరుద్గణమును, అగ్నిదేవుడును, ఇతర దేవతలును భగవంతుని స్తుతింపసాగిరి. ఆకాశచాడులగు దేవగణము కల్పవృక్ష పుష్పములను దమతమ విమానములలోనుండి అదితి భవనముమీద వృష్టిగఁ గురిపించిరి. సిద్ధ, విద్యాధర, కింపురుష, కిన్నర, చారణ, ప్రేత, భూత, విశాచ, పక్షి, యక్ష, రాక్షసాదు లందఱును నానందోల్లాసమున గాన మొనర్చుచు నాట్యము చేయ సాగిరి.

అదితి తనయెదుట చతుర్భుజుడగు భగవానునిఁ జూడఁగానే నిర్ఘాంతపోయెను. ఆశ్చర్యచకితయై, ఆనందాతి రేకమున మాత కింకరవ్యవిమూఢయై కూర్చొందెను. ఆమె తన కర్తవ్యమును స్థిర పరచుకొనఁజాలకపోయెను. ప్రజాపతియగు గశ్యపుడును నా పరాత్పర వ్రభువును దర్శించెను. భగవానునకు జయమగుఁగాక యని పలుకుచు జయ జయ శబ్దము లొనర్చెను. ఇచ్చట నింకొక లీల జరుగుచున్నదని భగవానుడు గ్రహించెను. తను జన్మించిన నంగతిని మఱచినాడు. ఈతఁడు నన్నుఁ బుత్రునిగాఁ దలచుట

తేదు, అని యాలోచించుకొని వెంటనే తన సమస్త అస్త్రశస్త్రములను, ఆయుధములను, భూషణములను, వస్త్రములను మాయమొనర్చి పసిపిల్లవాడెయ్యెను.

శ్రీ శుకదేవుఁడెట్లనెను;- “రాజా! ఆ పసిబిడ్డను గాంచి తల్లిదండ్రులు చెందిన ఆనందమునకు మేఱలేకుండెను. ఆతనికి జాతకర్మాది సంస్కారము లొనర్చెను.

.....

వటువామనుని ఉపనయనము

శ్లో॥ తం వటుం వామనం దృష్ట్వా మోదమానా మహర్షయః ।

కర్మాణి కారయామాసుః పురస్కృత్య ప్రజాపతిమ్॥

శ్రీభాగ. ౭స్కం. ౧౮ అ. ౨౩ శ్లో॥

వ. అంతనబ్బాలునకు నంతసంబున మహర్షులు గశ్యప ప్రజాపతిం బురస్కరించుకొని నముచితోపనయన కర్మకలాపంబులు చేయించిరి,

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఎవరిజీవితము మానవసేవకొరకై యున్నదో, సాంఘిక సుఖదుఃఖములను దృష్టికోణమున నుంచుకొని జీవన యాపన మొన

రౌనర్చుచున్నారో, లోక హిలార్థకార్యము తెవరౌనర్చుచున్నారో, వారికి సాహాయ్య మొనర్చుటయును, వారికి సుఖ సౌకర్యములను గలుగజేయుట అందరకును గర్తవ్యమై యున్నది ప్రాచీనాచార మొకటి కలదు. భిక్షుక బ్రాహ్మణుడు కానిండు, చక్రవర్తి సామ్రాట్టు కానిండు, ఇద్దరును దమపుత్రులను గురు గృహమున వదలివచ్చెడివారు. అచ్చట వారిద్దరొకే విధముగనుండురు. ఇద్దరును నింటింటికి భిక్షము నడుగుకొనుటకుఁజోవుచుండురు. ఇద్దరును భిక్ష దెచ్చి గురువున కర్పించెదరు. గురువొనంగిన దానితో వారు జీవించెదరు. ఇంటివద్దవారెంతటి స్వాదిష్ట భోజనమును దినినప్పటి కిని, ఇచ్చట భిక్షలో శ్రాప్తించిన అన్నము మీదనే జీవించెదరు. అందర గృహములను దమ గృహములుగ నెంచుకొందురు. తల్లు లందఱకును వారిపై సమానాధికారము కలదు. వారి పుత్రులును నిదే విధముగ గురుకులమున నుండి భిక్షనడుగుకొనుచుండ వచ్చును. ఈ విధముగ వ్యష్టిజీవనము సమిష్టిజీవనమగుటయే ఆర్యధర్మముయొక్క అక్షయము. దానిని బూర్తిచేయుటకే వర్ణాశ్రమ ధర్మమును, షోడష సంస్కారములును. ఈ సంస్కారములన్నిటిలో సర్వ శ్రేష్ఠమగు సంస్కారము ఉపనయన సంస్కారము. ద్విజాతి బాలకుల కిది రెండవ జన్మగా భావింపఁబడుచున్నది. అందువలన బ్రాహ్మణ క్షత్రియ, వైశ్యులను సీముగ్గురకును ద్విజులనుసంజ్ఞ కలదు. ఉపనయనము కానివాఁడును, గురు సమీపమునకు పోయి వేదమాతయగు గాయత్రీ దీక్షను బొందని వాఁడును ద్విజు డని పిలువఁబడఁజాలఁడు బాలకుని గురువు కడకు జేర్చుటకే ఉపనయన ముండును.

శ్రీశుక దేవుడిట్లనెను :- “రాజా ! ఇప్పుడు వామనుడు కొంచెముగఁ బెద్దవాడయ్యెను. శరీరమునఁ బెద్దవాడు కాలేదు. చిన్నవాడుగనే యుండుటకు సంకల్ప మొనర్చినప్పుడు పెద్ద వాడెట్లు కాఁగలడు, కాని వయస్సు పెరిగినది తెలివి యెంత పెరుగ వలయునో అంత పెరిగినది. ఇప్పుడు కశ్యపుఁడాతనికి యజ్ఞోపవీత సంస్కారమును జేయదలచెను. ఐదు సంవత్సరములవాడు కాఁగానే కశ్యపుఁడు సమస్త స్నేహితులను, సంబంధులను, కుటుంబ పరివారమును బిలుచుకొనెను. వామనుని ప్రభావమును నందఱును వినియుండిరి. ఇంద్ర, వరుణ, కుబేరాది సమస్తదేవతలును వామనుని యజ్ఞోపవీత సంస్కారమునకు వచ్చిరి. మన కందర కంటెను జిన్నవాడగు నీతని యుపనయన సంస్కారమును జూడవలయునని అందరకును మిక్కిలి హర్షముగ నుండెను. దేవగురువగు బృహస్పతి తనవంశాంగమును జేతఁబుచ్చుకొని ఆచార్య కార్యమును నిర్వహించుటకై వచ్చెను. సంస్కారము కొరకు చక్కని మండపము నిర్మింపఁబడెను. ముందు దినమున దేవగురుఁడగు బృహస్పతి కశ్యపునిచే మాతృకాపూజనము నాందీముఖ శ్రాద్ధాది మంగళ కృత్యములొనరింపఁ జేసెను. మఱునాఁడు దేవతల యొక్కయు ఋషుల యొక్కయు సమాజము సమావేశమయ్యెను. వేదాధ్యయన మొనర్చు చాలమంది బ్రహ్మచారులును వచ్చిరి. వారు తమ యాచార్యులతోఁ జుట్టిన ప్రక్కన నక్షత్రములవలెఁ బ్రకాశించుచుండిరి. అచ్చట దేవతలు, ఋషులు, మునులు, ఉపదేవతలు యొక్క అద్భుత సమావేశము జరిగెను.

ముండుగా వటువగు వామనుని బ్రాహ్మణ బ్రహ్మచారులతో భోజనమొనరింపఁ జేసిరి తరువాతఁ గావలసిన కర్మచేయఁబడెను. అనంతరము స్నానమును జేయించి ఆతనిని మండపమునకుఁ గొని వచ్చిరి. ఇప్పుడాతఁడు బ్రహ్మచారి కావలసియున్నది. ఇంతవరకును జాలత్వమున ధరించిన వస్త్రములను బరిత్యాగము చేయించవలసి వచ్చును. ఇప్పుడాతఁడు బ్రహ్మచారివలె వేషమును వేసికొనవలసి యున్నది. నియమముగ నుండవలయును. అందువలన నదితి ఆతని కొక కొపీనమును, గప్పుకొనుటకొక బొంతను నొసంగెను. వామనుడందరకును గావలసినవాఁడు. అందఱాతని కేదో యొకటి యీయవలసియున్నది. అందర యాశీర్వాదముల తేజస్సు చేతనే ఆతఁడు సుర కార్యమును నిర్వహింప సమర్థుడగును. విఠియఁ బడిన తనతేజము నేకము కావించి దేవతలకు విజయప్రదానమును గావింపవలసియున్నది. తల్లి యొనంగిన కొపీనము వటువగు వామనునిచే ధరింపఁ జేయఁబడెను. కశ్యపుఁడొక సుందరమగు మేఖలను దయార్పణచేసి యిచ్చెను. అది వామనుని నడుమునకుఁ గట్టఁబడినది. సాక్షాత్తుగఁ బృథివీదేవి కృష్ణమృగచర్మము నొసంగెను. చంద్రుఁడు సుందరమగు పాలాశ దండమును వామనున కొసంగెను. బ్రహ్మసీత నుంచుకొనుట కొక సుందర కమండలువు నొసంగెను. సప్తర్షులు కుశలతోఁ జేయఁబడిన బ్రహ్మదండమును, ధరించుటకుఁ బవిత్రము నొసంగిరి. సరస్వతీదేవి ఒక సుందర రుద్రాక్షమాలను దెచ్చి యాచిన్నవాని మెడలో వైచెను. ఈ విధముగ బ్రహ్మచారికి యోగ్యములగు సమస్త వస్తువులను బొంది,

వానిని ధరించి వామనుడు బ్రహ్మచారి వేషమునఁ జాల సుందరముగనుండెను. బృహస్పతి స్వయముగ యజ్ఞోపవీతమును వడకి తెచ్చెను. అక్షతపూర్ణములగు నెనిమిది పాత్రములం దెనిమిది యజ్ఞోపవీతములను, దక్షిణలను బెట్టి బ్రాహ్మణులకు దాన మొసంగ బడెను. మరల సప్తర్షుల సాహాయ్యముచే బృహస్పతి వటువగు వామనుని కంఠమున యజ్ఞోపవీతమునుధరింపఁ జేసెను. అప్పుడాతఁడు కౌపీనమును ధరించి, చేతియందు దండకమండవులును ధరించి, చంకయందు మృగ చర్మమును బెట్టుకొని, భుజము మీఁద బొంతను వైచుకొని బ్రహ్మచారులవలె నటించుచు నందరను దన బాలచాపల్యముచే నానంద పరచుచు యజ్ఞకుండము సమీపమునకు వచ్చెను. ఉపనయన సంస్కారము కొరకుస్థాపింపఁబడిన బ్రహ్మచారిని బరిసమూహన పరిస్తరణ, వ్రాజనములను గావించి దానిలో నమిధలతో హవనము కావించెను. ఆవు పిడకలనాహుతిలో వైచెను. అప్పుడాతని యన్నయగుసాక్షాత్తుగ సవితృ దేవత ఆతనికిగాయత్రీ మంత్రము నుపదేశించెను. బృహస్పతి బ్రహ్మచారి నియమములను జెప్పెను. ఇప్పుడు వామన భగవానుడు సాక్షాత్తుగ వటు బ్రహ్మచారి యయ్యెను. సంస్కారమంతయును బూర్తికాఁగానే భిక్షాసమయము వచ్చెను. యక్షపతి యగుఁ గుబేరు డాతనికొక భిక్షాపాత్రము నొసంగెను. దానినిఁ గైకొని వామనవటువు భిక్షమునకుఁబోయెను. చిన్నవటువగు వామనునకు వస్తువులు చాలయేర్పడెను. ఒక్కొక్కప్పుడు మృగ చర్మము జారిపోవుచుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడు భుజముమీఁద నున్న బొంతపడిపోవుచుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడు

కమండలము నందలి నీరుచిలికిపోయెడిది. ఒక్కొక్కప్పుడు పవిత్రమును, గొడుగును జారిపోయెడివి. ఒకప్పుడు భిక్షపాత్ర వరిగిపోవుచుండును. దానినిజేతిలోని బ్రహ్మదండముతో సంబాళించుకొనును. అచ్చటికి జేరిన స్త్రీ పురుషులందరును బాలకుని యీ విషయములను గాంచి సప్తఃచుండురు. వటువగు వామనుడు వీని నన్నిటినిఁ దీసికొని ధరించి సంబాళించుకొనుచుఁబోవుచుండెను. ఇప్పుడతఁడు భిక్షమెత్తు కొనుటను నేర్చుకొనుచుండెను. శిక్షణమును గడువులోనే పొందెను. ఇప్పుడభ్యసించు చుండెను. మునుముందుగా నాతఁడు సతీశిరోమణియును, సాక్షాజ్ఞగదంబికయునగు ఉమాదేవి సమీపమునకు భిక్షకొరకై పోయెను. అన్నపూర్ణదేవి ఆతనికిఁ పూర్ణపాత్రను బూర్ణము కావించెను. కాని యీతఁడు పుట్టులోభి. ఆతనికి దృప్తి యెక్కడిది? అందరకడను నాతఁడు భిక్షనడిగెను. అందరును దమతమ సామర్థ్యానుసారముగ భిక్షనొసంగిరి. కాని లోభికెన్నడును దృప్తికలుగదు. ఆతనికి లోభముచే నధికాధిక లోభము పెరుగుచుండును. అందరకడ భిక్షనుగైకొని వామనుడు దేవగురువగు బృహస్పతి కొనంగెను.

బృహస్పతి చిరునవ్వు నవ్వి యిట్లనెను :- “వామనా ! ఈ భిక్షచే దేవతలకుగాని, నాకుగాని యేమిలాభము? మాకందరకును గొన్నాళ్ళు సరిపోవు నట్టింకఁ గొంత భిక్షను దెచ్చియిమ్ము.”

ఇది వినఁగానే వామనుడు దండక మండువులను గ్రొక్కొని శ్రీఘముగ నిట్లనెను :- “నేను గాళికి పోయెదను, కాశ్మీరమునకు పోయెదను ”

నవ్వి దేవగురు విట్టనెను:- కాశీ, కాశ్మీరములలోనేమున్నది. అచ్చట నున్న విద్యను మేము నీకుఁ జెప్పెదము నీకు వానితోఁ బ్రయోజన మే మున్నది? కొంచెముగ భిక్షమును దెమ్ము.”

వామన వటు విట్టనెను:- “ఇప్పుడీ దరిద్ర దేవతలను ఋషులను నేమి యడుగుదును, యాచించిన నేదైన లభింపగల నుదారుఁడగు మహాదాత యొక్క పేరును జెప్పుడు.”

అంత దేవగురువగు బృహస్పతి యిట్టనెను :- ఈ సమయమునఁ ద్రిలోకములందును బలిచక్రవర్తికి మించిన దాతయును, మనస్వియును లేడు. అతని కడకు బోయిన యాచకుఁడు విముఖుడై, నిరాశుడై రాడు.” 294. 592

~~PR A~~

వామన వటువు తెలియని వానివలె విట్టనెను :- “స్వామీ! బలి యిప్పుడెచ్చట నున్నాఁడు? ఆతఁడెచ్చట నివసించును?”

ACC NO. 2339

బృహస్పతి యిట్టనెను :- “ఆతడు త్రిలోకాధీశ్వరుఁడు, స్వర్గమున నాతనికి వ్రధానస్థానము కలదు: కాని యీ సమయమున వాతఁడు యజ్ఞ మొనర్చుచున్నాడు.” 295. 5200

బృహస్పతి యిట్టనెను :- “ఆతడు నర్మదానదికి ఉత్తర తటమున భృగువృక్షయను క్షేత్రమందు సమస్త యజ్ఞములందు శ్రేష్ఠమగు నశ్వమేధ యజ్ఞ మొనర్చుచున్నాఁడు. అతని పురోహితులగు భృగువంశ బ్రాహ్మణులారని నింద్రపదమందు శాశ్వతముగ స్థాపించుటకై నూరిశ్వమేధ యజ్ఞములకు దీక్షనిచ్చించినాడు.

ఇప్పటికి తొంబది తొమ్మిది యజ్ఞములైనవి. ఇది నూటవ అశ్వ మేధయజ్ఞము. ఇది పూర్తియయ్యెనా అతడు శాశ్వతమగు నింద్ర వదవి నధిష్ఠింపఁగలఁడు. అందువలన నాతఁడు యధేష్ఠముగ దాన మొసంగుచున్నాఁడు. ఆతని నేత్రబాహ్మణుఁడు వెడలి యేవస్తువును యాచించినను నావస్తువొనంగుచున్నాఁడు.”

వామనవటువిట్టనెను :- మంచిది. అతనిని భిక్షుఁడుగఁ బోయెదను. నాకేదైనా నిచ్చిన యెడల నాతని తొంబది తొమ్మిది అశ్వమేధ యాగములు పూర్తియగును. నా కోరిక నెఱవేర్చఁజాల కున్న నాతని నూటవ అశ్వమేధయాగమెట్లు పూర్తికాఁగలదు.”

దేవగురువగు బృహస్పతి లోలోన మనస్సులో నిట్లను కొనెను:- “లోభివాని కోరిక నెవరును బూర్తికావింపఁజాలరు. ఆతఁడు కొలఁదిగ నడిగి కాళ్ళు బాటఁజాపును. కాళ్ళుబాపుటవలన లోభికిఁగొంచెము లాభముకలిగెనా వాని తృప్తవృద్ధి పొందును.”
పైకి బృహస్పతి యిట్లనెను :- “మంచిది, బ్రహ్మచారి మహారాజా! బలిచక్రవర్తి యజ్ఞమునకుఁ బొండు, నీబోటి భిక్షుకుఁడువాని వాకిలి కడకుఁ బోయెనా ఆతని అపూర్ణయజ్ఞముకూడ పూర్ణము కాఁగలదు. పౌమ్మ భృగకచ్చ (భడౌచ్)ము వైపునకుఁ బ్రయాణముకమ్ము.”

వామన భగవానుఁడిట్లనెను :- “గురువర్యా! నే నచ్చటికి త్రోవనెరుగను. చిన్న బాలకుఁడను. మీరు నా వెంట రండు.”

బృహస్పతి యిట్లనెను :- “అయ్యా! నీకంతయును చెలి యును. బ్రహ్మాండము నీయందరమున నిండియుండినది. నీకు

గడ్డము పెరుగకున్నను నీ పొట్టలోఁ బెరిగిన గడ్డము కలదు. నీవు చిన్నవాఁడవైనను నసాధ్యుఁడవు. నడుపుము, యజ్ఞ మండపము వరకు నిన్నుఁ బివచెప్పెదను. లోపలికి రాను. కోరుట నీవే కోరుకొనవలయును.”

వామన వటు విట్టనెను :- “గురుదేవా ! మీరులోని కేలరారు ? మీకు యజ్ఞమనిన నిష్ఠము లేదాయేమి ?”

బృహస్పతి యిట్టనెను :- “లేదు స్వామీ! యజ్ఞమనిన నిష్ఠములేకున్న తినునదేమున్నది ? యజ్ఞములు చేయించుట మా పనియే; కాని ఒకవృత్తి కలవాఁడదేవృత్తి కలవానిని లోలోన ద్వేషించుకొనుచుందురు. శుక్రకాచార్యుఁడసురుల పురోహితుఁడు. నేను సురులకు. కావున మేమిద్దరమును కొంచెముగ నెడముఖము పెడముఖముగ నుందుము.”

వామన భగవానుఁడిట్టనెను :- “మంచిది, మార్గమును జూపింపుఁడు.” శ్రీశుకదేవుఁడిట్టనెను :- రాజా! ఇదివిని దేవగురునితో వామనమూర్తి యజ్ఞము వైపునకుఁ బోయెను.”

బలియజ్ఞమునవామనుఁడు

శ్లో॥ శ్రుత్వాశ్వమేధైర్యజమాన మూర్ఛితమ్
బలిం భృగూణాముపకల్పితైస్తతః ।
జగाम తత్రాఖిలసార సంభృతో
భారేణ గాం సన్నమయ న్నదే పదే ॥

శ్రీభాగ. ౮స్కం, ౧౮ అశ్లో॥

క॥ ప్రక్షీణదివిజవల్లభ, రక్షావరతంత్రుఁడగుచు రాజీవాక్షుం ,
డాక్షణమున బలియింటికి, భిక్షాగమనంబు సేసెఁబెదటికము
తోన్ ॥

క॥ సర్వప్రపంచ గురుభర
నిర్వాహకుఁడగుటఁ జేసి నెఱిఁజనుదేరె
ఖర్వుని వ్రేగు సహింపక
నుర్వీణ్మలి గ్రుంగె మ్రొగ్గె నురగేంద్రుండ ॥

శ్రీ మదాంధ్ర భాగవతము

కస్తూరిని డబ్బీలో దాచిననుదాగదు సూర్యచంద్రులకు
గ్రహణమువచ్చినను. వారి యందలి యెరుపును దాపఁజాలరు
మలినత్వమునందు సౌందర్యము దాగదు. అదేవిధముగఁ దేజస్సుల
తేజము దీనవికృతవేషమును ధరించినను నది దాగదు. చిన్న వేష
మును ధరించినను, బెద్దవేషమును ధరించినను నధికులగనే
యుందురు. వారి శోభ యింతను బ్రభావశాలిని కాఁగలదు.

శ్రీమత దేవుడిట్లనెను :- “రాజా ! జీవి తన స్వార్థ విషయమును వెంటనే నేర్చుకొనును. తనకుఁ బ్రయోజనము లేనిదానినిఁ బ్రయత్న మొనర్చినను నేర్చుకొనదు. వటువగు వామనునకు అగ్నిహోత్రము, గురువూజ, సత్య, సదాచార సంబంధమైనవి ఉపనయన సమయమునఁజాల యుపదేశములు కావింపఁబడినవి. ఆవిషయములఁదాతఁడు విశేష ఛానము నుంచలేదు; కాని భిక్ష మెత్తుకొనుటను నేర్పఁగానే దాని నాక్షణముననే నేర్చుకొనెను. ఆతని తృప్తి గొప్పది సాధారణుల వద్ద భిక్షమెత్తుకొనుట ఉచితము కాదని తలఁచెను. చక్రవర్తి సామ్రాట్టు సమీపమునఁ జేతులను బాపుటయును, ఆతని ద్రవ్యమును గ్రహించుటకును బయలుదేరెను. చూపులకుఁ బొట్టివాఁడేకాని విశ్వబ్రహ్మాండములను బొట్టిలోఁబెట్టుకొనినాఁడు. ఆతఁడెచ్చటికై నను బోవును. ఆతఁడు తన బుడిబుడి పాదమును నేలపైఁబెట్టఁగానే యేనుగెక్కిన పడవ యూగిపోవునట్లు పృథివి అడుగడుగునకును నూగిపోవుచుండెను. పొట్టి వామనుఁడు వటువై బలిని మోసగింపఁబోయెను.

ఇదివిని శౌనకఁడిట్లడిగెను :- “సూతా భగవానుఁడు మరుగుజ్జీలయైనాఁడు. సాధారణ బ్రాహ్మణుఁడై బలిని యాచింపవచ్చును గదా! బలి యితర బ్రాహ్మణులకును నిచ్చుచున్నాఁడుకదా! అట్టి యెడనిట్టి వికృతవేషమును ధరించుటెందులకు ?”

ఇదివిని సూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ ! దీని నా సర్వజ్ఞుఁడును, సమర్థుఁడును, సర్వేశ్వరుఁడును, సర్వాంతర్యామియగు

శ్యామసుందరుడే యెఱుంగ వలయును. ఆతని లీల అపరంపారము. ప్రాణులకు దానిని దాటుట మిక్కిలి దుష్కరము. అయినను వామనుడగుటకుఁ జాలకారణములు కనఁబడుచున్నవి.”

మొదటి కారణమిదిగాఁ గనఁబడు చున్నది. సోదరులారా ? కన్నులు తెఱచుకొని బాగుగాఁజూడుఁడు. భిక్షమెత్తుకొనుట అన్నిటి కంటెఁ జిన్నకార్యము. సర్వేశ్వరుడనగు నేను భిక్షమెత్తుకొను నవసరము వచ్చుటచేఁ జిన్నవాడను గావలసి వచ్చినది. అను శిక్షణ మొసంగుటకని తోచుచున్నది.

మరుగుజ్జువాని చేతులును, గాళ్లును, నితరావయవములును నితరపురుషులకు వలెనే యుండును. భేదమేమనఁగా వయస్సు పెరిగినను నవి పెరుగవు. కొంచెముగఁ బెరిగిన తరువాతఁ గొంచెము బంతివలె నగును. దీనిచే భగవానుడు భిక్షగాఁడెంత పెరిగినను జిన్నవాడుగనే యుండునని చెప్పుచున్నాడు సదా యితరుల సమ్ముఖమున దీనుడై చేయి జావవలసివచ్చును. పొట్టను జూపింప వలయును.

మూడవ కారణమిదియై యుండును - మనము సాధారణ బ్రాహ్మణులవలె నైనచో రాజు ఇచ్చానుసారముగ నేమియు నీయఁడు. ఇంక నెక్కువగ మాటలాడినచో నాతని సేవకులేదైనఁ బరిశ్రమము చేసికొనరాదా ? యందురు. మరుగుజ్జువాడనై వెడలి నచో రాజునకు దయకలిగి యిష్టము వచ్చినట్లు దానమీయఁ గలడు. పాపము మరుగుజ్జువాడని జాలిపడ గలడు. నాల్గవకారణమిదియై

యుండవచ్చును. ఈతఁడు పృథివిని యాచింపవలసియుండెను. ఆదియును బాదములతోఁ గొలుచుకొనియే. అప్పుడీ మరుగుజ్జు బ్రహ్మచారికిచ్చి వేయుఁడనును.

ఆయిదవ కారణమిదియై యుండవచ్చును. భిక్షకుని హృదయము సదా శంకితమైయుండును. అదినిరంతరమును వెనుకముందులాడుచుండును. పోయిన దాత యిచ్చుచో యివ్వఁదో యనుకొను చుండును. పురుషులకంటె స్త్రీలతి దయామతులుగ నుందురు. పిల్లలకును బ్రహ్మచారులకును సర్వత్ర ప్రవేశముండునని వామనుఁడు బ్రహ్మచారి యయ్యెను. పిల్లలంతఃపురము లోనికిని నేయడ్డును లేకయే పోవుచుందురు. పురుషులు కడకును బోవుచుందురు. అందువలన భగవానుడిట్లను కొనెను :- ఎవరైనఁ బ్రబోధించిన బలిచక్రవర్తి నిర్లక్ష్య మొనర్చినచో, వింధ్యావళి సమీపమునకుఁబోయి ఆమెహృదయమున దయాభావమును సంచరింపఁజేయ వచ్చును.

ఆరవ కారణ మిదియును గావచ్చును :- విచిత్రవేషమును జూడఁగానే అందరిదృష్టులావైపున కాకర్షింపఁబడును. కావున నేను జిన్నవాడనై వెడలెదను. అందఱును నారూపమునుగాంచి చకితులయ్యెదరు. నావైపున కాకర్షింపఁబడెదరు. నేను వేదశాస్త్ర సమ్మతముగను, యుక్తిపూర్వముకముగను బెద్ద పెద్దమాటలు మాటలాడుచున్నపుడందఱును విస్మయాపన్నులై చూచుటకీ వామనుఁడు చిన్నవాడేకాని గొప్ప గొప్పమాటలను మాటలాడు చున్నాడే

యని యనుచుందురు “పిట్టకొంచెము కూతఘనము.” వ్యాపార మందేదోవిధముగ జనులను దమవైపున కాకర్షించుట శ్రేష్ఠమగుకళ. మూలికలమ్మువారు తమ దుకాణము ముందిద్దరచే జడగమాడించె దరు. వారిద్దరును జాల చెడ్డగ నజచుకొనుచుందురు. పొట్టాడుకొను చుందురు చాలమంది జనులు కుతూహల వశమున నచ్చటికి సమా వేశమగుదురు. వచ్చివారిట్టడిగెదరు :- “ఏమి విషయము?” అప్పుడు వస్తు విక్రేత వారిని శాంతపఱచి తనవస్తువుల నమ్ముకొనును. ప్రకటన కిదియొక మార్గము. వామనమూర్తియును మరుగుజ్జు వేష మును ధరించి తన విజ్ఞాపనమును నాకర్షింపజేసెను.

సూతుఁడు శౌనకాది మహామునులతో నిట్లనెను :- “మును లారా! భగవానుఁడు మరుగుజ్జువేషమును ధరించుట కనేక కారణ ములు కలవు అన్నిటి సారమేమనఁగా రాజును మోసగించుటకై ఆతఁడి వేషమును ధరించెను.”

శ్రీశుకదేవుఁడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను :- “రాజా! నర్మదానదికి ఉత్తరతటమున భృగుకక్ష (భద్రాచ) యను క్షేత్ర మందు - బలిచక్రవర్తి యజ్ఞము చేయుచున్న చోటునకు పోవుచుఁ బోవుచు వామనుఁడుచేరెను. దూరముననుండి అగ్ని శిఖ వలె జ్వల్జ్వల్యమాన మగు నొక తేజః పుంజము యజ్ఞము వైపునకు వచ్చుచుండుట నందరును గాంచిరి. సూర్య చంద్రులవలె ప్రభా వంతుఁడుగనున్న నా మాయా మాణవశుడగు హరినిఁగాంచి అంద రుచు నాశ్చర్యచకితులైరి. చక్రవర్తి యజ్ఞమందుండిన ఋత్విజ, యజమాన, నదస్యగణమిట్లనుకొనిరి :- యజ్ఞము వైపునకు వచ్చు

చుండిన నీతడెవరో? అగ్నిదేవుడే సాకార స్వరూపమును ధరించి
 అగ్నిలోకమునుండి వచ్చుచున్నాడా? తేక సూర్య దేవుడు యజ్ఞ
 దర్శనేచ్ఛచే వచ్చుచున్నాడా? బహుశః నదా బదారేంద్ర వయస్సు
 కలిగి బాలురవలె నుండు కుమారులలో బరమతేజస్వియగు
 సనత్కుమారుడు యజ్ఞ ప్రశంసను విని వచ్చుచున్నాడా యెమి?
 ఈవిధముగ యజ్ఞమును జేయించు భృగువంశ బ్రాహ్మణులు తమ
 శిష్యుల తోడను, బుత్రులతోడను సహచరులతోడను నీవిషయమున
 దర్శనావతరము లొనర్చుచుండు నంతలో వామనమూర్తి యజ్ఞ
 మండపము సమీపమునకు వచ్చెను. ఆతని మనోహరమగు వేష
 మును గాంచి అందఱు చిత్తములను స్వతః ఆతని వైపున కాకర్షింపఁ
 బడుచుండెను. ఆసమయమున వటువగు వామనుని శోభ దర్శ
 నీయముగనుండెను. చిన్నగఁ బలుచనైన సడుమునకు మూంజ
 యొక్క మోటు మేఖలకట్టబడి యుండెను. ఒక కౌపీనమును
 ధరించెను. భుజముమీద మోటైనశుభ్ర యజ్ఞోపవీతము దూరమున
 నుండియే కనబడుచుండెను. శ్యామవర్ణమగు సుందర తేజస్వియగు
 శరీరమందాతడు మృగచర్మమును గప్పకొని యుండెను. తల
 మీద చిన్న చిన్న తామ వర్ణముగల తళుకులు వ్రేలాడుచుండెను.
 చంకలో గొడుగుండెను. భుజము మీద బొంతయుండెను. పథ
 శ్రమచే శ్రమించుటచే నాతనికివస్తువు లన్నియును భారభూతములై
 యుండెను. ఎప్పుడైన నవితమ స్థానమునుండి జారిపోయినచోఁ
 గొన్ని క్రిందబడుచుండెను. కొన్నికదలు చుండెను. ఒక్కొక్క

ప్పుడు పరస్పరము కలిసికొనుచుండును. ఒక్కొక్కప్పుడు వక్ర గతినిఁ జెందును వాని నన్నిటిని సవరించుకొనుచు చిన్న చిన్న పాదములతో నడచుచు బలియొక్క యజ్ఞమండపమునకుఁ జేరెను. ఆతని యపరిమిత తేజస్సునుగాంచి, ఆతని కాంతిచేఁ బ్రభావితమై భృగువంశ బ్రాహ్మణులును, నితర బ్రాహ్మణులును వెంటనే యంత్రమువలె సంకల్పము లేకనే తమకుఁదాము నిలుచుండిరి. అగ్నికుండములోని అగ్నులును బ్రజ్వలితములై కుండమునకుఁ జైకి వచ్చి భగవానునకు స్వాగతమొసంగెను. యజ్ఞమునకు యజమాని యగు బలిచక్రవర్తి విచిత్ర బ్రాహ్మణ వేషమునుగాంచి ముగ్ధుడై, యాతఁడు తోలోన నమః పూర్వకముగఁదమ సర్వస్వము నాతని చరణములకు సమర్పించెను.

నాల్గువైపులను కలకలము బయలుదేరెను. ఒక వరమసుంద రుఁడును, వామదేవ సదృశుఁడును, దేవస్వీయును, దపస్వీయునగు బ్రహ్మచారి యజ్ఞమండపమునకు వచ్చుటను గాంచి శ్రీ పురుషులు గుంపులు గుంపులుగ నీ మరుగుజ్జు వటువును జూడసాగిరి. ఆతని సమస్త అంగములును, నుపాంగములును నాతని రూపమున కను రూపముగ నుండెను. అతిమహాహరముగను, బరమదర్శనీయుఁడు గను నున్న నా బ్రహ్మచారినిఁ కాంచి అందఱును నాత్మ విస్మృతినిఁ జెందిరి.

యజమానుఁడగు బలిచక్రవర్తి లేచి యెదురుగవచ్చి వానికి స్వాగత మొసంగెను. బరిగరు పశ్చెరమందు చరణములను గడిగెను విద్యుత్తముగ మంత్రములను బఠించి ఆతని కర్ఘ్యము నొసంగెను.

అత్యంత మనోహరమును మృదువునగు నాసనమును నాతనికిఁ గూర్చుండుట కొసంగెను. వామనవటువు తన కమండులువును నొకవైపుననుంచి, బొంతను భుజముపైనుండి తీసి, మృగచర్మమును సవరించుకొని, దండమును బొంతసహాయమున నుంచి ఆతఁడు సుఖాసనమునఁ గూర్చుండెను. వామనుఁడు కూర్చుండినమీదట బలి శాస్త్రోక్త విధిచే నావిచిత్రాతిథియగు పిప్రునిఁబూజించెను. తులసీ చందన గంధమిశ్రిత జలముచేఁ జరిణములను గడిగెను. అర్ఘ్య ఆచమనీయముల నొసంగి, యజ్ఞోపవీత వస్త్రములను గంధపుష్పములను, మాలా, ధూప, నైవేద్య, ఫల దక్షిణాదులను సమర్పించి హారతి నొసంగెను. మధుర వినీత వచనములతో స్తుతించెను. మరల నాతని పునీతపాదోదకములను శ్రద్ధాభక్తులతో శిరస్సున నుంచెను. నర్మదాతీరమున నుండగానే గంగవచ్చినదని ఆ నీటిని గృహమందంతటను జల్లుకొనెను. భృగుకచ్ఛపమందే గంగా నర్మదల సంగమమైనది. విష్ణుపాదోకమును గంగయను పేరు కలదు. దేవాధి దేవుఁడును, జంద్రశేఖరుఁడును, వృషభ ధ్వజుఁడునగు శంకరుఁ డందుల కనియే భక్తిభావముతో దానిని శిరమున ధరించినాఁడు.

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! యోగ్యుఁడగు నతిథి తన యజ్ఞ మండపమునకు వచ్చుటను గాంచిన బలి హర్షమునకు మేరలేకుండెను. ఆతఁడు తన యపూర్వమగు నతిథి సంతోషము నొనర్చుటకై యేదియో అడుగుట కుద్యుక్తుఁడయ్యెను.

బలీ - వామనుఁడు

శ్లో॥ యద్యద్యతో వాంచసి తత్ప్రతీచ్ఛమే
త్వామర్థినం విప్రసుతాను తర్కయే ।
గాంకాంచనం గుణవద్ధామ మృష్టమ్ ॥
తథాన్న పేయ ముతవా విప్రకన్యామ్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౮ అ. ౩౨ శ్లో॥

మ॥ వరచేలంబులో మాడలో ఫలములో వన్యంబులో గోవులో
హరులో రత్నములో రథంబులో విమృష్టాన్నంబులో కన్యలో
కరులో కాంచనమో నికేతనములో గ్రామంబులో భూములో
ధరణీ ఖండమో కాక యేమడిగెదో ధాత్రీ సురేంద్రోత్తమా॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ప్రపంచములో మనస్సులగు వారు నల్చిత్రల కియరానిది
లేదు. వృథివ్యపేజో వాయురాకాశములను నీ వంచ భూతములు
భగవానునిచే నిర్మింపఁబడినవి. ఏవఁడైనఁ దానొక నీటి బిందువును
నిర్మింపఁ దలంచిన నిర్మింపఁ జాలఁడు. భూతముల నుత్పన్న
మొనర్చుశక్తి భూత భావనుఁడగు భగవంతుని యందే కలదు. ఈ
ప్రపంచమందున్న సువర్ణము, వెండి, మణిమాణిక్యములు, భవ
నములు, మేడలు, తోటలు, ఉద్యానవనములు, పుష్పములు, వస్త్ర

ములు, చందనము, స్త్రీ పురుషులు, గుఱ్ఱములు, వీనులు, ఒంటెలు; గోవులు, తోడేళ్ళు, మేకలు మొదలగు జీవ పదార్థములన్నియును బంచ భూతముల సంయోగము చేతనే యేర్పడినవి. మన దేహమును బంచ భూతములతో నిర్మింపఁ బడినది ఒకా నొక దినమున నిదియును బూడిదయై, క్రుళ్ళి, మలమై పంచభూతములలో గలిసిపోవును. ఈ దేహము నశ్వరమైనపుడు దీనిద్వారా ఉపార్జింపఁ బడిన లేక నిర్మితపదార్థముల వినాశము లెట్లు కాఁగలవు. ఇవన్నియును నొకానొక దినమున భూతములలోఁ గలిసిపోవును. ఈ నశ్వర పదార్థములందు సేవ్విచ్చాపూర్వకముగ మమత్వమును దొరిగించుట చేతను, సత్పాత్రకు దానమొసంగుటచేతను నవినాశి లభించినచో నిట్టి లాభప్రదమగు వ్యాపారమునే బుద్ధిమంతుఁడు చేయఁదలఁపడు ? పతనము నుండి రక్షించునదియే పాత్ర. అక్షత పాత్రయందు నీరు, నేయి, నూనె వీనితో నింపినచో నది పగుల కున్నఁ జాత్రయందుండినచో నది పడిపోదు. అనఁగా దానికిఁ బతనము కలుగదు. ఇదే విధముగ మానవునిఁ బతనము నుండిరక్షించు వాఁడు పతిత పాపనుడగు శ్రీహరియే. అందువలన నన్నిటికంటే శ్రేష్ఠమగు పాత్ర ఆతఁడనియే చెప్పఁబడినది. భగవానున కర్పించిన వస్తువు క్షయింపజేసదై నను నక్షయమగును. నాశవంతమైనను నవినాశియగును. కావునఁ దనకున్న సర్వస్వమును సత్పాత్ర సర్వరూపుఁడగు శ్రీహరికే సమర్పింపవలయును.

శ్రీ శుక దేవుడిట్లనెను :- “రాజా ! బలి వామనమూర్తికి పూజ చేయఁగానే చేతులను జోడించుకొని యిట్లనెను :- స్వామీ ! మీ

దీనునకు దర్శనమొనంగి మిక్కిలి దయ చూపితిరి. ఈ యజ్ఞ భూమిని మీ పాదరజముచేఁ బరమపావన మొనర్చితిరి. నేను మీకే విధముగ సేవ చేయవలయునో, యేమి పనికి మిమ్ములను విను తింపవలయునో తోచుటలేదు.”

వామనవటువిట్టనెను :- “రాజా ! మేమేమి యోగ్యులము. బిక్షుక బ్రాహ్మణులము. నీయశము దిగ్విజంతముల వ్యాపించి యున్నది. నీ వ్రతంశను విని యితర దర్శకులు వచ్చినట్లే నీ యజ్ఞమును జూచుటకు నేనును వచ్చితిని.”

విసీతభావముతో బలి యిట్టనెను :- “స్వామీ ! నేనుమిమ్ముల నితర సాధారణ దర్శకుల వలె భావించుట లేదు. నేను మిమ్ములను మనుష్యునిగా భావించుటలేదు. సమస్త రాజర్షుల, బ్రహ్మర్షుల తప స్సుల యొక్క తపో మూర్తియని భావించుచు, నా యజ్ఞమును గృతార్థ మొనర్చ వచ్చినట్లను కొనుచున్నాను.”

వామన వటువిట్టనెను :- “రాజా ! నీవు ధర్మాతుడవు. అతిథి నే విధముగ భగవద్బుద్ధితో సత్కార్య మొనర్చవలయునో నీకు బాగుగాఁ దెలియును. అందువలననే నీవిట్టి శిష్టాచార వాక్యము లను బలుకుచున్నావు. మంచిది శిష్టాచారమైనది. ఇప్పుడు నీ బనినిఁ గావింపుము. దేవర్షి పితృతర్పణము తానరింపుము. యజ్ఞహవన మొనర్చి వృణ్యము నార్జించుకొనుము.”

ఇదివిని బలి యిట్టనెను :- “స్వామీ ! మీవంటి వారి దేవ ధర్మత ధర్మమైన తరువాతఁ గూడ నింక నాకు కర్తవ్యశేష

ముండునా ! మీ పవిత్ర పాదపద్మముల నెప్పుడు ప్రక్షాళన మొనర్చితినో అప్పుడే నా పాపములన్నియును నశించినవని నేను దలచుచున్నాను. నేను విధ్యుక్తముగఁ జేసిన సమస్త యజ్ఞముల ఫలమును బొందితిని. మీ చరణామృతమును బానమొనర్చి. శ్రద్ధతో శిరస్సున ధరించి నేను నేడు పవిత్ర తీర్థములందు స్నానము చేసిన వాడనైతిని. నేను సమస్త దేవతలను, ఋషులను, పితరులను సంతృప్తి నొందించితిని. ఈ కోమల చరణకమలములీ భూమినిదాకుటచే నిది పవిత్రమైనది. మీరు నన్నత్యంత మనుగ్రహించితిరి. నేను మిమ్మొక్క విషయమడుగఁ దలచుచున్నాను, కాని అడుగుటకు సంకోచించుచున్నాను.”

వటువగు వామనుఁడిట్లనెను :- “లేదు రాజా! సంకోచింప బని యేమున్నది ? నీవడుగఁ దలచినది నిస్సంకోచముగ నడుగుము.”

బలి యిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరు నన్నేదో యాచింపవచ్చి నట్లు భావించుచున్నాను.”

సర్వీ వటువగు వామనుఁ డిట్లనెను:- మహారాజా! నీకెట్లు తెలిసినది?”

బలి విసిత భావముతో నిట్లనెను:- “స్వామీ! నాకు నిశ్చయము కాలేదు. కాని మీరేదో ప్రయోజనము కొఱకై వచ్చినట్లను మానించుచున్నాను. మీ బ్రాహ్మణ వేషమే చెప్పుచున్నది. బ్రాహ్మ

బుడు భిక్షుకుడై జన్మించును. ఆతనికి సాంసారికప్రపంచముతో, బ్రయోజనములేదు. ఆతఁడెవరి కడనైనను వెడలినచో యాచించుటకే పోవును మీరీ బ్రహ్మచారి వేషమును ధరించితిరి. బ్రహ్మచారికి తన నిత్య కర్మకును, అభ్యయమునకే అవకాశములేదు. ఆతఁడే గృహస్థుని కడకైనను వెడలినచో నేదో ఆవశ్యక వస్తువు కొఱకై వెడలును. బ్రాహ్మణులకు రెండవ అజీవిక అధ్యాపనము, యజ్ఞమును జేయించుట, దానమును గ్రహించుట, యజ్ఞోత్సవమునకు బ్రాహ్మణు లేదియో ఆశతో వెడలుదురు. ఈ కారణములన్నిటినిఁ బట్టి మీరేదో ఆవశ్యకమగు వస్తువును యాచించుటకు వచ్చితిరని నేనూహించితిని. నా యనుమానము నిత్యము కాదు కదా!”

రాజుయొక్క యీ ప్రశ్నను విని భిక్షకుడగు వామనుఁడు కొంచెము లజ్జించి నట్లయ్యెను. లజ్జా దీనతాయుక్తమగు నప్పుతో సంచేతనము నాతఁడీ యనుమానము సత్యమని యంగీకరించెను.

బలి యాతని తపస్తేజ, సౌందర్య సరళతాన్వభావమునకు బరమానందమును జెందుచుండెను. ఇప్పుడాతని లజ్జాయుతమగు నప్పుచే నాతని సాహసము పెరిగి యిట్లనెను:- “స్వామీ! లజ్జింప వలసిన పనిలేదు. మీరు బ్రహ్మచారులు, సత్పాత్రులు, మీవంటి సత్పాత్ర నన్ను గౌరవాన్నితు నొనర్చుటకై నన్ను యాచింప వచ్చితిరి. మీ బ్రాహ్మణుల కృపచే మావద్ద నేవస్తువును గొదువ యనునది లేదు. మీరేది యడుగ దలచితిరో దానినడుఁగుడు. మీరు రాజ్యము నడిగినను దాని నొనంగుటకు నిర్ధముగ నున్నాను.

నవ్వి వామను డిట్టనెను :- “రాజా! చిన్నవాడను రాజ్య మేమి చేయగలను?”

బలి యిట్టనెను:- “అయితే, మీకిష్టము వచ్చినదేఅడుగుడు మీరు చిన్నవటు బ్రహ్మచారులు. పిల్లలకుఁబాలనిన నిష్టము. మీరు పాలు త్రాగుటకు గోవు కావలసియుండిన నొకటిగాని, రెండు, పది, యిరువది, యేబది, నూఱు, వేయి, పదివేలు, లక్ష, రెండులక్షలు మీకెన్ని గోవులు కావలసియుండిన నన్నిటికంటె సుందరమైనవి యును, పాడివియును, నెక్కు డుగఁ బాలిచ్చునవియును నడుగుడు”

వామనుఁ డిట్టనెను;- మహారాజా! గోవులను నేనెచ్చట గట్టు కొని తిరిగెదను? నేనెంత చిన్నవాడనో చూచుచున్నావుకదా! నా శరీరమునే తీసికొని పోవుట కష్టముగ నున్నది.

బలిచక్రవర్తి మిక్కిలి యుత్సాహముతో నిట్టనెను :- “మంచిది గోవులు కాకుండినఁ బోనిండు, మీకెంత సువర్ణము కావల యునో తీసుకొని పొండు. మీవద్ద సువర్ణ ముండినచో సమస్త సామగ్రులును వానికవియే రాగలవు. భోజనమడుగుడు, వస్త్రముల నడుగుడు, పాలు, మీగడ, వెన్న, పాలకోవా, మొదలైన వన్ని యును నీ డబ్బుచేఁ రాగలవు. డబ్బున్నవారివద్దకు గొప్ప గొప్ప గుణవంతులును, శ్రేష్ఠాతి శ్రేష్ఠ పండితులును, నుత్తమ కళాకారు లును వచ్చుచుండురు. సమస్త గుణములును గాంచనమున నివాస మొనర్చుచుండును. కావున మీరు యధేచ్ఛగా బంగారము నడుగుడు.”

చామనుఁడిట్లనెను:- మహారాజా! బంగారము నెచ్చటఁగట్టుకొని తిరుగుదును? సువర్ణము రాఁగానే వ్యవహార మందసత్యత వచ్చును. ధనమదము వృద్ధియగును దానియందాసక్తి కలుగును. ధనికులకు దయ యనునది యుండదు. రజోగుణము వృద్ధియగును. అందఱతో వైరము కలుగును. అందఱాతనిఁ గొట్టి వానినుండి ధగము లాగుకొన వలయునను కొనుచుందురు.”

అంత బలి యిట్లనెను:- మంచిది సువర్ణమును గైకొనకుఁడు నేను మీకత్యంత సుందరమగు భవనము నిప్పించెదను. దానిలో మెత్తని పరుపులు పరువఁ బడియుండును. బంగారపు టుయ్యెల యుండును. అత్యంత సుందరమగు నవ్విచ్చమును, దెల్లిగనునుండిన వస్త్రములు కొట్లనిండ బియ్యము నిండియుండును. సమస్త పదార్థము లందుండును. తినుటకు లేహ్య, చోష్య, భక్ష్య, భోజ్య, పేయ పదార్థములుండును. త్రాగుట కత్యుత్తములగు పదార్థములు కలవు. ఇట్టి నర్వ సంపద్యుక్తమును, సమస్త సామాగ్రులతో సంపన్న మైన పదార్థములతోఁ గూడుకొనిన దానిని దానము కావించెదను. నా కింకను వివాహము కాలేదు. గృహిణి లేక గృహమెందుకని మీరన వచ్చును. ఇటుకలును రాళ్ళతోఁ గట్టఁబడినవి యిండ్లుకావు. ఇట్టివానిలో నుండువారిని గృహస్థులవరు. అట్లైనఁ బెద్ద పెద్ద మీసములను, గడ్డములను, జడలను బెంచుకొనిన సాధువులును నిండ్లలో నివసించు చుండెదరు. వీరు గృహస్థుని పిలువ బడరు. గృహిణి యుండు గృహమే వాస్తవమున గృహము. అట్లైన మీకు వివాహేచ్ఛయే యున్నచో నేదోవిధమున మీరే ఒక బ్రాహ్మణ

కన్యకును వెదుకు కొనుడు. నేను మీకు వివాహ మొనర్చెదను. బ్రహ్మచారులగు మిమ్ము గృహస్థుగా నొనర్చెదను. రెండు కాళ్లను నాల్గుకాళ్లుగాఁ జేయఁగలను. నిర్వాహము కొఱకు గ్రామము కావలయు ననిన గ్రామముల నిప్పించెదను. గుఱ్ఱము కావలసియుండిన గుఱ్ఱము మీయింట వాఁకిటఁ గట్టించెదను ఏనుఁగు కావలయుననిన నేనుఁగు నొసంగెదను. రథమును గోరుకొనినచో సుందర సువర్ణ మండితమగు రథము నిప్పించెదను. మీరును మీ గృహిణియు దానిలో. గూర్చిండి సుఖపూర్వకముగఁ దిరుగుచుండ వచ్చును. ఈ వస్తువులన్నియును గాక మీకింకేమైనను గావలసి యుండిన దాని నడుగవచ్చును. సంకోచములేక అడుగవచ్చును. కృపణుల నడిగిన లఱ్ఱవేయును స్వయముగ శ్రద్ధతో నొసంగుటకు సమాత్యుకు లైనపుడు దాని నడుగుటలో లఱ్ఱించుట వ్యర్థము.

శ్రీ శుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా! రాజు సమస్తవిధములను దన కనుకూలుడనియును, సమస్తమును నొసంగుట కుత్సంగించు చున్నాఁడనియుఁ దెలిసికొని, ఆతని నింకను దృఢ మొనర్చుటకు, ఆతనిని మాటలతోఁ గట్టుటకును, నాతని మోసగింపఁ గపటవేషమును ధరించిన యా బ్రాహ్మణ దేవత ఆతనితో నేమో పలుకుచుండెనుఁ ఆతనికేమి కావలయునో సూటిగాఁ చెప్పక, దానికి గొప్ప భూమికను బంధించి చెప్పుట కారంభించెను.

వామనుఁడు బలి కులమును గూర్చి ప్రశంసించుట

శ్లో॥ వచస్త వైతజ్ఞనదేవ సూన్యతమ్
కులోచితం ధర్మయుతం యశస్కరమ్ ।
యస్యప్రమాణం భృగువః సాంపరాయే
పితామహః కులవృద్ధః ప్రశాంతః॥

—శ్రీభాగ. ౮స్కం. ౧౯౮. ౨శ్లో॥

సీ. జననాథ నీమాట సత్యంబు సత్కిర్తి
దంబుఁగలార్హంబు ధర్మయుతముఁ
గరుణానువర్తులు ఘవతత్త్వమూర్తులు
గాని మీకులమందుఁ గలుగ రొడులు
రణభీరువులు వితరణభీరువులు లేరు
ప్రత్యర్థు లర్థులు ప్రబ్ధికోనిన
దానశౌండిమమునఁ దనువుదు రధికులై
మీరాతలందఱు మేటిమగలు.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

నీతియుక్తులతోఁజేయఁబడిన కార్యమే బాగుగ నిర్దించును.
అన్ని కార్యములందును నెట్లు యుక్తియుండునో భిక్షమెత్తుట
యందును యుక్తియుండును. “దీనితో నేమియును లాభములేదు.

భిక్షమెత్తుకొని తింద"మని లోకులనుచుందురు. దీనినిబట్టి భిక్ష మెత్తుట అన్నిటికంటె సరళ కార్యమని తేలుచున్నది. కాని వాస్తవమున విషయమిదికాదు. భిక్షమెత్తుట చాల కఠినకార్యము. ఇతరుల హృదయమున దయాసంచారము గావింపజేసి, పరిశ్రమచే సంపాదించిన డబ్బును దీసికొనుట సరళకార్యముకాదు. దీనికొరకును బుద్ధిబలమును యుక్తియును గావలయును. భిక్షకుడు దాత దృష్టి తనమీదఁబడునట్లు వేషమునువేయవలయును. వాస్తవమున నీతనికి ధనమవసరమని వానినిఁ జూడఁగనే దాతకు దోచవలయును. అందువలననే చాలమంది బిచ్చగాండ్రెరుపు రంగును రాచుకొని, దానిమీద గట్టునుగట్టి తమ శరీరమందు కృత్రిమగాయమును జూపించెదరు. చాలమంది ఒక కాలిని భూమిలో బాతుకొని, దాని స్థానమునఁ గొయ్యి కాలినుంచి కుండివారుగాఁ బ్రదర్శించెదరు; చాలమంది ఒక చేతిని జొక్కాయందు దాచుకొని, ఆస్థానమునఁ గొయ్యితోఁ జేయఁబడిన కృత్రిమ హస్తమును దగిలించుకొని తాము చేతులు లేనివారమని చెప్పుకొనుచుందురు. కొందఱు కన్నులుండి యును గ్రుడ్డివారుగ నభినయించెదరు. చాలమంది స్త్రీలు కృత్రిమ పసిబిడ్డల నేర్పాటుచేసికొనియును, నింకొకరి పిల్లలను దెచ్చియును నప్పుడే కనినవారివలెఁ గనఁబడుచుందురు. సారాంశమేమనఁగా దాతయొక్క హృదయములో నీయవలయునని భావన యెట్లు కలుగునో అట్టి వేషమును భిక్షకుడు వేయవలయును. పండితుఁ డైనఁ బని జరుగుచోఁ బండితవేషమును వేయవలయును. వేషము

వలన ప్రభావము మానవునిపైన వెంటనే పడును. స్వభావము సహవాసముచేఁ దెలియఁబడును. అందువలననే భగవానుఁడు దయ నీయమైన బ్రహ్మచారిభిక్షుక బ్రాహ్మణవేషమును ధరించెను.

భిక్షగాఁడైనవాఁడు ముందుగా దాతకడనే యే నడతలు సాగునో, ఎట్టివారిని మన్నించునో తెలిసికొనవలయును. అధికముగ వాఙ్మయగుచో వానికడకుఁబోయి వానినిఁ బ్రశంసింప వలయును. అతనిని శ్రేష్ఠుడగు దాతయని పలుకవలెను. మూఁడవ విషయము దాతయొక్క వంశము వారిదివరలో నిర్ధనులును, భిక్షగాండ్రు నైనప్పటికిని, రాక్షసులవలెఁ గ్రూరులుగ నుండినను వారి నత్యధికముగఁ బ్రశంసింప వలయును. వానివలన నాతనికి కులీనతాభి మానము జాగృతిని జెందును. నాల్గవ విషయము - స్వయముగ దాతను మధుర శబ్దములతో నాతఁ డొనర్చిన కార్యములను గోరంత లను గొండంతలుగఁ బ్రశంసింప వలయును. ఇట్టికార్యముల నింకె వరు చేయఁగలరన వలయును. ఐదవవిషయము-తనకీ వస్తువు కావలయునను తనయభిప్రాయములను వెంటనే చెప్పరాదు. గొప్ప భూమిక నేర్పాటు చేసికొని చివరకుఁ బ్రసంగము రాగానే సరళతలోఁ దనకుఁ గావలసిన దానిని బయటపెట్టవలయును. చివరకు నాకీవస్తువు ముఖ్యముగఁ గావలసియున్నది. అదియెచ్చటనైన లభించినచో మీకడకు వచ్చి శ్రమపెట్టువాఁడను గాననవలెను.

ఆఱవ విషయ మేమనఁగా-మొదటి నుండియును లోభముగ నుండరాదు. ఈవస్తువు నాకవసరము లేకుండిన నేనడిగెడు వాఁడనే కానని ముందుగాఁ దన నిస్సహాయతను వెల్లడింపవలయును. తన

త్యాగవృత్తిని బ్రశంసించుచు దాతను దనవైపున కాకర్షింప వలయును. ఈవిషయముల నన్నిటిని దృష్టిలోఁ బెట్టుకొని యాచకుఁడు దాతయును నుదారుఁడు నగువానిని యాచించినచో నాతని యాచన యెన్నటికిని విఫలము కాదు. ఉత్తమ భిక్షుకుఁడు యథాశక్తిగ లోభివాని నెన్నటికిని నడుగరాదు. కృపఁబడకవేళ యిచ్చినను బదిచోటులం దప యశస్సును గావించును. శ్రేష్ఠుఁడగువాఁడు లేదన్నను నాతఁడు చాల సిగ్గుపడును. ఈ విషయమును భిక్షుకులకు శిక్షన మొనంగుటకే భగవానుఁడు భిక్షుక వేషము ధరించినాఁడు.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! బలిచక్రవర్తి అత్యంతో దారతతో వటువగు వామనునితోఁ గోరిన వస్తువు నడుగ వచ్చునని బలవంత పెట్టఁగా నాతని నుబ్బించుటకై భిక్షుకుఁడగు భగవానుఁడు భిక్షగానియొక్క సమస్త లీలలను బ్రదర్శించుచుండెను. ఈ సమయమున బలిచక్రవర్తి శుక్రాచార్యుని గుప్పిటలో నున్నాడని గ్రహించెను. ఈతఁ డాతఁడేమి చెప్పిన దానినిఁ జేయును. అందు వలన ముందుగా నాతఁడు శుక్రాచార్యునిఁ బ్రశంసించుచు నిట్లనెను:- రాజా ! నీవు ధన్యుఁడవు మేము నిన్ను గూర్చిన ప్రశంసను వినిన దానికంటె నెక్కుడుగనున్నది. ఏలనుండదు? ఎవనియొక్క సమ్మతి దాత, పురోహితుఁడు, గురువు, సమస్తైహ లౌకిక పాదలౌకిక కార్యములను జేయించు వాఁడనగు భృగునందనుఁడు శుక్రాచార్యులై యున్నారో నీమాటలు దాని కనురూపముగనే యున్నవి. సేవకుని వ్యవహారమును గాంచి స్వామి వ్యవహారమును దెలిసికొన వచ్చును.

శిష్యుని యోగ్యతను జిట్టి గురువుయొక్క యోగ్యత సూహింపవలసి యున్నది. ఒక భిక్షకుని సమ్మూఖమున నిట్టి యుదార, మధుర, నిశ్చల పదనములను శుక్రాచార్యుని శిష్యులై పలుకఁగలరు. అటు లీన శిష్యుడై యుండినచో గుర్వాజ్ఞను మన్నింపఁడు నీ కులము విషయమున జెప్పవలసిన దేమున్నది ?”

అత్యంత నమ్రుడై లజ్జించుచు బలిచక్రవర్తి యిట్లనెను :-
 “ప్రభూ ! నేను మీ బ్రాహ్మణులకు వాసుడను”

అత్యంతోల్లాస స్వరమున వామన వటు విట్లనెను :- “మహా రాజా ! ఇట్టినమ్రత అకులీనులకు రానేరాదు. నీవు బ్రాహ్మణ సేవ కుడవు ఇందాశ్చర్య మేమియును లేదు. బ్రాహ్మణుల నిమిత్తమై తన బ్రాణముల నొసంగిన వీరోచనునకు నీవు పుత్రుడవు.”

వీరోచన మహారాజు గొప్పతేజస్వి, యశస్వి, శూరవీరుడు, దాత, ధనుర్వేద విశారదుడు ఆతడు దన బాహుబలముచే స్వర్గమును జయించెను. దేవతలను స్వర్గమునుండి తరిమివైచెను. ఆతడు త్రిలోకములను శాసించెను. ఆతనికడ కెప్పుడు వచ్చి బ్రాహ్మణు లేవస్తువును యాచించినను వెంటనే యిచ్చెడువాడు ఆతనికడ బ్రాహ్మణుల కీయరాని వస్తువనునది లేదు. సురగణ మాతని జయింపఁ జాలక కపటముతో జయింపఁ దలచిరి. ఇంద్రాది దేవతలు బ్రాహ్మణ వేషములను ధరించి ఆతని కడకు వచ్చిరి బ్రాహ్మణ భక్తుడగు వీరోచనుడు వారికి యభేష్టముగ స్వాగత సత్కారము లొనర్చి, వారు యథార్థమగు బ్రాహ్మణులు కారనియు, తమకు

శత్రువులగు దేవతలు బ్రాహ్మణ వేషములను ధరించి తనకడకు వచ్చిరనియుఁ దెలిసికొన్నను నాతఁడిట్లనుకొనెను :- “వీరెవరైనఁ గానిండు, బ్రాహ్మణ వేషములను ధరించి నా కడకు వచ్చినారు, కావున వీరిని నేను బ్రాహ్మణులకు వలె స్వాగత సత్కారము తొనర్పవలయును.” ఇట్లాలోచించి వారిని విద్భుక్తముగఁ బూజించి చివరకిట్లనెను :- “బ్రాహ్మణులారా ! మీ రేప్రయోజనము కొరకై నాకడకు వచ్చితిరో దానిని జెప్పుడు, నేను మీ కేప్రేమకార్య మొనర్పవలయును.”

వారిలో బ్రాహ్మణ వేషమును ధరించిన సహస్రాక్షుడగు నిండ్రుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! మా కోరికను నెరవేర్చెదనని మీరు మాటసీయవలెను అట్లై ననే మేము మిమ్ము యాచించెదము.”

అంత వీరోచన మహారాజిట్లనెను :- “బ్రాహ్మణులారా ! మీరు నాయందింత టవిశ్వాసమేల కలిగియున్నారు మీరడుగఁ దలచిన దేమో నిస్సంకోచముగ నడుగవచ్చును. నా వద్ద బ్రాహ్మణుల కీయరాని వస్తువేమియును లేదు.”

ఇది విని యిండ్రుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! మేము మీ మిగిలిన ఆయువును గోరుచున్నాము. మాకు మీ జీవితము నొనంగుడు.”

అత్యంత హర్షముతో బ్రాహ్మణ భక్తుడగు వీరోచనమహారాజిట్లనెను :- “బ్రాహ్మణులారా ! నేడు నేను గృతార్థుడనైతిని. నా

జీవితము ఛన్యమైనది. అది బ్రాహ్మణులకు పనికివచ్చినది. నేను నా జీవన ప్రాణములను సహర్షముగ మీకు సమర్పించుచున్నాను.”

వామనవటువిట్టనెను :- “రాజా! ఇట్లు పనికి యాతఁడెంద్రు నెఱిగియును తన జీవితమొసంగెను. అతని వీర్యము నుండి నీవు పుట్టితివి. తండ్రియే పుత్రుఁడై యుద్భవించును. తండ్రియొక్క ఆత్మయే పుత్రరూపమునఁ బరిణమించును. నీవును సంతతి బ్రాహ్మణభక్తుడవే, ఈ విషయమున నాశ్చర్యమును జెందవలసిన వనిలేదు. ఏలయనఁగా నీవు పరమభక్తుడవు, యశస్వివి, అసురాధిపుడగు వీరోచనుని పుత్రుడవు.”

సిగ్గుతో బలి యిట్టనెను :- స్వామీ ! నే నాతని చరణ ధూళితోనైన సరిపోలఁజాలను. నాకట్టి గుణము నూర్ణకొలది జన్మముల కైనను రాఁజాలదు.”

వామనవటువు వికసేతుఁడై యిట్టనెను :- “రాజా ! నీవట్టి పలుకులను బలుకకుము. మీ కులములో నందఱును నిట్టివారే వారందఱలో గుణములుకలవు. అందఱును నేకమై నీలో ఘనీభూతులైరి. నీ తండ్రియగు బ్రహ్మాదునిగూర్చి చెప్పుట దీపముతో నూర్యుని జూపించుటయగును. భగవంతుని గుణములవలె నాతని గుణములును నర్వత్ర తీర్తింపబడుచుండును. భగవంతుని యశము వలె లోకములో నాతని యశస్సును వ్యాపించియున్నది. ఆతఁడు భక్తతోకైకాగ్రణి. వూజు నీయుఁడు, ఆదర్శమూర్తి, ఏ కులమందు భక్త శిరోమణియగు బ్రహ్మాదుఁడు వ్రకాశించుచున్నాఁడో,

తన నిర్మల నిష్కళంక సుయశముచేఁ బ్రపంచమందు సూర్యుని వలె దేదీప్యమాన మగుచున్నాఁడో రాజా! ఆ కులమందే నీవు జన్మించితివి. ఆ ప్రహ్లాదుఁడు నీ తండ్రికి తండ్రి. పౌత్రునకా గుణము లేలరావు మీకు బ్రాహ్మణ భక్త్యాదిసద్గుణములు కులపరం పరచే బైత్పక సంపత్తియైయున్నది. మీపూర్వజులు బ్రాహ్మణులకు చానమొసంగుటలో శూర వీరులు. అంతేకాదు. వీరుఁడననుకొను యోధుఁడెవఁడును వచ్చి రణమును యాచించి యూరకపోయిన వారెవరును లేరు. శుభ పర్వమందుగాని, యుద్ధస్థలమందుగాని వచ్చి ధనమును గాని, యుద్ధమును గాని యాచించినచో నీతండ్రి గాని, తాతలు గాని, ముత్తాతలుగాని వెనుకాడలేదు వారి సమ్మఖము నకు వచ్చినపు డెవరును నిరాశులై పోలేదు. అట్టి యెడ నేనేల నిరాశుఁడనై పోగలను.

బలి విట్టనెను :- “ద్విజవరా! మిమ్ములను జూడఁగా జిన్న వారుగా నున్నారు. మా యీ విషయములన్నియును మీకెట్లు తెలిసినవి? మాతండ్రి, తాతల, ముత్తాతల విషయములన్నియును మీకుఁదెలిసినవి. చూడఁగా మీరు సర్వజ్ఞులుగఁ గనఁబడుచున్నారు’

నవ్వి వామనవటు విట్టనెను :- “రాజా! ఇందులో సర్వజ్ఞత యేమున్నది? సూర్య, చంద్ర, పృథివీ, సముద్ర హిమాలయముల నెట్లందఁ జెఱుగుదురో అట్లే వంశవిఖ్యాతియును జగద్విదితమే. ఈ ప్రపంచమంతయును మీయశస్సుచే నిండియున్నది. రాజా! శూర వీరులును, పరాక్రమవంతులును, యశస్వులును, విశ్వ విజయులును

నైన నీతండ్రియును, తాతయును, ముత్తాతలును మిగిలినవారి నంగతియేల వారు విష్ణువును గూడ మెప్పించినవారు. నీవు అనేక సార్లు శుక్రాచార్యుల వలనను, ప్రాచీన ఋషిమునుల వలనను వారి యితహాసమును వినియేయుండువు. ఆ విషయములలో గొంత వరకు నేను జెప్పెదను. నీవు సావధానముగ వినవలెను. సంకోచింపవలదు. వారిచరిత్రములను వినిన నీకును లాభము కలుగఁ గలదు.”

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! ఇట్లుపలికి కపట వామనుఁడు బలినిఁ బొగడుటకును, ఆతని ప్రవీణామహులను బ్రశంసించుట కుద్యమించెను.

.....

వామనుడు బలియొక్క ప్రవీణామహులఁ
బ్రశంసించుట

శ్లో॥ యతోజాతో హిరణ్యాక్షశ్చరన్నేక ఇమాం మహామ్
ప్రతివార దిగ్విజయే నావిందత గదాయుధః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౯ ఆ. ౫ శ్లో॥

వ. తొల్లి మీ మూడవ తాత హిరణ్యాక్షుండు విశ్వజయంబు సేసి గదాయుధుండై భూతలంబునఁ ప్రతివీరులంగానక సంచరించె.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

వంశపరంపరా ప్రభావము కొలదిగనో గొప్పగనో తప్పక యుండును. తన పూర్వజుల కీర్తి యశములను, గార్యములను స్మరించుటచేతను, శ్రవణమొనర్చుటచేతను దనకును నుత్తేజము కలుగును. కావుననే యుద్ధములో నేను ఫలాని వంశము వాడనని తమతోదాము కప్పించుకొనుచుందురు. సూత, మాగధ, వందీ గణము వారి పూర్వజుల యశమును గానమొనర్చుచుందురు. దాని మూలమున వారి ప్రభావమును స్మరించి ప్రాణవణముగ యుద్ధము చేయుదురు. కులము వారు చేసిన కార్యములను స్మరించుటచే బిరికివారి ధమనులందును వీరరక్తము వేగముతో సంచార మొనర్చును. ఈ విషయమున నొక ప్రాచీన కథకలదు.

ఇద్దరు ఒక విషయమునఁ బోరాడు కొనుచుండిరి. వారిలో నొకఁడు వైశ్యుఁడుఁ రెండవవాఁడు క్షత్రియుఁడు. వైశ్యుడు హృష్ట పుష్టముగను లావుగ స్థూలకాయుఁడుగ నుండెను. రెండవవాఁడు క్షత్రియుడు దుర్బలుఁడు, సన్ననివాఁడు, నిర్బలుఁడుఁ క్షీణకాయుడు మాటలలోఁ జేతులు కలియు స్థితివచ్చెను. వైశ్యుడు బలవంతుఁడు స్థూలకాయుడు ఆతఁడు క్షత్రియునిఁ గ్రిందపడవైచి, వాని రొమ్ము మీదఁ గూర్చిండి మిక్కిలి గర్వముతో నివృడేమనెదవోచెప్పుము.”

దుర్బలుఁడగు వాడింతటి లావుమనుష్యుని భారమును సహింపఁ జాలక పోయెను. ఆతని ప్రాణము లవనిపోయెను. ఉమా పణమును గోరుకొనుట కాతఁడు క్రిందనే పడియుండి మిక్కిలి స్నేహముతో నిట్లనెను:- “సోధరా! నీవేజాతివాడవు. నీజన్మ యే కులములో నైనది?”

జయించినవాడు సింహమువలెనగును. విజయోల్లాసమున గర్వముతో నిట్లనెను:- మేము వైశ్యులము. ఎమిచేసెదవో చెప్పుము.

ఇది వినఁగానే క్షత్రియుని ధమనులయందు జాతిగతమగు వీరత్వము సంచారమయ్యెను. గద్దించి ఆతఁడిట్లనెను:- “ఓరీ కోమటి! ధనమందును, వ్యాపార బుద్ధియందు నీవు నన్నుజయించిన జయింతువుగాని శారీరకబలముతో నీవు నన్నెట్లు జయింపగలవురా? ఇట్లు పలికి ఆతఁడు వెంటనే వానినిఁ గ్రిందబడవైచి క్షత్రియుఁడు పైనఁగూర్చుండెను, అందఱును దీనినిఁగాంచి నవ్వి యిట్లనిరి :- కులాగతముగ వచ్చు ప్రభావ ముండితీరును.”

శ్రీ శుక దేవుడు పరీక్షన్మహారాజుతో నిట్లనెను:- “రాజా! బలికి నుత్సాహము గలిగించుటకై వామనుఁడతని తండ్రి, తాతలప్రశంస లొనర్పఁగా బలి యుత్సాహమును జెందుచున్నాఁడని తెలిసికొని, యిప్పుడాతఁడు ప్రవీతామహాలను బ్రశంసించుచుండెను. వామనుఁ డిట్లనెను :- “రాజా మీ వంశము సాక్షాత్తుగ బ్రహ్మానుండి ఆరంభ మైనది. బ్రహ్మ మానసపుత్రుఁడు కశ్యపుఁడు. ఆతనికి దితి. అదితి మొదలైనవారు పదుముగ్గురు పత్నులుకలరు. తపస్వియగు ఋషి, ఈ సమస్త స్థావరజంగమ దృశ్యజగత్తు ఆతని సృష్టి. ఆతఁడు బ్రహ్మవలె రెండవ ప్రజాపతి. ఆతనికి దితియను భార్యయందు హిరణ్యకశిపు హిరణ్యాక్షులను నిర్దరాదిదైత్యు లుదయించిరి. వారే నీకు ప్రథమ పూర్వజులు. హిరణ్యకశిపుని పుత్రుఁడు ప్రహ్లాదుడు. ప్రహ్లాదునకు వీరోచనుఁడు, వీరోచనునకు నీవు. నీకున్న నీవంశి.

తేజస్వులును, యశస్వులును, దాతలును, శివభక్తులైన బాణాదులు సూర్యుడు పుత్రులకలరు. నీ కులమందు శూరత్వము, దానము, వీరత్వము పూర్వమునుండియును బరంపరాగతముగ వచ్చుచున్నది. నీ తండ్రి, తాతలయొక్క దానశీలతయు. వీరత్వమును, భక్తిని గూర్చి యత్కించిదిగ్దర్శనముగఁ జెప్పితిని. ఇప్పుడు నీవు నీ ప్రవీణామహాల విషయమును వినుము.”

నీప్రవీణామహు లిద్దరిలో హిరణ్య కశిపుఁడు పెద్దవాఁడు. హిరణ్యాక్షుఁడు చిన్నవాఁడు. హిరణ్యాక్షుఁడతి శూరుఁడు. ప్రపంచము దాతనితోఁదలపడు వా డట్లుండనిండు, ఆతని నమ్ముఖమున నిల్చుండఁగలవాఁడును లేకుండెను. ఇంద్రాది లోకపాలురు ఆతని నామమును వినఁగానే గడగడ వణకుచుండెడు వారు. ఆతఁడు చేతిలో గదను బట్టుకొని సమస్తలోకమున దిగ్విజయమును జెందుటకు వెడలెను. అందఱును యుద్ధమునకు బిలిచెనుగాని యందఱును. బాదముల మీదఁబడి క్షమింపవేడుకొనిరి. సాక్షాద్విష్టువునకుఁ గూడ ఆతనితోఁ బోర సాహసము లేకపోయెను. వంది రూపమును ధరించి ఆతని భయమునకుఁ బాతాళమున దాగెను. ఆ వీరుఁ డాతనిని వెదుకుకొనుచుఁ బాతాళమునకుఁగూడ పోయెను. ఏలయనఁగా యుద్ధము కొఱకాతని చేయి దురదయెత్తుచుండెను. అప్పుడిద్దరును దలపడిరి. ఈ యసురవర వీరుఁడు సూకర వేషధారియగు విష్ణువును నొప్పించెను. ఏదో విధముగ నాతఁడు చంపఁబడినను నాతని జలమును

స్మరించుచు విష్ణువు తనను బరాజితుని గనే భావించెను. విష్ణువు సర్వత్ర భూరి భూరి ప్రశంస లొనర్చునట్లుగ నాతఁడు యుద్ధమందు విష్ణువును సంతুষ్టపరచెను.

ఆతనియన్న పారణ్యకశిపుడు తనతమ్ముని మరణమును విని చేత గదను ధరించి విష్ణువుతోఁబోరఁబోయెను. అప్పుడు విష్ణుభగవానునకు గుండెలదరెను. బరాక్రమవంతుడగు నావీరుఁడు సరిగా వైకుంఠమునకుఁబోయి నేను విష్ణువును జంపిగాని తిరుగ ననెను.”

ఈ వీరునితోఁ దాను జయింపఁజాలనని విష్ణువనుకొనెను. “వీనినిఁ జంపకున్న నన్ను వదలఁడు. బయట నెచ్చటనైనను దాగినచో నాతఁడు నన్ను వెదుకఁగలఁడు. ఏలయనఁగా సీతని దృష్టి జాహ్మదృష్టి” అని యిట్లాలోచించుకొని విష్ణువాతని హృదయములో దాగుకొనెను. కన్నులలోని పాపలు కన్నులనెట్లు చూడఁజాలవో అట్లే పారణ్యకశిపుఁడు హృదయములో దాగిన విష్ణువును జూడఁజాలకపోయెను. ఆతఁడు వైకుంఠములో నలువైపులను వెదకినను విష్ణువు కనబడలేదు. అంతనాతఁడు పృథివిని లాగివైచెను. స్వర్గమును వెదకెను. మహర్లోక, జనలోక, తపోలోక, సత్యాదిలోకములందును, దశదిశలందును, సప్తసముద్రములందును, సప్తపాతాళములందును, సమస్తస్థానములందును వెదకెను. విష్ణువు బయటయుండినఁ గనఁబడెనువాడే. ఆతఁడు గడగడ వణకుచు, సూక్ష్మశరీరమును ధరించి పారణ్యకశిపుని శరీరమందుఁ బ్రవేశించెను. సర్వత్ర వెదకినను విష్ణువు కనబడకపోగా నాతఁడు గర్జించి అహంకారముతో

నిట్లనెను :- “విష్ణువును నేను జయించినాను. అతడు నాభయమున మరణించినాడు. ఉండియుండినచో గనబడెడువాడే.” ఈ విధముగ విష్ణువు నెమర్కొన్నవారు మీ పూర్వజులు. అతని పుణ్య ప్రభావముచేతనే బ్రహ్మాదునివంటి విశ్వవిఖ్యాత భగవద్భక్తుడౌతనికి బుత్రుడైనాడు. అట్లే అతనికి వీరోచనునకు నొక ఋషి పుత్రునకును గొప్ప జగడము వచ్చెను. వీరోచనుడు నేను గొప్పయనిన, ఋషి నేనే గొప్పయనెను. ఇద్దరును ప్రహ్లాదుని మధ్య వర్తిగా నెన్నుకొనిరి. ఇద్దరును బరస్పరము వారు తమ ప్రాణముల నొడ్డిరి. ప్రహ్లాదుడు మిక్కిలి ధర్మ సంకటములోబడెను, కాని అతడు సత్యధర్మములను విడువలేదు. వీరోచనునికంటె ఋషి కుమారుడే శ్రేష్ఠుడని ప్రహ్లాదుడు నిర్భయముగ నిర్ణయము గావించెను. రాజా ! మీ కులమువారేది చెప్పదలచిరో దానిని జెప్పుదురు. దేని నీయదలచెదరో దాని నిచ్చెదరు. ఇంతవరకెవరునూ నిరాశులై పోలేదు. ఎవరికిని వచనమొసంగి తప్పనులేదు.

నీవు వారికి దీనివేసినవాడవుకావు. నీలో వాఱందరయొక్క సమగ్రగుణములును సమావేశమైనవి. నీవు నీ బాహుబలముచే దేవతలను జయించి స్వర్గాధిపత్యమును సంపాదించితివి, త్రిలోకములును నీకు వశమైనవి. అయినను నీవు విషయభోగలిప్తుడవు కాలేదు. నిరంతరము దాన పుణ్య యజ్ఞ యాగములందు లగ్నుడవైనావు. సదా కల్పవృక్షమువలె యాచకుల మనోరథములను పూర్ణమొనర్చుచున్నావు. చంద్రునివలె నందఱకును శీతలతా వ్రదానమొనర్చుచున్నావు. సూర్యునివలె నందఱకును బ్రకాశ మొసంగుచున్నావు.

నీవు పృథివీకండెను సహనశీలుడవు. వాయువువలె భోగములందు
స్థిరముడవు. జలములకువలె జీవులకు జీవనము. ఆకాశమువలె
నిర్మలుడవు. ఇదంతయును గురుకృపాఫలము. నీ గురుదేవుడగు
శుక్రాచార్యుడు సర్వసమర్థుడు నీకు పాతకరమగు ధర్మమును
సదా శిక్షణ మొసంగుచుండును. నీకు ధర్మమందచలితదీక్ష కలుగుట
వారి శిక్షణ ఫలితమే.”

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా! ఆ చిన్న వామనవటుని
ముఖమున నిట్టి ధారా ప్రవాహమగు వక్తృతను విని గుణగ్రాహి
యగు బలి చకితుడయ్యెను. ఈ మధుర భాషియగు పిల్లవానికి
సర్వస్వమును దానమొనర్పవలయునను బుద్ధికలిగెను. అందువలన
మిక్కిలి యుల్లాసముతో నిట్లనెను:- “బ్రహ్మణకుమారా! పరమ
పూజనీయుడవగు వటూ! బ్రహ్మచారీ! నీవు నీ కోరికను వెల్ల
డించుము. నా కోరిక నెరవేరదేమోనను శంక నేమాత్రమును బెట్టు
కొనకుము. మీరేది యడిగినదానిని నేను సంకోచింపక యీయఁ
గలను. నీవు సంకోచమును వదలి నీ యిచ్ఛననుసరించి వస్తువు
నడుగుము.”

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా! ఇది వినియును వటుఁ
వూరకుండెను. అతఁ డేమియు నడుగలేదు. బలిచక్రవర్తి మాటి
మాటికిని నడుగుడని బలవంత మొనర్చు చుండెను.”

వామసుండు బలిని మూడడుగు లడుగుట

శ్లో॥ తస్మాత్త్వత్ మహిమీష ద్వితేహం వరదర్ష భత్ ।

వదాని త్రిణి దైత్యేంద్ర సమ్మతాని పదా మమ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౯ అ. ౧౬ శ్లో॥

ఆ. సీవు రాజవనుచు నిభిలంబు నడుగుట

దగవు గాదు నాకుఁ దగిన కొలఁది

యేను వేడికొనిన యీ పదత్రయమును

జాలదనక యిమ్ము చాలుఁజాలు ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

గొప్పవారికడ నల్పవస్తువును యాచించుట అవమాన మొనర్చుటయే; కాని అడుగు యాచకుఁడు కపటియై, వ్రేలినిఁ బట్టుకొని తర్వాత జేతినిఁ బట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించినచో గొప్పవారు నంకటములోఁ బడిపోవుదురు. వానిగతి సర్పము, చుంచువలె నగును. మ్రొంగుటకును వీలులేదు. క్రక్కుటకును వీలులేదు. ఈ విధముగఁబలికి, మాట యిచ్చిన తరువాత వారు అవుననలేరు, కాదనలేరు. కాని మనస్వియు జ్ఞానియు నగువారు ప్రాణముండఁగాఁ బ్రతిజ్ఞను వీడఁ జాలరు. అప్పుడే వారికిరీ ప్రపంచమున నమర మగును. వారు పరాజితులైనను విజయులే.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- రాజా ! బలిచక్రవర్తి మాటిమాటికిని వామన వటువును వాంఛిత వస్తువు నడుగుఁడని బలవంత మొనర్పఁగా నాతఁడు బలిచక్రవర్తితో నిట్లనెను :- “దైత్యేంద్రా ! నీవు వరదాతలలో విభ్యాతుఁడవు. త్రిలోకములందును నీయొక్కవిమల ధవళ కీర్తి వ్యాపించియున్నది. సర్వత్ర నీ దానము విషయమునఁ బ్రసిద్ధి కలదు. అందువలననే నేనును నిన్ను గొంచెముగ నడుగుటకు వచ్చియున్నాను.”

ఇది విని యుల్లాసముతో బలి యిట్లనెను :- “నరియే అడుగుము. బ్రాహ్మణోత్తమా ! నీకిష్టము వచ్చిన దడుగుమని నేనెంత సేపటి నుండియో ప్రార్థించుట లేదా ?”

వటు విట్లనెను :- “నాకు కొంచెముగ భూమి నీయవలయును.” బలి అత్యంత హర్షముతో నిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఈ భూమినంతయును మీదియే.

వామనుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! నేను లోభియగు బ్రాహ్మణుడను గాను. నాకు కావలసిన దానికంటె నెక్కుడుగ సంగ్రహింపను’ నాకు నా కాలియడుగు కొలతతో మూఁడడుగులు కొలిచి దానమిమ్ము.”

ఇది విని బలి చక్రవర్తి పక పక నవ్వి యిట్లనెను :- “పిల్లల బుద్ధి పిదపబుద్ధియును పెద్దల వాక్య మసత్యము కాదు. మాటలలో మీకు పెద్దవారిని మించిపోయినారు. కాని పిల్లతనపు చేష్ట లెచ్చటికి పోగలవు ? మీ స్వార్థ విషయమున మీ తబోధ శిశువువలె నైతితి.

అయ్యా! యాచనలో నావంటి చక్రవర్తిని మంచి మంచి యుక్తుల తోడను, మధుర వాక్కులతోడను బ్రసన్నునిఁ గావించుకొని మూడడుగుల భూమి నడుగుటేమిటి? సమస్త పృథివి నడుగ వచ్చునే, అడిగి అడిగి మూడడుగు లడుగుటయ్యా?

ఇది విని వామనవటు విట్టనెను:- “రాజా! యాచన అన్నిటి కంటె నికృష్టకార్యము. ఋషులు దానమును గ్రహించుట కూడ దనిరి వా రపరిగ్రహ వ్రతమును గూర్చి భూరి భూరి వ్రశంసలొనర్చిరి. ఒకవేళ యాచింపక తప్పకున్నచో దానమును గ్రహింప వలసి వచ్చినచోఁ గష్టముగ జీవనము గడుచునంత మాత్రమే గ్రహింప వలయును. ఈ నియమమున నావశ్యక వస్తువును దానముగ గ్రహించిన నేవిధమగు దోషమును నంటడు.”

బలి యిట్టనెను:- “మంచిది. ఇది బాగుగనేయున్నది. కాని దానిలో మూడడుగుల నేలతో నేమగును? మీరువరుండనైనబరుండ లేరుకదా! కష్టము గాక మీకు లభించిన దేముండును. మీకు కష్టము కలుగఁగానే మరల నాకడకు వచ్చి యిట్టనెదరు:- “ఈ కొంచెమున నాకు జరుగుటలేదు. ఇంక మూడు బారలీయ వలయును.” దాని తోడను మీకు పనిజరుగదు అగ్నిహోత్రము నెచ్చటఁ బెట్టుకొందురు? ఆపు నెచ్చటఁ గట్టివైచుకొందురు? బావి నెచ్చట ద్రవ్వించు కొందురు? చెట్ల నెచ్చట నాటుకొందురు? కథాప్రవచనములకు బీఠ మెచ్చట నేర్పాటు చేయుదురు? విద్యార్థులు వచ్చినచో వారి కెచ్చటఁ జదువును జెప్పెదరు? మరల మీరు నాకడకు రావలసినదే. ఇట్లు

మాటి మాటికి నడుగుటకంటె మిరొక్కసారియే యధేచ్ఛగా నడుగుడు. నేను దానమొసంగు నప్పటి విషయము నెక్కుడు శ్రద్ధతోఁ జూచుచుందును. అన్నిటికంటె మిక్కిలి తక్కువ దాన మేమనఁగా నా యాచకుడు మరల నింకెవరి కడకును వాని జీవితములోఁబోయి యాచింపరాదు; చెయి జాపరాదు. మీరింక నెక్కుడుగ భూమి నడుగుడు. మీ పాదములు చూచినఁ జిన్నవిగ నున్నవి. వీనితోఁ గొలిచిన నెంతటి భూమి రాగలదు?”

ఇది విని వామనుఁ డిట్లనెను:- “రాజా! మనుష్యులందఱును దమ చేతులతోఁ దొంబడి యాజంగుశములుందురు. పెద్దవారికి పెద్ద వ్రేళ్ళుండును. చిన్నవాండ్రకు చిన్నవ్రేళ్ళుండును. నాకూరక కూర్చిండి జప మొనర్చుకొనుటకే భూమి చాలును. ఇతరుల స్థలములోఁ గూర్చిండి జపతపము తొనర్చిన నందులో సగము భాగము వారికిఁ బోవును. కావున నాకుఁ గేవలము కూర్చుండుటకు మాత్రమే భూమి కావలయును.”

బలి యిట్లనెను:- ‘స్వామీ! ఇదంతయును సత్యమే. కాని పూర్ణ సంతృప్తినిఁ జెందు నంతటి భూమిని కోరుకొనుడు.’

అంత వామనుఁ డిట్లనెను:- ‘రాజా! పృథివివలన సంతృప్తినిఁ జెందినవారెవరో ఒక్కరిపేరును నాకు జెప్పుము. మూడడుగులతో సంతృప్తినిఁ జెందనివాఁడు, నప్త ద్వీపయుతమును, నవఖండ మండి తమునగు నీ పృథివినంతను బడసినను సంతృప్తినిఁ జెందఁజాలఁడు మనువగు ప్రేయవ్రతుడు, గయుడు, భగీరథుడు, రావణుడు, హిరణ్యకశిపుడు, మొదలగు గొప్ప గొప్ప తేజస్వులును బ్రతాప

శాలురును రాజులెందరౌ యుండిరి. వీరందఱును సప్త ద్వీపాధి పతులే, నప్తసమ్మద యుతమగు నీవసుంధరయందు వారి యాజ్ఞ మన్నింపబడు చుండెడిది. కాని వారును జివరకు తృష్ణకు వశీ భూతులై పృథివికొఱకు పోరాడుచుండిరి. వారి తృష్ణ శాంతింప లేదు. ఈ విషయముఁ నెంతగా ననుభవించిన సంతగాఁ దృష్ణ పెరుగును. యయాతి మహారాజు తన వృద్ధావస్థను దన పుత్రున కొసంగి, ఆతని యువావస్థతో భోగముల ననుభవించెను. చివర కాతఁడిట్లు చెప్పినాఁడు:- ‘విషయముల వ్రచురతలో సుఖములేదు, శాంతిలేదు, సంతోషము లేదు, తృప్తిలేదు. వాని నుప భోగించు టచేఁ దృష్ణ అధికాధికముగఁ బెరుగుచుండును. కావున రాజా ! నేను మూఁడడుగుల భూమికి మించి సచికముగ గ్రహింపను. నాకిదియే బ్రహ్మాండము.’

బలి యిట్లనెను :- “స్వామీ ! నాకేమియును నిబ్బందిలేదు, మీరు మూఁడడుగులు గైకొనుఁడు. మూఁడులోకములను గైకొనుఁడు. నేనన్నిటికిని సిద్ధముగనే యున్నాను. కాని అది నా పదప్రతిష్ఠకు విరుద్ధమగు విషయము. మీరు చిన్న వారు, చిన్న వస్తువునడుగుటకు సంకోచింపరు. కాని యిది నాకు మాత్రమవమాన కరమగు విషయము. మీరు నా కనుహపమగు దానము నడుగుఁడు.

కపటియగు వామను డిట్లనెను :- “రాజా ! నేను బ్రాహ్మ ణుఁడను. బ్రాహ్మణునకు ముఖ్యధనము సంతోషము. బ్రాహ్మణుఁ డావశ్యకతకు మించిన వస్తువులను సంగ్రహించినను, లోభము

పెరిగినను వానికి పతన మనివార్యము. బ్రాహ్మణుడు లభించిన దానితో సంతృప్తినిఁ జెందవలయును. నీటి వలన నగ్ని చల్లారినట్లు, అసంతోషముచే బ్రాహ్మణుని తేజము నశించును. నాకు సర్వమును మూడడుగులే యగుచుండఁగా నేనధికముగ నేల యాచింపవలయును ? అధికముగ సంగ్రహించి పాపభాగి నేల కావలయును ?

దైత్యరాజగు బలి, బాలకుని యీ హఠమును గాంచి యిట్ట నెను, - “ప్రపంచములో మూడు హఠములు ప్రసిద్ధములు. రాజ హఠము, శ్రీహఠము, బాలహఠము నేను రాజునుగాఁబట్టి నాహఠము నాకు తెలియదు. నారాజీ పత్నివత కాఁబట్టి ఆమె నాతో నెన్నడూ హఠమును గావింపదు. సదా నాతోడనే కలిసిమెలసి యుండును కావున దాని విషయమునను నాకనుభవము లేదు. కాని బాలహఠమును నేను ప్రత్యక్షముగ నేడు చూచితిని. నాల్గుశములుకలిగి చిన్న చిన్న కమల దళములవలె నున్నవీ బ్రాహ్మణకుమారుని చరణములు. వానితోఁ గొలుచుకొని యీతఁడు పృథివిని గైకొనదలచుచున్నాఁడు. అవియైనను లక్ష, రెండు లక్షలు, వేయి రెండువేల యడుగులు కాదు. కేవలము మూడడుగులకు మాత్రము కోరుకొనుచున్నాఁడు నా కిచ్చుటకును సిగ్గుగుచున్నది. చెప్పుకొనుటకును సిగ్గుగుచున్నది. అంత వామనునితో నిట్టనెను :- “బ్రహ్మచారీ ! నాయనా ! ఇంకఁ గొంచెమడుగుడు.”

హఠవ్యర్థకముగఁ గవటియగు బ్రాహ్మణుఁడిట్టనెను :- “రాజా ! నావని దీనితోడనే తీరిపోగలదు. ఏలయనఁగా దనకెంత కావలయునో అంతయే అర్థసంగ్రహమొనర్చుట ఉచితము. ధర్మ పంగతము, న్యాయము.”

నవ్వి బలి యిట్లనెను :- “మంచిది స్వామీ ! గైకొనుడు. మూడడుగుల వృథివిని. కాని, కొలుచుకొనునప్పుడు కొంచెము సాగ వలయును.”

వటువగు వామనుడు నవ్వుచు నుపేక్షాస్వరమున యిట్ల నెను :- “అట్లైనఁ జూతములెండు, నీవు ముందు సంకల్ప మొన ర్చుము. తర్వాత నేమి కాగలదో తరువాత నీవే చూడఁగలవు.”

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! వామనుని యీ మాటలను విని బలిచక్రవర్తి ఆతనికిఁ బృథివి నొసంగుట కుద్యుక్తుడయ్యెను. శుక్రాచార్యునకీ వటు వామనుని యథార్థరూపము తెలియును. ఈతఁడు మోసగించుచున్నాఁడని ఆతని కిదివరకే తెలియును. ఈతఁడు తన శిష్యుని సర్వస్వమును హరింపదలచుచున్నాఁడని బలిని సంకల్ప మొనర్చుటను విరమింప జేయుటకై ఆతనికి నీతిని బోధింపఁదలచెను.”

.....

శుక్రాచార్యుఁడు శిష్యున కుపదేశించుట

శ్లో॥ ఏషతే స్థానమైశ్వర్యం శ్రియం తేజోయశః శ్రుతమ్ ।

దాన్యత్యాచ్చిద్య శక్త్రాయ మాయామాణవకో హరిః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౯ ఆ. ౩౨ శ్లో॥

సీ॥ దనుజేంద్ర యీతఁడు ధరణీసురుఁడు గాఁడు

దేవకార్యంబు సాధించుకొఱకు

హరి విష్ణుఁడవ్యయుం డదితి గర్భంబునఁ

గశ్యవసూనుఁడై కలిగెనకట ।

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

యజమాని హితముకొఱకు ముందుండువాడే పురోహితుఁడు. యజమాని పురోహిత సంబంధము వీతాపుత్ర సంబంధమువంటిదిగ నుండును. పురోహితుని పుత్రపుత్రికలతో నన్న చెల్లెండ్ర సంబంధ ముండును. యజమాను నింటినిఁ బురోహితుఁడు తన యిల్లుగా భావించును. అతని హితము కొఱకు సదా తత్పరత వహించి యుండును. యజమానుఁడును బురోహితు నడుగక ఇహలోక పరలోక సంబంధములగు కార్యముల నొనర్పఁడు. తండ్రి యాజ్ఞల నైనను దిరస్కరింపవచ్చునుగాని పురోహితుని ఆజ్ఞలను దిరస్కరించుట అసంభవము. వశిష్టమహర్షి తన యజమానుఁడగు మహారాజుతో నీపుత్రుఁడు ధర్మవిరుద్ధముగ శ్రాద్ధపదార్థమునుండి కొంత తినినాఁడు. కావున వీనిని నీరాజ్యమునుండి వెడలనడుపుము.” అనెను, ఇంతటి చిన్న అపరాధమునకై తన రాజ్యమున కధికారి యగు యువరాజును శాశ్వతముగ దేశభ్రష్టు నొనర్ప నేమంత న్యాయము?” కాని దీని నడుగువారెవరు? పురోహితుని యాజ్ఞకు విరుద్ధముగ మాట్లాడువాడెవఁడు?” రాజాతని వెడలఁగొట్టెను. ఇంతకుఁ జెప్పఁ దలచిన సారాంశమేమనఁగా యజమానుఁడు పురో

హితుని సమస్తాజ్ఞలను నను నచ అనకయే పాలనజేసెడువాడు. పురోహితుడును దన తపస్తేజములచే నిరంతరము యజమానుని హితమునే కాంక్షించుచుండును, ఆతని యున్నతినిఁ దన యున్నత గను, ఆతని అవనతినిఁ దన యవనతిగను దలఁచెడువాడు. అందువలన నీ సంబంధము మిక్కిలి పవిత్రమైనదిగ నెన్నఁబడుచున్నది. కాలక్రమముననీసంబంధము లోపించెను.

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! చాల సేపటి వరకు వాదవివాదములు జరుగఁగా వామనుడు తన మూఁడడుగుల పృథివి మీదనే నిలువఁబడెను. అప్పుడు బలీ చక్రవర్తి యిట్లనెను :- “మంచిది స్వామీ ! మీయిష్టము. తీసుకొనుఁడు మూఁడడుగుల నేలనే గైకొనుఁడు. నా రాజ్యములో నేచ్చటనైనను మీకిష్టము వచ్చిన చోటున మూఁడడుగులను గొలుచుకొనుఁడు. నేను జేతిలోనికి జలమును గైకొని నంకల్పమొనర్చెదను.” ఇట్లు పలికి ఆతఁడు సువర్ణమయమగు ఝారీ చెంబునుండి జలమును దీసికొని శుక్రాచార్యులతో నంకల్పమును జేయించుఁడనఁగా శుక్రాచార్యుడు శుష్కహాసమొనర్చి యిట్లనెను :- “రాజా ! నీవేమి చేయఁబోవు చున్నావు?”

ఉల్లాసముతో బలీ యిట్లనెను :- “స్వామీ ! మీరు చూచుట లేదా యీ బ్రాహ్మణ బాలకుఁడెంతటి సుందర తేజస్వి, తపస్వియో ఈతని భూదానమొనర్చుచున్నాను.”

దృఢతా సర్వమున శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- “పనిలేదు, సంకల్పము చేయవలసిన బనిలేదు, ఈతనికి భూదాన మొనర్చుట ఉచితముకాదు.”

ఇది విని బలిచక్రవర్తి నిర్భాంతపోయెను. దానమొనర్చుటలో గురుదేవుఁ డింతవరకెన్నడును గాదనలేదు. నేఁడిట్టి సూతనాజ్ఞ యెట్లు వచ్చినది? విస్మితుడై దీనతాన్వరమున నిట్లనెను :- “పాపమీ బ్రాహ్మణకుమారుఁడు న్వయముగ మిక్కిలి సంకోచముతో జాలి తక్కువ భూమినడిగినాఁడు. దానినైన నిచ్చుటకు మీరిష్టపడుట లేదు. కారణమేమి?”

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- “కారణమేమున్నది? బ్రాహ్మణుఁ డైనచో నీయవచ్చును. ఈతఁడు మోసగాఁడు. కపటవేషమును దాల్చినాఁడు. ఈతఁడు విష్ణువయ్యా విష్ణువు. మరుగుజ్జువాడై నటకునివలె లీలయొనర్చుచున్నాఁడు. ఈతఁడు తన్ను దాచుకొను చున్నాఁడు; కాని నావద్ద దాగఁగలడా? నేనీతని చేష్టలన్నిటి నెఱుఁగుదును. నాకీతని ఆటవయేడు వజ్రకును దెలియును. ఈతఁడు మహా మాయావి. నీ ముత్రాతను సగము సింహము సగము నరుడై సంహరించెను. నీ చిన్నముత్రాతను శూకరమై చంపినాఁడు. ఇప్పుడు మరుగుజ్జై నిన్ను మోసగింపవచ్చినాఁడు. నేను నా సమ్మతిమున సన్న్యాసమును జరుగఁగోరును. నేను పృథివీదానము నొసంగ నీయను.”

బలి సరళతతో నిట్టనెను :- “ఏల వృథాగా శంకించెదరు ? ఇట్లు సందేహించుచో నందరను సందేహింపవచ్చును. ఎవరైనఁ గానిఁడు, భిక్షగాఁడై వచ్చినాఁడు. మూఁడడుగుల భూమినే అడుగు చున్నాఁడు. ఈయనిండు.”

తనమాటను సమర్థించుకొనుచు శుక్రాచార్యుఁ డిట్టనెను :- “మూఁడడుగులే యని భావింపకుము. ఈమూఁడడుగుల తోడనే సమస్తమును గ్రహింపఁగలఁడు. మూఁడడుగుల తోడనే యీతఁడు త్రిలోకములను గొలుచుకొనఁ గలఁడు. నీయిల్లు, వాఁకిలి, యశము, ఐశ్వర్యము, ధనము, లక్ష్మి వేయేల సర్వస్వమును హరించి యీ దేవతల కొసంగ గలఁడు. నాకీతని సంగతి తెలియనిదికాదు. ఈతఁడు కశ్యపుని వీర్యమున నదితి గర్భమున నుద్భవించినాఁడు. ఈతని జన్మకు ముఖ్యోద్దేశ్యము దేవతాకార్యమును సాధించుటయే. అసురులనుండి సమస్త సంపత్తునపహరించి సురల కొసంగఁగలఁడు. ఈతనికేదైన నిచ్చితివా సర్వస్వమునిచ్చినవాఁడవు కాగలవు అసురులకు క్షేమము లేదు, కల్యాణములేదు, ఐశ్వర్యములేదు, వృద్ధి లేదు, రాజ్యములేదు. ఇప్పుడు దేవతలు తిరుగుచున్నట్లు తిరుగఁ గలరు. కావున నేను నాశక్తి యున్నంతవరకు దానమీయనీయను.”

ఈమాటలు వినఁగానే బలికి మిక్కిలి దుఃఖము కలిగి యిట్టనెను :- “అయ్యా ! ఈచిన్నపిల్లవాని ముందిట్టి రూక్షమగు పల్కులు వల్కెదరేల ! పిల్లవాడు మొదట సంకోచ వశమున నడుగనే యడుగతేడు. నేనెంతో చెప్పఁగా నడిగినాఁడు అయినను

దానిని మీరడ్డగించుచున్నారు. “బ్రాహ్మణుడింకొక బ్రాహ్మణునిఁ గాంచి కుక్కవలె గురగురలాడుచుండు” నను సామెత నిజమైనది. ఒక్కసారి ప్రతిజ్ఞ చేసిన తరువాతఁగాదనుటెట్లు? నే నసత్యవాదిని గావలయునని మీ యుద్దేశ్యమా? నాప్రతిజ్ఞను నెరవేర్చుకుండు మందురా?”

శుక్రాచార్యుఁడు గంభీరముగ నిట్లనెను :- “ఓయీ పిచ్చి వాడా! అసత్యవాదియై వచ్చిన వానికడ నిజమేమి సాగును. ప్రతిజ్ఞను విఫలముచేయవచ్చిన వానికి సఫలమెట్లగును? నీవీతనికి మూఁడడుగుల భూమినొసంగుటకు ప్రతిజ్ఞ నొనర్చియుంటివి. నీకు చిన్న చిన్నగఁ గమల దళమువలెఁ గనఁబడుచున్న నీతని పాదములు కృత్రిమ పాదములు. కొలుచునప్పుడు చూడవలయును నీవు ఈ విశ్వవ్యాపకుఁడగు వటువు ఒకపాదముతో సమస్త పృథి వినిఁ జాలాశ సహితముగఁగొలుచును, రెండవదానితో నాకాశ ముండున్న సమస్తలోకములను గొలుచును. రెండడుగుల తోడనే యీ యూర్ధ్వాధోలోకములను విశ్వబ్రహ్మాండమును గొలిచివేయును. తర్వాత మూఁడవదానికి నీవెచ్చటఁ దేగలవు? నేనే అసత్యవాదిని కాఁగలను. మూఁడడుగులు దానమొసంగి యాయఁజాలకున్నచో నీవు నరకమునకుఁబోగలవు ప్రతిజ్ఞ నొనర్చి యాయఁజాలని వాడవై పాపులు పడు నరకమునఁబడి యాతనల ననుభవింపవలసి వచ్చును. అసత్యవాదివి కాఁజాలకున్నచో స్వామీ! ఇంత నేనీయఁ జాలను” అనుము. ఏదైన నొక్కటే. ఈతఁడడిగినంత నీవీయఁ జాలవు.”

దీనతతో బలి యిట్లనెను :- “అట్లనకుఁడు గురుదేవా ! ఇప్పుడొక్కసారి నోట వెలువడిన మాట శక్తికొలఁది పాలింపఁబడ వలయును.”

శుక్రాచార్యుఁడు కసరును నిట్లనెను :- “ఓయీ ! నీవు పిచ్చివాఁడవువలెనున్నావే? నోటి నుండి నవ్వులాటకు వెలువడిన వెన్నో వచ్చుచున్నవి మానవుఁడు తన హితమును జూచుకొనవలయును.”

బలి యిట్లనెను:- “స్వామీ ! మీరు మాటిమాటికిని దానము యొక్క మూలమునే హరించు మాటలను బలుకుచున్నారు. నౌక తోనికి నీరు వృద్ధియైనను, ఇంటిలో ధనము వృద్ధియైనను లోభముచే దానినుంచరాదు. వెదజల్లవలయును. దానమువలన ధనము వృద్ధియగును. ఈ లోకమునఁ గీర్తియును, బరలోకమున సుఖమును లభించును.

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- “నాయనా ! ఈ విషయమును నీకు నేను మరలఁ జెప్పుచున్నాను. దానమొనర్చుట చెడ్డది కాదు కాని ముందుగ నాత్మ, తరువాతఁ బరమాత్మ. తన ఆ జీవికను రక్షణ మొనర్చుకొని మిగిలినదానిని దాన పుణ్యములకు వినియోగింప వలయును. ఇంటిలోని వారు ఆఁకలిచేఁ జచ్చుచుండునపుడు మనము దాన మొనర్చినచో నది దానమును గాదు. పుణ్యమునుగాదు. పాపము అధర్మము. తనకాశ్చితులైనవారిని ముందుగా రక్షించుట కర్తవ్యము. తన యా జీవిక నష్టమగునట్లుచేయు దానము దానము కాఁజాలదు.

నీకు ప్రతి మాసమునకు రు 100-00 నూలు రూకలదాయము కలదు. నీవు దానపుజ్ఞాదులకు దాని నుండి రు 20-00 యిరువది రూకలను ఖర్చుపెట్టి మిగిలినది గృహ కార్యములకు వినియోగించినది యుచితమే. ఒక్కసారిగా సంతయు నిచ్చివైచినచో నీవు పరివార సహితముగ నాకలిచేఁ జావవలసినదే, అడుగుకొని తిరుగవలసినదే. దానపుజ్ఞములు వదలిపోవును. స్వయముగ నితరులను యాచింపవలసి యుండును. ఇది ధర్మముకాదు, అధర్మము, ఆ జీవికాయుక్తపురుషుఁడే దాన, యజ్ఞ, తప, సత్కర్మాదుల ననుష్ఠింపఁగలఁడు.”

బలి యిట్లనెను :- “తనసర్వస్వమును దాన ధర్మములకు వినియోగపడుటకంటె నింక మంచివిషయమేమున్నది ?”

శుక్రాచార్యుఁడత్యంత మమత్వముతో నిట్లనెను : “నాయనా! త్యాగులకును విరాగులకును నీ విషయము లుచితములేమో కాని గృహస్థులకివి యుచితములు కావు.”

బలి యిట్లనెను :- “గృహస్థుల కేది యుచితము.”

శుక్రాచార్యుఁడిట్లనెను :- “ఆతఁడు వ్యావహారిక ధర్మము నాశ్రయింపవలయును. ధర్మమని తెలిసికొని యేవిషయమునను హఠము చేయరాదు.”

బలి యిట్లనెను :- “స్వామీ ! వ్యావహారిక ధర్మమేది ?”

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- “అయితే వినుము. నేను నీకు వ్యావహారిక ధర్మమును జెప్పెదను.”

శ్రీశుక దేవుఁ డిట్లనెను : “రాజా ! ఇట్లు వలికి శుక్రాచార్యుఁడు బలికి వ్యావహారిక ధర్మము నుపదేశింపసాగెను.”

.....

శుక్రాచార్యుని వ్యావహారిక ధర్మము

శ్లో॥ దర్మాయ యశసేఽర్థాయ కామాయ స్వజనాయ చ ।
పంచధా విభజిన్ విత్తమిహాముత్ర చ మోదతే ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౯ అ. ౨౫ శ్లో॥

సీ॥ దనయింటఁగల సర్వ ధనమును నైదుభా
గములుగా విభజించి కామమునకు

ఆ॥ నర్థమునకు ధర్మ యశముల కాశ్రిత,
బృందములకు నమతఁబెట్టునట్టి
పురుషుఁడిందుఁజూర్ణుఁడై మోదించు,
దన్నుమానిచేత దగవు గాదు

కుటుంబీకులఁ యొక్కయును, ప్రాణముల మీదను తోభము లేని ధర్మమే విశుద్ధధర్మము, చల కవటములేని ధర్మమే యథార్థమగు ధర్మము. దానినే పాలింపవలయును. రెండవ వ్యావహారిక ధర్మము చేతులు కాళ్ళును రక్షించుకొనుచు మూంజినిఁ దెంచి వేయుట. విశుద్ధధర్మమందు కర్తవ్యమే ప్రధానమగును. హరి శ్చంద్రుఁడు సత్యపాలనమే ధర్మమని భావించెను. దేనికొరకై ఆతఁడు రాజ్యమును వీడెను, దేశమును వదలెను, భార్యసమ్మొకొనెను, పిల్లవాని నమ్మొకొనెను. భానమ్ముడుపోయెను, కాని ధర్మమును వదలలేదు. వ్యావహారిక ధర్మపాలన మొనర్చువారు తమ యోగ క్షేమముల కంతరాయము రానంతవరకే ధర్మపాలన మొనర్చెదరు. తమ జీవనమందు గాని, తమ వృత్తియందుగాని వ్యాభూతమును గమనించిరా వారు తమ ధర్మముల నుండి తొలఁగుదురు. నీతి కారులదే ధర్మము నాశ్రయించిరి. వారి మతమేమనఁగా మానవుఁడు బ్రదికియుండినచో జీవితములో వందల కొలఁది మంగళమయ ధర్మముల నొనర్ప వచ్చును, చూడవచ్చును. ఒక విషయమునకై ప్రాణముల నర్పించుట బుద్ధిమంతుని లక్షణము కాదు.

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా! బలిచక్రవర్తి వ్యావహారిక ధర్మజిజ్ఞాస చేయఁగా శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను:- “రాజా. గృహస్థుడు తన పొట్టను నింపుకొనుటయేకాదు, ఆతఁడు తన యాదాయమును నైదు భాగము లొనర్పవలయును ఆ యైదు భాగములను నైదు కార్యములకై వ్యయ మొనర్పవలయును.

బలి యిట్టడిగెను:- “గురుదేవా ! ఆ యైదు కార్యములేవి? దానిని నాకు బాగుగాఁ దెలుపవలయును.”

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- ఒకానొకని ఆదాయము నెలకు రు 500 లగుచో నాతఁడు రు 100 లు ధర్మకార్యములకు వ్యయ మొనర్పవలయును. ఏలయనఁగా ధర్మ మొనర్పక మానవుఁడు శుష్ట ప్రకృతి కలవాఁడై దయాహీనుఁడగును. పరలోకమందు ధర్మమే వెంటవచ్చును. ఇచ్చట మనమేమి చేయుదుమో దానినిఁ బరలోక మునఁ బొందుదుము. ఇదియొక విధమగు పరలోకగత కోశము.

అంత శౌనకుఁ డిట్టడిగెను :- “సూతా ! పరలోకగత కోశమెట్లు ?”

ఇది విని సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను :- “స్వామీ! ఒక శెట్టి మిక్కిలి కృపణుఁడు. అతని యింటికొక ధర్మబుద్ధిగల కోడలు వచ్చెను. ఆ యింటిలో దానపుణ్యములు లేక పోవుటను గాంచి, ఆమె యేకాంతమునకుఁ బోయి కొంచెము సేపేడ్చెడిది. కోడలు రోజు నేడ్చుచున్నదేమి కారణమని మామ యడిగించెను. నాకడ నేవస్తువు నకును లోటులేదు. ఆమె కేమి కావలయునో చెప్పుమనుఁడు.”

కోడలిది విని తన మామతో నిట్లు చెప్పించెను :- “నిత్య మును పాసిన కూడును దిని తిని నాకు విసుగు పుట్టుచున్నది. ఇచ్చటి వారందఱును బాసిన కూడును దిన కోశమును జెంచు చుండెడిరే యనియే నా కష్టము.”

ఇది విని శెట్టి యిట్లనెను :- “కోడలెట్టి మాటలు మాటలాడుచున్నది. ఇచ్చట నెవరును బాసినకూడును దినరు, నావద్ద కోటి రూపాయలు ప్రోగైనవి.”

కోడలిట్లనెను :- “పూర్వ జన్మమున దాన పుణ్యము లొనర్చినవారే తినుచున్నాము. పూర్వజన్మములో నిచ్చినదాని నిప్పు డుపభోగించుట పాసినకూడు తినుటయేయగును. మీరిచ్చటఁ బ్రోవు చేయునది ఇచ్చటనే నిలిచిపోవును. పరలోకమునకై నీవద్ద నేమియు నుండదు. దానమును లేదు పుణ్యమును లేదు.

కోడలు పలికిన యీమాటలను విని మామ లజ్జితుడయ్యెను తన యాదాయమును నైదు భాగములొనర్చి దాన పుణ్యములందు కోడలి నమ్మితిచే దానము లొనర్పసాగెను.

సూతుఁ డిట్లనెను :- “మునులారా! భగవానుఁడు సామర్థ్య మిచ్చి యుండినను నాతఁడు దాన పుణ్యములొనర్చకున్నఁ బరలోక మునకుఁ బాథేయముంచుకొనకున్న వానికి మించిన మూర్ఖుఁడింకెవఁ డుండును ఈ విషయములో నొక మనోరంజకమగు నితిహాసమును వినుఁడు.”

ఒక శెట్టి యుండెను. ఆతనికడ నొక నౌకరు నివసించు చుండెను. నౌకరు గ్రామీణుఁడు. మిక్కిలి అమాయకుఁడు. సదా ధార్మిక విచారముకల భక్తుఁడు సాధారణముగ జనులు అమాయకులగు ధార్మికులను బరిహాస మొనర్చుచుండురు. వారిని మూర్ఖులుగాఁ

జేసిన వాతానందము కలుగును. నౌకరు పూర్వపువాడు, అమాయకుడు స్వామికి నచ్చినవాడు, ఇంటివాడువలెనే యుండెను. ఆతడు డబ్బును బ్రోవుచేసెడు వాడుకాడు. లభించిన దానిని దాన పుణ్యములకు వ్యయ మొనర్చును. శెట్టి కొంచెముగ లోభి. అటునుండి భనము రావలెను, ఇటునుండి భనము రావలెను. ఆ కొట్టు నుండియు లభింపవలెను, ఈ కొట్టునుండియు లభింపవలెను. అది లభింపవలెను, ఇది లభింపవలెను అను నీ చింతలోనే యుండును. అవకాశము చిక్కినపుడు నౌకరుతో నెగతాళి యాడుచుండును.

ఒకదినమున శెట్టికి వంకరటింకరకట్ట ఒకటిదొరకెను. దాని నాతడు తననౌకరుకిచ్చుచు నిట్టనెను :- “ఇది విచిత్రమగు కట్ట. దీనిని నీకంటె మూర్ఖుడగువాని కీయవలయును.”

సేవకుడిట్టనెను :- “మంచిదిస్వామీ ! అనిపలికి ఆతడు కట్టను దీసికొనెను. ఆతడు సామాను కొరకు బజారునకు వెళ్ళి నప్పుడెల్ల దండమును వెంటఁ గొనిపోవు చుండును. శెట్టి ఆతనితో నిత్య మిట్టను చుండెను :- “నీకంటె నభిర మూర్ఖుఁ డెవఁడైనఁ జిక్కినాడా ?”

అప్పుడు సేవకుడిట్టనెను :- “లేదు స్వామీ ! ఇంతవర కెవఁడును దొరకలేదు.” ఇదివిని శెట్టిగారు హిహి యని నవ్వుచుండును వానికిది వ్రతదినమును వినోద సామగ్రి యయ్యెను.

ఒకదినమున శెట్టిగారికి విశుచిక (కలరా) వ్యాధి వచ్చెను చికిత్సకులు నిరాశను బ్రకటించిరి. ఇకఁదాను బ్రదుకనని ఆతనికి నిశ్చయ మయ్యెను. ఆతని ప్రేయ సేవకుఁడును నాతని సేవ యందు సంलग్నుఁడై యుండెను. మిక్కిలి కాతరవాక్కులతో శెట్టిగారిట్లనెను :- “ఘాసీరామా ! ఇక నేను బోవుచున్నాను.”

ఘాసీరాముఁ డిట్లనెను :- “శెట్టిగారూ ! మీ వెంట నేనును వచ్చెదను. శుష్కహానమొనర్చుచు శెట్టిగారు కష్టముతో నిట్లనెను : “ఓరీ ! అచ్చటికెవరును వెంటఁరాజాలరు ”

అప్పుడు ఘాసీయిట్లనెను :- “మంచిది, ఈగుఱ్ఱపుబండి వెంటఁరాగలదు.” శెట్టిగారికి మాటలాడుట కష్టముగ నుండెను :- “ఆతఁడు తలనూపెను” కాని ఘాసీ మూర్ఖుఁడు కావున నాతఁడు మెదలకుండక యిట్లనెను :- “శెట్టిగారూ ! గుఱ్ఱపుబండి పోకున్న నెట్లుపనియగును. రూపాయల నన్నిటినిఁ దీసికొని పోదము. నేయి, బియ్యము, పోపుదినుసులు, దిండు, పరుపు వగైరా లన్నిటినిఁ గట్టెదను.”

శెట్టిగారు కష్టముతో నిట్లనెను :- “నీవు మూర్ఖుఁడవురా అచ్చటికేదియును బోరాదు. ఈశరీరము నిచ్చటనే యుండిపోవును. కేవలము పుణ్యపాపములే వెంటవచ్చును.”

అప్పుడు ఘాసీరాముఁడు కఱ్ఱను దీసికొని శెట్టిగారి చేతి కిచ్చుచు నిట్లనెను :- “మంచిది ఈకఱ్ఱను మీరేవట్టుకొనుఁడు. నాకు మీరే మూర్ఖులుగ గనఁబడు చున్నారు. ఏలయనఁగా నిదియంతయు

నెజిగి యీవృథివీ విచారమగు చూపాయల కొఱకు సదా చచ్చు చుంటిరి పరలోకము దానపుణ్యముల నేమియును జేయలేదు.” ఈ విషయము ఉపయుక్త సమయమునఁ జెప్పబడినది. ఇది శెట్టిగారి మనస్సున కెక్కిను. భగవత్కృపచే నాతఁ డారోగ్యవంతుఁ డయ్యెను. తరువాత నతఁడెన్నో దానపుణ్యములొనర్పసాగెను.

సూతుఁడిట్లనెను - “మునులారా ! కావునఁ దమ తమ యాదాయములతో నైదవ భాగమును ధర్మకార్యములకు వినియోగింపవలయును.” అందువలననే శుక్రాచార్యుఁడు తనయాదాయ మందైదవ భాగమును ధర్మకార్యములందు వ్యయ మొనర్పవలయు నని చెప్పెను.

శుక్రాచార్యుఁడు బలికి నీతి నుపదేశించుచు నిట్లనెను :-
“రాజా ! రు 500 లు నెలకాదాయముండిన నందులో రు 100 లు ధర్మకార్యములకు వినియోగింపవలెను. రు 100 లు యశమును వృద్ధిఁ బొందించు కార్యములందున వినియోగింపవలయును. ఏల యనఁగాఁ బ్రపంచములో యశము లేకున్నచో వాఁడు జీవన్మృతుఁడే అతఁడు మనుష్యుఁడై నందులకు విశేష మేమున్నది ? కుక్కలు పండులును బొట్టఁబోసి కొనును. కావున యశోపార్జనము కొరకు తన ఆదాయములతో నైదవ భాగమును వినియోగింప వలయును విద్యార్థులకు సహాయ మొసంగుఁడు. అన్న సత్రములు కట్టింప వలయును ఉచితవైద్యశాలలను నెలకొల్పుడు. ధార్మిక పుస్తక ప్రచారమునకు వినియోగింపుఁడు. ఏ శుభకార్యముచే యశము వృద్ధిని జెందునో దానికి వినియోగింపవలెను.

ఒక అయిదవ భాగమును మరల శాధనమును వృద్ధి చేయుటకు వినియోగింపవలయును. దానివలన సత్యము ధనము వృద్ధి కావలయును. రు 100 లను వానికి వినియోగింపవలయును. రు 100 లను యనగా నాదాయముతో నైదవ భాగమును శారీరక సుఖోపభోగములకు వినియోగింప వలయును. పరువు, దిండు, వాహనము మొదలగునవియు, వివిధములగు నాహార పదార్థములును సంగీతాది మనోరంజక మగు కార్యములందును వినియోగింపవలయును, ధనముండియు సనుభవింపఁ జాలని వానిగతి గానుగ యెద్దువలె నిరంతరము గానుగను ద్రిప్పినట్లే, వానికి ధనమున్నను లేకున్నను నొక్కటే వానికిని జీతగాండ్రకును భేద మేమున్నది ?” కావునఁ బంచమాంశముచే సుఖోపభోగము తొనర్పవలయును.

మిగిలిన నైదవ భాగమును ధన బంధు బాంధవులకును, స్వజనులకును సహాయ మొనర్చుటలో వినియోగింపఁ వలయును తాను సుఖోపభోగములనుభవించుచుఁ దన బంధువులకు లేకుండు తెట్లు ? వారికి సహాయపడవలయును. మనవాడు సంపన్నుఁడు. ఆతఁడు మనకు సహాయ మొనర్పఁగలడని బంధువులందఱాశించుచుందురు. జన్మించి, సంపన్నుఁడై, యోగ్యుడై తనకులము వారికి సహాయపడకున్న నాతని జన్మ విద్య, యోగ్యత లన్నియును వ్యర్థములే. కావున రాజా ! కుత్సోన్నతికొరకవశ్య మైదవవంతును వ్యయ మొనర్పవలయును.

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను - “రాజా ! గృహస్థు తన యాదా
యము నిట్లు వినియోగ వరుపవలయును. ధన సంపత్తుల మీఁద
నాతని కొక్కనికే అధికారము లేదు. పరివారమున కంతకును దాని
మీఁద నధికారము కలదు. మరుగుజ్జు వామనుఁడు మూఁడడుగుల
భూమిని దానమడుగుచున్నాఁడు. రెండడుగులలోనే నీ సర్వస్వ
మును హరింపఁ గలఁడు. సర్వస్వము నొసంగుటకు నీ కేమి
యధికారఁ మున్నది ? కావుననే నేను దీనిని కాదనుచున్నాను. ఈ
మాయలో నీవు పడి దాన సంకల్పము నొనర్చుము.”

బలిచక్రవర్తి యిట్లనెను :- స్యామీ ! చేతిలోనికి జలమును
గుళలను గైకొని సంకల్ప మొనర్చుట యేమంత గొప్పదికాదు.
ఫలాని వస్తువు నొసంగెదనని మానసికముగ సంకల్ప మొనర్చినను
వాక్కుతో వాగ్దాన మొనర్చినను సంకల్పమైనట్లే, జలకుళలను
గైకొని మంత్రమును బఠించుట దానికి బుష్టి నొసంగు శారీరక
క్రియ మాత్రమే, నేను మనోవాక్కులతో సంకల్పము నిద్రవఱకే
చేసి యుంటిని, ఇప్పుడు సంకల్ప మొనర్చి యీయకున్నను సరక
గామినగుదును. సంకల్ప మొనర్చినను నీయరాదని మీ శాస్త్రములలో
నెచ్చలైనను గలదా?”

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- అవును. ఎందులకు లేదు? ఇది
వేదమతము.”

నవ్వి బలిచక్రవర్తి యిట్లనెను :- “స్యామీ ! ఇది వేదము
లలో లిఖింపఁబడినదా గీతములలో లిఖింపఁ బడినదా ? ఏ వేద
మందిట్లు లిఖింపఁబడినది ?”

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను:- “ఋగ్వేదములలోని చాలఋక్కులలో నేను జెప్పిన విషయమునకుఁ బుష్టి కలదు. దానిని నేను నీకు వినిపించెదను వినుము.”

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా! ఇట్లు పలికి శుక్రాచార్యుఁడు తాను జెప్పినదానికి బుష్టికొఱకై వైదికఋక్కుల కిష్టము వచ్చి నట్లథములు చెప్పసాగెను.”

.....

శుక్రాచార్యుని విపరీత దర్శము

శ్లో॥ పరాగ్రిక్తమ పూర్ణం వా అక్షరం యత్తదోమితి ।
యత్కించి దోమితి ద్రూయాత్తేన రిచ్యేత వైపుమాన్ ।
భిక్షవే సర్వమోంకుర్వన్నాలం కామేన చాత్మనే॥

—శ్రీభాగ. ౮స్కం. ౧౯అ. ౪౧శ్లో॥

సీ॥ అంగీకరించిన నఖిలంబుఁబోవుచో
నన్యతంబుగాదు లేదనిన నధిప
యాత్మవృక్షము మూల మన్యతంబు నిశ్చయ
మన్యతమూలము గల్గ నాత్మసెడదు
పుష్పఫలము లాత్మ భూజంబునకు సత్య
మా మ్రాను బ్రదుకమి నదియుఁజెడును
ఫలపుష్పములు లేక పన సెడి వృక్షంబు
మూలంబుతో వృద్ధిబొందుఁగాదె

తే॥గీ॥ చేటుఁ గొఱతయు లమమయుఁజెందకుండ

నిచ్చుపురుషుండు సెడకుండు నిద్దచరిత

కాక యంచిత సత్యసంగతి వటంచు

నిః ధనం బర్థి కిచ్చిన నీకు లేదు.

—శ్రీ మదాంధ్రబాగవతము.

వేదశాస్త్రములం దనేక విధములగు వచనము లుండును, వానిలో నన్నియును తమ తమ బుద్ధి ననుసరించి తమ తమ మతములను బుట్టి నొనర్చునవియే. వేదవ్యాసుఁడు రచించిన బ్రహ్మసూత్ర మొక్కటియే. దాని నుండి వివిధాచార్యులు వివిధార్థములను దీసియున్నారు. కొందఱు దానినుండి ద్వైతార్థమును దీసిరి, కొందఱుద్వైతమును, కొందఱు విశిష్టాద్వైతమును, గొందఱు శుద్ధాద్వైతార్థమును స్థాపించిరి. ఈ విధముగ నందఱును దమతమ మతములను స్థాపించుకొనిరి.

ఈ మగతు త్రిగుణాత్మకమైనది. అట్లే వేదములను ద్వైగుణ్యములు. ఏ గుణముకలవారట్టి యర్థమును దీయుచుందురు, పచారీదుకాణమునఁ ద్రిఫలములు (ఉసరిక, తాడి, కరక్కాయ) శుంఠి, మిర్చి మొదలైన రసాయనిక వస్తువులును గలవు. నాభి, పాషాణము మొదలగు విషములును గలవు. సమస్త విధముల మసాలా దినుసులు కలవు. ఇతర వస్తువులును గలవు, ఎవరి కేవలపు కావలసిన నాతఁడావస్తువు కొఱకై పచ్చి తీసుకొనిపోవును. అదే విధముగ వేదములలోఁ గొన్ని వ్యావహారిక విషయములును

గలవు. అది యే యభిప్రాయముతోఁ జెప్పఁబడినను, సీతిజ్ఞులు దానిని తమ స్వార్థసిద్ధి నిమిత్తమై వానినిఁ జరమ ప్రమాణముగ గ్రహించి యుపదేశించెదరు.

శ్రీ శుకుఁ డిట్లనెను :- రాజా ! అసురాధిపుఁడగు బలిచక్రవర్తి వామనునకు మూఁడడుగు లిచ్చెదనని ప్రతిజ్ఞ నొనర్చినాడనియు. నిప్పుడాతని కీయనని ప్రతిజ్ఞోలంఘన మొనర్చి మిథ్యాభాషణాపరాధము నెట్లు చేయగలననియు బలుకఁగా శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! సత్యమేమో నిర్ణయించుట చాలకష్టము. ఒక్కొక్కప్పుడు సత్యమువలెఁ గనఁబడునది అసత్య మగుచుండును.”

బలిచక్రవర్తి యిట్లనెను :- “స్వామీ ! అట్టిది సందేహ వాక్యములందు సంభవమగును. ఇచ్చట స్పష్టమేకదా ! ఒక్కసారి మనమేదైన వస్తువు విషయములో యాచకునితో ‘సరియే యిచ్చెద’ నని మరల నీయకున్నచో నిది నిర్వివాదమైన నసత్యము, మీరు నాచే నసత్యాచారణ మేలఁ జేయించెదరు.?”

శుక్రాచార్యుఁడు గద్దించి యిట్లనెను - ఓయీ ! పిల్లతనపు చేష్ట లొనర్పకుము. చెప్పినది వినుము. ఎవనికి ‘ఆవు’ నని అంగీకరించితిమో అది సత్యమే, “బ్రహ్మమున్నాఁడు” ఇదియే సత్యము. ‘లే’ దని నిషేధించిన నదిఅసత్యము. మంచిది, చూడుము శ్రద్ధగాఁ దెలిసికొనుము. బ్రహ్మ సత్యము, జగన్మిథ్యా యనుజ్ఞాన మెవరి ద్వారా కలుగును ?”

బలి యిట్లనెను - స్వామీ ! ఈ జ్ఞానము శరీర సంసర్గము చేతఁగలుగును. ప్రపన్నుఁడై శుక్రాచార్యుఁడిట్లనెను - “అవునంతే, జ్ఞానప్రాప్తికి సాధన భూతమైనదీ శరీరమే. ఈ దేహము అసత్యముచే నుత్పత్తియైనది. మూలప్రకృతియందు వికృతి గలిగిననే చతుర్విశతి (24) తత్వము లుత్పత్తియగును. ఈ పదార్థములన్నియును నాశవంతములు, మిథ్యలు, అసత్యములు. ఈయన త్పదార్థములచే నేర్పడిన దేహము ద్వారా సత్యస్వరూపమగు బ్రహ్మ ప్రాప్తించును. కావున నీ దేహరూపమగు వృక్షమునకు మూలము అసత్యమైనది, సాధన రూపమగు జ్ఞాన పుష్పమును, మోక్షరూపమగు ఫలము వచ్చినది. అసత్యము అనఁగా దేహమే లేకున్నచో జ్ఞానమును, ముక్తియును నెట్లు ప్రాప్తింపఁ గలదు? వేఱు తెగిపోయిన వృక్షమెండినట్లు, అసత్యమగు దేహమునశింపఁగా దాని దేహమును వెంటనే యెండిపోవును. ఇందుకు నందేహములేదు.”

బలి ఆశ్చర్యముతో నిట్లనెను :- “స్వామీ ! నేఁడు మీరు నూతన విషయములను జెప్పుచున్నారు. అయితే మానవుడు నదా అసత్యమునే చెప్పవలయునన్నమాట.”

శుక్రాచార్యుఁడు శీఘ్రముగ నిట్లనెను :- “సదా అసత్యాచరణ మొనర్చుమని నా యభిప్రాయముకాదు. యథా శక్తిగ సత్యమునే చెప్పవలయును. అసత్యమును వీడవలెను, కాని ఆ జీవిక పోవు నప్పుడును, శరీరరక్షణ ప్రశ్నము వచ్చినప్పుడును, కేవలము యుక్తితోఁబని జరుపుకొనవలయును. నాశమును గాఢాదు.”

బలియిట్టనెను :- “స్వామీ! ఇది ప్రత్యక్ష అసత్యము. వటు వగు వామనుఁ డిట్టడిగెను నాకు మూఁడడుగుల పృథివి నొసంగుము.” నేను ‘సరియేయిచ్చెద’ నంటిని. ఇందులో నేమియుక్తి రాఁగలదు ? ‘సరియేయిచ్చెద’నని పలికి యాయకుండుట నిర్వివాద మగు నసత్యము.”

శుక్రాచార్యుఁడయితటనెను :- “ఓయీ ! నేనేది చెప్పుచున్నానో నీవా విషయము మూలము వరకు పోనేజేడు. పైపైనే విచారించుచున్నావు. నీదగ్గరకు నిత్యమును యాచకులు వచ్చి వస్తువులను యాచించుచుందురు. నీవు సరియే యిచ్చెదననుచుందువు. సరియే యిచ్చెదననిఁ దనసర్వస్వము నొసంగుట యను నర్థము కాదు తన శరీరమును, దారాపుత్రాదులను, రాజ్యమును గోశమును రక్షించుకొనుచు నిచ్చెదననియే అర్థము. “అవును నేనిచ్చెదను” అను నీ వచనమునకు మిక్కిలి వ్యాపకార్థము కలదు. మొదటి యర్థమే మనఁగా నావద్దనున్న వస్తువును దీసి, దానిమీఁదఁగల నామమత్వమును దీసివైచి, నీకొసంగెదను, కాని యేమి యొసంగెదను, ఎంత యొసంగెదను, ఎంతకాలమువరకొసంగెదను, ఖరీదున కొసంగెదను, అల్పకాలము వరకొసంగెదను, ఇన్ని అర్థములుకలవు. ఇందులో సంకెతమేమియునులేదు. భిక్షగాని కెల్లప్పుడడుగుటయే పనిఁ దాత యిచ్చునపుడు దాత ఒకటి గుర్తునందుంచుకొనవలెను. ఎవఁడైన నన్నము నడిగిన ‘అవునిచ్చెదను’ అనిన దానియభిప్రాయము మన యింటిలోనున్న అన్నమంతయును నిచ్చెదనను నర్థముకాదు. ఎంత యిచ్చుట ఉచితమో అంతయిచ్చెదనను అర్థమే. అడిగిన దంతయును

నిచ్చుచుండిన మనవద్ద మిగులునదేమియునుండదు. తీసుకొనువారికి కొడువయుండదు. నీవెంత యిచ్చిననంతయును దీసికొందురు. పరిశ్రమలేకయే వచ్చునమునకుఁ జెఱుపేమున్నది. భిక్షుగనకు బ్రహ్మాండ రాజ్యమొసంగినను దృప్తియుండదు. కావున దాతతెలిసికొని యాయవలయును, 'అవునిచ్చెదను' అని నిరంతరమనువాఁడు ధనహీనుడై నిర్థనుడగును. చేతిని వెనుకకు లాగువాడును, అడుగుకొనువాడును, లాకేత్వము దాకుకొమ్ముపెట్టువాడును, వీరి వద్దలక్ష్మి నిలుచును. కావున ధనికులు కృపణులుగ నుందురు. కృపణత లేనిది ధనము ప్రోవువడదు."

బలి నవ్వియిట్లనెను :- "స్వామీ ! అడిగినవారందరకును లేదనవలయునని దానికభిప్రాయ మేర్పడుచున్నది. ఇచ్చుచుండిన ధనము ఖాళీయగును గావున నెవ్వనికిని నేనిచ్చెద ననరాదనియే తేలుచున్నది."

అంత శుక్రాచార్యుఁడెట్లనెను :- "కాదు నాయనా ! నీవు నాయభిప్రాయమును గ్రహింపలేదు. నేనొక సిద్ధాంత విషయమును జెప్పితిని. భిక్షువునగు ధన సర్వస్వము నొసంగువాఁడు తనకావశ్యకములగు భోగములను సంరక్షించుకొనలేనివాఁడు కాగలఁడు. దీనికి విపరీతముగ నీయననువాఁడు తన వస్తువులనన్నిటిని సురక్షితమొనర్చుకొనుచున్నాఁడు. సదా ధనధాన్యములచే సంవన్నుడగును. కాని యిట్టి కృపణుని నందఱును నిందించెదరు. నిద్రలేవఁగానే

వానిపేరు నెవరును దలంపడు. ఆతఁడు వట్టిలోభియని అందఱు నందురు. లోభియని ప్రసిద్ధిసిఁజెందినవాఁడు జీవించియును మరణించినవాఁడే. ఆతఁడు స్వయముగఁదినఁడు. ఇంకొకరికిఁ బెట్టఁడు.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లడిగెను :- “సూరా ! లోభియని యెవరి నందురు?”

ఇది విని సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఇదియొక లోకోక్తి. దీని యభిప్రాయము తన వస్తువు నణుమాత్రమైన నితరుల కీయకుండు వానిని (మట్టిచూస్) లోభియందురు ఒక కృపణుడుండెను. ఆతఁడు లడ్డు చేయుటకు పంచదార పాక మొనర్చుచుండెను. దైవయోగమున దానిలో నొక యీగ పడెను. ఆతఁడా యీగను దీసివైచెను. ఆతడు కృపణుడు కావున నాతడిట్లనుకొనెను :- “ఆ ఈగ కాళ్ళతో బోయిన పాకము వ్యర్థముగఁ బోవును. అది నాకు పనికి రాక చీమలు తినివేయును. అందువలన నాతఁడా యీగను నోటిలోఁ బెట్టుకొని చీకెను. దాని జెక్కలందు దగుల్చొనిన పాకమును వృథాగాఁ బోనీయలేదు. దాని యువయోగమును దన కొరకే చేసికొనెను.” అందువలననే లోభివానిని మట్టిచూస్ (యీగను చీకిన) వాఁడందురు. ఈ రకమువారిని నితరుల సంగతియేల భార్య పుత్రులుకూడా యేవగించుకొనుచుందురు. ఈ లోభివాఁడెప్పుడు చచ్చును. మాకు కడుపునిండ భోజనమెప్పుడు లభింపఁగలదు” అని అనుకొనుచుందురు. ఇట్టివారు కేవల మితరుల కొరకే ధనమును బ్రోవుచేయుదురు. బుద్ధి పూర్వకముగ బదికి యున్నంతవరకు

తినరు. యాయరు, పుణ్యకార్యములకు వినియోగింపడు. చిన్న చిన్న పిల్లలు కృపణుఁ జూచి వారిని వెక్కిరించుచు నిట్లందురు. కూచమ్మ కూడబెడితే మాచమ్మ మాయము చేసినది.

శుక్రాచార్యుఁడు బలితో నిట్లనెను :- రాజా ! మానవుడు కృపణుఁడు కాఁగూడదు. వచ్చిన వానికి లేదనరాదు. ఒకానొకఁడు వచ్చి వేయిరూపాయలడిగిన మంచిది యథాశక్తి యిచ్చెదను అని తన విత్తమును జూచుకొని వందయో యేబదియో యాయవలయును. చేతులను జోడించుకొని స్వామీ ! యింతవరకే యున్నది. యిప్పటి కిది కృపఁజేయుఁడు అని యీ విధముగ సర్వథా కాదని అపయశస్సును బొందనురాదు. సర్వస్వవానము నొనర్చి తాను భిక్షగాడును గారాదు. మధ్యమార్గము నాచరింపవలెను.

బలి యిట్లనెను :- స్వామీ ! దానిని నే నొప్పుకొందును. మీరెంత యడిగెదరో అంత యిచ్చెదనని మనమని యుండిమి. మన మొక్కటి యాయనిండు, వేయి యాయనిండు, ఇచ్చుటకు స్వతంత్రులము, కాని యింతకు ముందుగనే నేనింతయే తీసుకొందును, దానిని మేమిచ్చెదమని యొప్పుకొని, అప్పుడుదాని నీయకున్న ననత్యమైపోగలదు. వామనుఁ డిట్లనెను :- నేను నా పాదములతో మూఁడడుగుల భూమినిఁ గొనెదను :- నేను మీ యిష్టానుసారముగ నిచ్చెదనంటిని. ఈ మాటలతో వివరీతార్థము లొనర్ప వీలులేదు.

శుక్రాచార్యుఁ డిట్లనెను :- నీవు దీనినిఁ గొంచెముగ సంశోధింపుము. నేను పృథివి నొసంగెదను. మూఁడడుగు లొసంగెదను,

నీ పాదముల తోడనే యిచ్చెదనని నీ వంటివి. నీవు పృథివి నిమ్ము. మూడడుగులు కాదు మూడువంద అడుగుల నిమ్ము. కాని ఓ వామనదేవతా ! నీ పాదములతో గొలువ నీయమని నట్టిగా జెప్పివేయుము. ఇదియే నేను జెప్పనది. ఇందులో నే హనియు నుండబోదు భిక్షుకుఁ డడిగిన దానికి మించి యిచ్చుచున్నాము.

బలి చేతులను జోడించుకొని యిట్లనెను :- స్వామీ అన్యథా భావింపకుఁడు ఇది పచ్చి అబద్ధమైనది. వామనుఁడు మాటిమాటికిని నాకు మూడడుగులకంటె నధికముగ నక్కరలేదు, అధికముగ నిచ్చినను దీసికొనను, తక్కువయును గైకొనను. నాపాదముల తోడనే కొలుచు కొందుననుచున్నాఁడు. నేనట్లే యిచ్చెదనంటిని. నీ పాదములతో నీయనకు పతిబంధమును జెట్టినచో నది అబద్ధపు వ్యవహారముకాఁగలదు. ఇట్లబద్ధమాడుట ధర్మమేనా ?

శుక్రాచార్యుఁడు మధురవచనములతో నిట్లనెను - అవును అబద్ధమేనయ్యా ! కాని అబద్ధమాడినను దోషముగఁ బరిగణింపఁ బడని స్థానములు కొన్ని కలవు.

బలి యిట్లనెను - స్వామీ ! అబద్ధమబద్ధమే. దాని నుండి తప్పించుకొనవలయును.

శుక్రాచార్యుఁడిట్లనెను - ఏయే యవసరములలో నబద్ధము ఊమింపఁదగినదో నేను జెప్పెదనువినుము అచ్చట నబద్ధము చెప్పిన నంతగా దోషముండదు.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను - రాజా ! ఇట్లు వలికి శుక్రాచార్యుఁడప
వాద ధర్మములను గూర్చి చెప్పసాగెను.

.....

ఎచ్చట అసత్యము నిందనీయము కాదు

శ్లో॥ శ్రీమ నర్మ వివాహేచ వృత్త్యర్థే ప్రాజసంకటే ।

గోబ్రాహ్మణార్థే హింసాయాం నాన్యతం స్యాజ్ఞు గుప్సితమ్॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౯ అ. ౪౩ శ్లో ॥

గీ॥ వారి జాతులందు వైహికములందు

ప్రాణవిత్తమానభంగములను

జకిత గోకులాగ్రజన్మరక్షణమందు

బొంకవచ్చు నమముఁ బొంద దధిప॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

నియమము నుండును. దాని కపవాదము నుండును, మరియు
వినశతయునుండును. ఎట్లనఁగా సదా సంధ్యావందన మొనర్ప
వలయునను నియమము కలదు. సూతకముతోఁ జేయరాదను నప
వాదమునుగలదు. వివశతయన నెట్టిదనఁగా ఏదైన గొప్పయుత్ప
వముతో నుండినను, యాత్రయందవకాశము లేకున్నను, ఏదైనఁ
బరోపకార కార్యమందు నలగ్నుడైనను, నప్పుడు సంధ్యావందన

మొనర్చు నవకాశము దొరకకున్నచో సంధ్యావందనలోపమైనను నిది దోషముగఁ బరిగణింప బడదు అదిక్షమ్యాపరాధము. ఇదేవిధముగ నన్యనియమములందును గమనింపవలయును.

బలి మాటి మాటికిని శుక్రాచార్యునితో “నన్న బద్ధమాడమను చున్నారా?” యని నిరుత్తరునొనర్ప దలంపఁగా శుక్రాచార్యుని “డెనిమిది యవసరములలో నబద్ధమాడవలసివచ్చినను దోషము లేదనెను.”

బలి చక్రవర్తి యిట్టడిగెను :- “స్వామీ ! ఆ యెనిమిది యవసరము లేవి ?” శుక్రాచార్యుఁ డిట్టనెను :- “స్త్రీలను బ్రసన్నుల నొనర్చుటకై ఆబద్ధమాడవలసి వచ్చినచో విశేషదోషమేమియు నుండదు. వృద్ధస్త్రీలు తమహాని లాభముల నన్నిటిని నెరుఁగుదురు వారికి పుత్ర పౌత్రుల భారమువచ్చి పడుటచేఁ దమ హాని లాభముల స్థితి నెరుఁగుదురు. వృద్ధులగుటచే నలంకారము లొనర్చుకొన వలయునను గోరికయును దగ్గిపోవును. కాని క్రొత్త గాఢపురమునకు వచ్చినవారికి అనుభవ ముండదు. నిత్యమును నూతన వస్త్రముల కొరకును, భూషణముల కొరకును భర్తతో రోదించు చుందురు. ఇవ్వకున్న ముఖమును ముడుచుకొని కూర్చుందురు. ఎవరైన మంచి మెరుపుగల చీరెను గట్టుకొనిరా వచ్చి పతితో నిట్లందురు :- “విన్నారా ? నేను నిన్న కమల వివాహమునకు బోయితిని. పెద్ద శెట్టిగారి పిల్ల పెద్దాపురము నుండి వచ్చినది. ఆమె మంచి నాజూ కైన చీరెను గట్టుకొన్నది. నామనస్సంతయును దాని మీదనే యున్నది. ‘అమ్మాయీ! ఈ చీరెప్పుడు తీసికొంటివని నేనడిగితిని.”

ఆమె యిట్లనెను :- “వీన్నీ ! దీనిని కొని నాలుగేండ్లైనది. దీని నెంతగా నుదికిన నంతయు మెఱుపువచ్చును. ఎంతో ధర లేదు.” అప్పటినుండియు నా మనస్సంతయును వానిమీదనే యున్నది. అట్టి చీరెను నాకును దెచ్చి పెట్టుడు.”

నెల కెంత జీతమో ఆమె కేమి తెలియును ? ఆ ఒక్క చీరెకే పెట్టినచో దినునదేమి కలదు ? ఆ సముఖము చిన్న బుచ్చు కొనును. ఆ సమయమున బులి బుచ్చిక మొనర్చుటకై యిట్లన వలెను :- “మంచిది, సరే, ఇంకను నెలను బూర్తి కానిమ్ము. నాకు పెత్తాపురము వెళ్ళవలసిన పనియునుగలదు. తెచ్చి పెట్టెదను” ఈ విధముగ బలికి టలాయంప వలెను. ఒక నంవత్సరమునకైనను దేలేక పోవచ్చును. సాధ్యమైనంత వరకు నత్యమునే చెప్పవలయును; కాని వస్త్ర భూషణములు, ఇంక చిన్న చిన్న విషయములలో జగడములువచ్చు భయమున్నప్పుడు, ఆతఁడు సత్య హరిశ్చంద్రుని వలె సత్యవాది యైన జెప్పలేము కాని యెంత గొప్ప వారైనను స్త్రీల సమ్మూఖమున నిట్టి మాటలు చెప్పవలసి వచ్చును. ఇట్టి సమయములం దసత్య మంతగా నిందితము కాదు. సాధారణముగ వ్యవహారమున నిట్లు చేయవలసి వచ్చును. స్త్రీలు మాటమాటకును ముఖమును ముడుచుకొనునుండురు. వారికి చెప్పఁ దగిన విషయము లుండును. స్త్రీ లేవిషయమునైనను తోన దాచుకొనఁజాలరు. వారి కేదైన రహస్యపు మాట జెప్పినచో వారందరకును రహస్యముగ జెప్పుదురు ఈ విధముగ వెల్లడించెదరు. దీని నెవరికిని జెప్పగూడదని వారికిని జెప్పుదురు. కాని వారును నట్లే చెప్పెదరు. ఈవిధముగ నది లోకమంతయును వెల్లడి కాఁగలదు. కావున స్త్రీ లేదైన రహస్య

విషయమును గూర్చి వట్టు పట్టినచో నా యీ మాటలను జెప్పి
టలాయించి యేదియో సమాధానము జెప్పవలసి యుండును.”

కైకయ మహారాజున్ని జీవుల భాషల నెరుగును. ఒక
యోగి ఆతని కీవిద్యను జెప్పెను. దీని నెవరి కైనను జెప్పినచో నీ
ప్రాణము పోవుననియు నాయోగి చెప్పియుండెను. ఒక దినమున
నాతఁడు తన యంతః పురమునఁ గూర్చుండెను. రెండు చీమలు
తమలోఁ దాము మాటలాడుకొనుచుండెను. అపియును బూర్వ
జన్మమున రాణులు. వాని మాటలను వినఁగానే రాజునకు నవ్వు
వచ్చెను. రాణియును దగ్గరనే కూర్చుండినది. రాజు తనను జూచి
నవ్వుచున్నాడని ఆమె తలఁచెను.”

క్రుద్ధురాలై రాణి యిట్లనెను :- “మహారాజా ! మీరు నన్ను
జూచి యెందుకు నవ్వుచున్నారు ?”

రాజు చైర్యముతో నిట్లనెను - దేవీ ! నేను నిన్నుఁ జూచి
నవ్వుట లేదు. ఇది వేరు విషయము.

రాణియిట్లడిగెను - అదేమిటి ? దానిని నేను వినవలయును.
నాకవశ్యము చెప్పవలయును.

రాజిట్లనెను - దానిని నేను జెప్పినచో నాకు మృత్యువు
కలుగును. నీవీ విషయమును నన్నడుగకుము. కాని శ్రీహర
మొనర్చినచో బ్రహ్మచెప్పినను వినదు. ఆమె యిట్లనెను - కాదు
మహారాజా ! ఏమైనగానిండు మీరు నవ్విన కారణమును జెప్పితీర
వలయును. మీరు చెప్పకున్నచో నేనువిషయము దివి చచ్చెదను.

రాజమిక్కిలి ధర్మసంకటములోఁబడిపోయెను. ఆతఁడు పోయి యోగితో జెప్పెను. యోగి యిట్లనెను - ఆమెను జావనిమ్ము అట్లే హఠము చేయును గాని చావదు. ఆమెకుఁ జెప్పవలదు. రాజుట్లే చేసెను. నీవు చచ్చినను బ్రతికినను జెప్పననెను. రాజు యోగికి జెప్పుటచే సత్యమును రక్షించుకొనెను. ఒక వేళ నేవిషయము మీఁదనైన శ్రీ యిట్లు మొండివట్టును బట్టినచో నాయీమాటలను జెప్పి శాంతింపఁ జేయవలయును. కుంతి కర్ణుని విషయమును దాచఁగా ధర్మరాజు శ్రీ లేవిషయమునైన దాచకుండెదరుగాక యని శపించి యుండెను. ఏదైన విషయము బయటకుఁ జెప్పరానిది యున్నచో దానిని శ్రీలకుఁజెప్పకూడదు. దీనిలో విశేషదోషములేదు.

రెండవది నవ్వుటాలకు అబద్ధములునొటివెంట వెలువడినచో నంతదోషములేదు. నవ్వుటాలకును నబద్ధములు రాకుండుట చూచుకొనుట చాలముఖ్యము. కాని నవ్వుటాలలోఁ జాలగ నబద్ధములు వచ్చుచుండును. పసిపిల్లను ముద్దునకుఁ జంకలోని కెత్తుకొని 'చూడు నిన్నుగంగలోఁ బడవైచెద' నందురు. ఈతఁడు పడవేయఁడు ఊరక నవ్వుటాల కనుచున్నాడని ఆపిల్లకును దెలియును. మనమును బడవేసెదమను జావనతో ననము. నాటకములలో రాజుకాని వాఁడు రాజువేషమును వేయును. ఆతఁడు మాటిమాటికిని నేను రాజును అదిచేసెదను, వీనినిఁ గొట్టెదను. వానిని బడవేయుదును. మాటలన్నియు నబద్ధములే; కానిఆటలోనిమాటలు, వాని కనత్య దోషమాపాదింపదు.

మూడవ స్థానము, వివాహ ప్రసంగము. ఒకానొక పిల్ల కలదు. ఆమెనల్లనిదని చెప్పిననామెకు వివాహముకాదు. ఆవిషయమును దాచి పిల్లఅందమైనది, కొంచెము చామనచాయ, ఏమియును

ఫరవాలేదని చెప్పవలయును. ఇదే విధముగ నేర్దన వరుని వివాహము విషయములో నాతడు నిర్ణయించుకొని చెప్పినచో వానికి వివాహము కాదు. అప్పుడు పిల్లవాడు సంపన్నుడు. తినువాడును త్రాగువాడును గాదు పిల్లనుభించును. ఏదోషములులేవు; అని చెప్పవలెను. పెండ్లికి ముందే నలుపు, తెలుపు, ధనికుడు, నిర్ణయించు విచారము, వివాహమై పెండ్లికొడుకును పెండ్లికూతురును గలిసికొనిరా అన్ని విషయములును బ్రాతపడి పోవును. ఇక నిభాయించు చింత నిలిచిపోవును. కావున గన్యావరాది స్తుతిసమయమున గొంతగా నసత్యభాషణము వచ్చినను దోషములేదు.

నాల్గవస్థాన మాజీవికా ప్రసంగము. వాణిజ్యవ్యాపారము తొనర్చు చుండురు. అచ్చట వారు ఫలాని వస్తువును రు. 10 లకు తక్కువ కీయమని తొమ్మిదికే ఇవ్వవలయుననిన నష్టములేకుండిన తొమ్మిదికే యిచ్చినచో నది విశేషదోషముకాదు. ఇదే విధముగాఁ దన ఆజీవిక పోతొవుచిన్నప్పుడు ఫలాని యుక్తిని దాచుటచే నది రక్షింపఁ బడుచో దానిని దాచినది విశేషనిందనీయ దోషము లోనిది కాదు. ఏలయనఁగా జీవనము కంటెను బ్రయమైనది జీవిక.

అయిదవ స్థానము- ప్రాణనంకటము కలిగినప్పుడు-ఆనఁగా బ్రాణములుపోవు నవసరము తటస్థించు నప్పుడు కొంచెము అసత్యమును జెప్పటచే రక్షణము జరుగుచో నామాటను జెప్పి ప్రాణ రక్షణము చేసికొనవలెను. బ్రదికి యుండిన నీపాపమునకు బ్రాయశ్చిత్తము చేసికొనవచ్చును. ఇంక నధిక పుణ్యమును సంపాదించు కొనవచ్చును. ప్రాణ రక్షణము కొఱకు విశ్వామిత్రునివంటి ఋషి

అఖాద్యపదార్థమును దొంగిలించెను. ఒక ఋషి మిక్కిలి ఆకలిని జెంది యుండెను. ఆకలి కారణమున నాతనికిఁ బ్రాణములు పోవు చున్నట్లుండెను. ఒక మావటి వాడలచంద గుగ్గిళ్ళను దినుచుండుటను గాంచి ఋషి తినుట కడిగెను. ఆతఁడిట్లనెను :- “స్వామీ! నా వద్ద అలచంద గుగ్గిళ్లున్నవి కాని యెంగిలివి” ఋషియిట్లనెను :- “ఎంగిలివే యిమ్ము”. ఆతఁడు ఋషి, దానినిఁదినెను. ఆ మావటి వాఁడు నీటినిఁ ద్రాగుట కేయబోగా ఋషి ‘నేను జలమును ద్రావ’ననెను.

మావటివాఁ డాశ్చర్యముతో నిట్లనెను :- స్వామీ ఎంగిలి గుగ్గిళ్లు తినిన మీకు ధర్మము పోలేదు. నా చేతిలోని శుద్ధజలమును ద్రాగుటతో మీకు ధర్మమెట్లు పోగలదు?”

ఋషి యిట్లనెను :- “సోదరా! ఆనమయమున నేను మిక్కిలి ఆకలినిఁజెంది యున్నాను. అప్పుడు నాకేమియును భింపకుండిన నా ప్రాణము పోయెడిదే. అందువలన నేను ప్రాణరక్షణము కొఱకా యెంగిలి అలచందలను జీవించుటకు దింటిని. ఈ పాపమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తము చేసి కొందును. కాని జలము నర్వత్ర దొఱకును ఒకవేళ దొరకినను నే నాలస్య వ్రమాదవశమున దీనినిఁ ద్రాగినచో నాకు దోషము ప్రాప్తించును. దానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తములేదు. కావునఁ బ్రాణరక్షణము కొఱకు కొంచెమనుచిత కార్య మొనర్పవలసి వచ్చి సను జీవన రక్షణను గోరువాఁడట్టి కార్యము నొనర్చి జీవన రక్షణ మొనర్చు కొనినచో నేమంత దోషముండదు.

ఆరవ స్థానము గోరక్షణము. గోవులు లోకమునకు మాతలుగఁ చెప్పబడినవి. ప్రాణము నొసంగి యైనను గోసంరక్షణ మొనర్ప వలయును. గోసంరక్షణము కొఱకేదైన నబద్ధమును జెప్పినచో నది నిందనీయముకాదు. గోహత్య నొనర్చు వానిని శక్తికొలఁది దండింపఁ గలిగినచో దండింపవలయును. గోరక్షణ మొనర్చుట ప్రతి వ్యక్తికినీ ధర్మమైయున్నది. అజన్ముడయ్యును భగవానుఁడు గోవులను, బ్రాహ్మణులను రక్షించుకొఱకై జన్మించుచుండును. సమస్త దేవతలును, బితరులును గోశరీరమందు నివసించు చుండురు. గోమయమునందు లక్ష్మి నివసించుచుండును. గోసేవ యొనర్చుట సమస్త దేవతల రక్షణ మొనర్చుటయే, గోవు పారిపోవుచుండి, దానివెంట కసాయివాఁడు తరుముకొని వచ్చుచు నివైపుగా గోవు పోయినదా యని యడిగినచో అచ్చట సత్యము పలుకుట అనుచితమే కాదు, అధర్మము. నచ్చట నేవిధముగ నైనను గోవును రక్షింపవలయును.

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “సూతా ! పాపము పాపమే, సత్యమును బలుకుటయే నధర్మ మెట్లగును ?”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఒక్కొక్కప్పుడు సత్యమువలెఁ దోచు కార్య మధర్మ మగుచుండును. అసత్యముగఁ దోచునది ధర్మమగుచుండును. ఈ విషయమున నేను మీకొక యితిహాసమును జెప్పెదను.”

ఒక గొప్ప భగవద్భక్తుఁడగు సాధువుండెను. ఆతఁడు నాలుగుధామములను (కన్యాకుమారి, జగన్నాథము. బదరీ, ద్వారక) యాత్రచేయుటకుఁ గాలినడకన బయలుదేరెను యాత్ర చేయుచుఁ

జేయుచు నాతఁడు జగన్నాథపురికిఁ బోవుచున్నప్పుడు రాత్రి ఆతఁడొక గృహస్థుని యింట నిలిచెను. సాధువు యువకుఁడు అత్యంత సుందరుఁడు. ఆ యింటియందొక ముసలిది యుండెను. ఆమెకొక యువతియగు కూతురుండెను. ఆ యువతి సాధువునకు గొప్పగా స్వాగత సత్కారములను గావించెను. మిక్కిలి ప్రేమతో భోజనము పెట్టి రాత్రియందచ్చటనే యుండవలయుననెను. సాధువు అమాయకుఁడు. కావున నామె శ్రద్ధను గాంచి నిలిచిపోయెను.

రాత్రియందరును నిద్రించిన తరువాత నాస్త్రి సాధువు సమీపమునకు వచ్చి ఆతనితో ననుచిత ప్రస్తావమును గావించెను. సాధు విట్లనెను :- 'నీవు నీవతిని భజింపుము, పతియుండఁగా నన్య పురుషుని నమీపమునకువచ్చుట ఉచితముకాదు' దానికామె 'ముందు నీవు నీవతిని భండించుము. ఆతఁడుండఁగా నాకడకు రాబోకు' మను నర్థమును దీసెను. ఆమె మనస్సు మలినమై యుండెను. అందువలన నామెపోయి, ఒక భిక్షముతోఁ దనవతి శిరమును భండించి మరల సాధువు కడకు వచ్చెను.

సాధువిట్లనెను;- "దేవీ! నీవెంతటి పాపపూర్ణమగుఁ బ్రస్తాన మొనర్చుచుంటివి, నీవు నా తల్లివంటి దానవు. ఇట్టి వ్యవహారము నీకు శోభింపదు, "సాధువుయొక్క యీ వ్యవహారము వలన నామెపై విపరీత ప్రభావము వడెను. ఆమె శిరమునఁ గామభూతము స్వారీ చేయుచుండెను, తన కోరిక నెఱవేరక, తన స్వార్థమునకు వ్యాఘ్ర తము కలుగుటను గాంచి ప్రతిహింసా వృత్తి జాగృతినిఁ జెంది యిట్లరచెను - చూడండల్లో, ఈ మనుష్యుఁడు నా పతిని హత్య కావించినాఁడు." ఈ గోలను విని అటునిటు నుండి చాల

మంది మనుష్యులు గుమికూడిరి. రాజ కర్మచారులును వచ్చిరి. సాధువును బట్టుకొని రాజుమందు నిలువఁ బెట్టిరి. పురుషుఁడు చావనే చచ్చెను. రాజు సాధువు రెండు చేతులను ఖండించెను. సాధు విట్టనుకొనెను :- ఇదియును నా పూర్వజన్మపు పాపమై యుండవలయును. ఇది భోగము చేతనే నివృత్తి కాగలదు. అనుకొని ఆతఁడు జగన్నాథమునకుఁ బోయెను. కొంతదూరము పోగానే ఆతనికొక సిద్ధుఁడు లభింపఁగా నాతని నిట్టడిగెను :- స్వామీ ! ధర్మకార్యము తొనర్చుచున్నను నకారణముగ దీనినేల యనుభవించవలసి వచ్చినది?

సిద్ధుఁడిట్లనెను , - సాధువర్యా ! ఎవ్వఁడును నితరులకెన్నఁడును నకారణముగా బాధకలిగింపఁడు పూర్వజన్మ సంస్కారముండిన, వారే సుఖదుఃఖముల నొసంగి ప్రతీకారము నొనర్చెదరు

సాధువిట్టనెను :- స్వామీ ! నే నీ తల్లికేమి యనిష్టమును గావించితిని ?

సిద్ధుఁడిట్లనెను :- మహాత్మా ! నీవు పూర్వజన్మమునఁ గాశీ క్షేత్రమున గొప్ప విద్వాంసుఁడవు. కర్మిష్ఠివి. సత్యవాదియగు బ్రాహ్మణుఁడవు. ఒక దినమున నీవు దశాశ్వమేధ ఘట్టమున స్నానము చేయుచుంటివి. ఆ సమయమున నొక కటికవాని గోవు తవ్పించుకొని వచ్చెను. ఆతఁడును వెంటనంటెను తన గోవు ఒక గల్లితోనికి దూరుటను గాంచెను.

కటికవాఁడు వచ్చి నీతో నిట్లనెను :- “పండితవర్యా ! మీకు మా ఆవు కనబడినదా ?”

నీవు రెండు చేతులనెత్తి యిట్లంటివి :- “అవును ఇప్పుడే వెళ్ళుటను నేను గాంచితిని.” నీవు చెప్పుటచే నాతఁడు పరువిడి

యాగోవును వట్టుకొని వధశాలకుఁ గొనిపోయి దానిని వధించెను. కాలక్రమమున నాగోవేవచ్చి యీ శ్రీగనయ్యెను. ఆ కటికవాడే దానికి పతియయ్యెను. పూర్వజన్మమున ద్వేషముకలదు. అందువలన నామె తన పతినిఁజంపి తన పూర్వజన్మపు క్రోధమునకుఁ బ్రతీకార మొనర్చెను. ఆ హింసలో నీకును భాగముకలదు. నీవు రెండు చేతులనెత్తి గోవును జూపించితివి. నీవు చెప్పకుండినచో నాతనికి దొఱకి యుండెడిదికాదు. అది రక్షింపఁబడెడిది. ఏ చేతులనెత్తి నీవు గోహత్యకు నహాయమును గావించితివో ఆ నీరెండు చేతులును ఖండింపఁబడినవి. ఇప్పుడు నీవు శ్రీజగన్నాథుని శరణు వేడుము, ఆతఁడశరణ శరణుడు, దీనబంధువు, దయాసింధువు, ఆతఁడేది తలచుకొనిన దానినిఁ జేయఁగలఁడు.”

సూతుఁ డిట్లనెను :- “మునులారా ! సిద్ధుని నోట యీమాట లను విని సాధువు జగన్నాథమునకుఁజేరి ఆతనిఁ స్తుతించెను. చూచుచుండఁగనే ఆతడి రెండు చేతులును మరలఁ గమలములవలె బయటకు వచ్చెను. ఇంతకీ కథయొక్క సారాంశమేమనఁగా నిట్టి సమయములందు సత్యమును జెప్పుటయును బాపమునకు సమా నమే యగును.”

శుక్రాచార్యుఁడు బలికి చెప్పుచు నిట్లనెను :- “రాజా ! గో రక్షణము జరుగనెడల నచ్చట అసత్యమును జెప్పుటయును దోషము కాదు.”

ఏడవస్థానము బ్రాహ్మణహితము. ఒక బ్రాహ్మణుఁడు విపత్తుతోనుండి అసత్యమును జెప్పుటచే వాని విపత్తు దూరమగుచో

నా యసత్యము యసత్యము కాజాలదు. భావనము, పరోపకారమే, దొంగతనమువంటి నిందిత కర్మలొనర్చి, దానివలన ధనముదెచ్చి, దానిచే సాధుబాహ్మణులకు భోజనమిడిన నభోజిని, జెందని భక్తులనేకులుకలరు. కావున సాధుబాహ్మణులకు మేలొనర్చుటలో గొంచెముగనో గొప్పగనో, అసత్యమును బలుకవలసి వచ్చినచో నది నిందనీయముకాదు.

ఎనిమిదవస్థానము - ఇతరుల హింసను నివారించు సమయమున ఒకానొకడురితీయబడబోవుచుండ మన మసత్యమును జెప్పుటచే దాని ప్రాణము రక్షింపబడుచో నట్టి యవసరమున నబద్ధమును జెప్పవలయుననునదివిధికాదు. అట్లును గావచ్చుననియే. ఏమియును జెప్పక తప్పించుకొనిన దప్పించుకొనవచ్చును. కాని సత్యవాదియై ఇతరుల కనిష్టమును దేరాదు."

శౌనకుఁడిట్లనెను :- "సూతా ! తప్పించుకొనుటెట్లు ? ఎవరైనను మన సమ్ముఖమున నిలుచుండి యడుగుచుండిన మన మవుననవలయునా కాదనవలయునా ? ఈ రెండిలో నేదియో చెప్పవలయునుగదా ?"

సూతుఁడిట్లనెను :- "స్వామీ ! అసత్యమును జెప్పియేకాదు. సత్యమును జెప్పియును నెవరికిని దుఃఖమును గలిగింపరాదు. ఇతరులకు దుఃఖమును గలిగించునప్రియసత్యము పాపసదృశము, ఈవిషయమున నొకదృష్టాంతమును వినుడు."

ఒక గొప్ప ధర్మాతుఁడును సత్యవాదియైన ముని కలఁడు. అత డెన్నడును నసత్యభాషణము నొనర్చెడువాఁడుకాదు. ఒకసారి అతఁడు స్నానమొనర్చి వచ్చుచుండగా నాతఁ

దొక గాయపడిన మృగము పొదమాటున దాగియుండుటను గాంచెను. ఇంతలోనే మిక్కిలి బలవంతుఁడును, హృష్టపుష్ట శరీరుఁడునగు గ్రూరవధికుఁడు చేతులలో ధనుర్బాణములను ధరించి ఋషిసమ్మఖమునకువచ్చి యిట్లడిగెను :- “బ్రాహ్మణోత్తమా ! మీరిటువచ్చిన మా గాయపడిన మృగమును గాంచితిరా ?”

ముని యిట్లనుకొనెను - “నేని వధికునకు సత్యమును జెప్పితినా యీతఁడిప్పుడే దీనినిఁ జంపఁగలఁడు. చాని హింసయందు నేనును సమ్మిళతుఁడనైనవాఁడనగుదును. నేను జూడలేదనిననాసత్యప్రతము ఖండితమగును.” అని యాలోచించి ఆతఁడుమెదలక అవుననలేదు కాదనలేదు.” ఆవధికుఁడెన్నిసార్లడిగినను మౌనముగనే యుండెను.

చివరకాతఁడు కోపముతో నిట్లనెను :- “మునివరా ! మీరు గొప్ప ధర్మాత్ములని నేను వినియుంటిని. నవ్వుటాలకైనను మీరసత్యమాడరట. మీరు మృగమును జూచిన నొననుఁడు చూడ కున్న లేదనుఁడు. నేను వెళ్ళెదను మీరేదో ఒక ప్రత్యుత్తరమిండు.”

ముని గంభీరుడై యిట్లనెను :- “అయ్యా ! ఏమి ప్రత్యుత్తర మిచ్చెదను. చూచిన కన్నులకుజెప్పు శక్తిలేదు, జిహ్వా మాట్లాడ గలదు. చానికిఁ జూచు శక్తిలేదు. కావున నెను నీ కేమని చెప్పఁ గలను ! చూచిన కన్నులు చెప్పినచో నది నిజమగును. చెప్పఁ గలిగిన జిహ్వా చూడఁకలిగినచో నది సత్యమగును. ఒకటి చూచి, యింకొకటి చెప్పినదానిని విశ్వసించుటెటు-కావున నేది జూచినదో దానినడుగుము.”

ఈ అకటావికటపు ప్రత్యుత్తరమును నీ వధికుఁడత్యంత ప్రసన్నుఁడయ్యెను. ఆతఁడు వధికుఁడుకాఁడు. సాక్షాత్తుగ ధర్మమే

ACC NO 2339 294-592 PRA

వధిక రూపమును ధరించి ఆతనిఁ బరీక్షింపవచ్చెను. ఆతనికి మనో
వాంఛిత వరము నొసంగి ధర్మమచ్చటనే అంతర్ధానమయ్యెను.
అట్లా సత్యవాదియగు మునియే ఉత్తరమీయవలెను. సాధారణులిట్టి
ప్రత్యుత్తరమీయఁజాలరు.

శుక్రాచార్యుఁడు బలిచక్రవర్తితో నిట్లనెను:- “రాజా! ఇది
నీతిధర్మసంగత విషయము.

గీ॥ వారిజాక్షులందు వైవాహికములందు
ప్రాణవిత్తమాన భంగమందు
చకిత గోకులాగ్ర జన్మరక్షణమందు
బొంక వచ్చు నఘము బొందదధిప॥

ఆ అసత్యము నిందనీయము కాదు. ఈ సమయమున నీ
యాజీవికా వ్రశ్నకలదు. ఈ విష్ణువు మోసమునఁ గపటవేషమును
ధరించి నీ సర్వస్వమును హరింపఁజూచుచున్నాఁడు. ఈ సమయ
మున నీవు కొంచెముగ ససత్యభాషణము పలికినను దోషమేమియు
నుండదు.”

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! శుక్రాచార్యుఁడన్ని
యుక్తులనొసంగి వేద, శాస్త్ర సమ్మతమగు నీతి నువదేశింపఁగా
ధర్మాత్ముఁడును, నుదారుఁడునగు బలిచక్రవర్తి దృఢముగ
నీవిషయములకుఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగ నుద్యుక్తుఁడయ్యెను.

పెద్దల అభిప్రాయములు :

“భగవద్దర్శన ముఖ్య సాధనభూతమగు నీ భాగవత దర్శనము నాంధ్రులెల్లరును పఠించి ధన్యులగుదురు గాక.”

—శ్రీ చిరంతనానంద స్వామి

“....మీరు భక్తలోకమునకు దీని ద్వారా మహాపకారము చేసినారు. భగవంతుడును సర్వదా మీకు శ్రేయః ప్రదాతయగుగాక.”

—శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటాశాస్త్రి

ఈ భాగవతదర్శన కల్పితరువు ఆంధ్ర దేశము నందలి ప్రతి గృహమును నందనారామముగా చేయఁజాలును.

—క. ప్ర. డా॥ దివాకర్ల వేంకటాచలదాని

“ఈ గ్రంథమొక విశ్వదర్పణము. ఇది ప్రతిగృహమున ఉండదగినది. ప్రతి వీధిలో ప్రతిధ్వనింప వలయును.”

—శ్రీ డా॥ జమ్మలమడక మాధవరాయశర్మ

శ్రీ వేంకటేశ్వర ఆర్షభారతీ ధర్మ సంస్థవారి
యితర గ్రంథములు :

శ్రీ విష్ణు పురాణము	- తెలుగు లిపి సతాత్పర్యము
బ్రహ్మ పురాణము	..
శ్రీ దేవీ భాగవతము 2 సంపుటములు	..

ఇతర మహాపురాణములు ముద్రణములో నున్నవి